

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos 2014–2019 metų įgyvendinimo ataskaita

Galutinė ataskaita

2020 m. birželio 16 d.

EUROPOS ŽEMĖS ŪKIO FONDAS KAIMO PLĖTRAI:
EUROPA INVESTUOJA Į KAIMO VIETOVES

TURINYS

1	PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS	4
1.1	FINANSINIS ĮGYVENDINIMAS.....	4
1.2	PROGRAMOS PRIORITETŲ IR TIKSLINĖMS SRITIMS NUSTATYTŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS	13
1.2.1	<i>1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas</i>	<i>13</i>
1.2.2	<i>2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas.....</i>	<i>21</i>
1.2.3	<i>3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas</i>	<i>33</i>
1.2.4	<i>4 prioritetas: Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio gerinimas</i>	<i>41</i>
1.2.5	<i>5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas</i>	<i>50</i>
1.2.6	<i>6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas</i>	<i>59</i>
1.3	PROGRAMOS VEIKLOS REZULTATŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS	70
2	PROBLEMAS, DARANČIOS ĮTAKĄ PROGRAMOS IR JOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO REZULTATAMS	75
2.1	VEIKSMŲ, KURIŲ IMTASI SIEKIANČIŲ UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO KOKYBĘ IR EFEKTYVUMĄ, APRAŠYMAS.....	75
2.1.1	<i>Vadovaujančios institucijos veiksmų analizė</i>	<i>75</i>
2.1.2	<i>Stebėsenos komiteto veiksmų analizė.....</i>	<i>87</i>
2.2	PROGRAMOS KOKYBĖS IR EFEKTYVUMO UŽTIKRINIMO PRIEMONĖS.....	89
3	VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS	91
3.1	VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI KURIANČIŲ NACIONALINĮ KAIMO TINKLĄ IR UŽTIKRINANT JO VEIKIMĄ, TAIP PAT NACIONALINIO KAIMO TINKLO VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO STADIJA.....	91
3.2	VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI SIEKIANČIŲ UŽTIKRINTI PROGRAMOS VIEŠINIMĄ.....	99
3.3	PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO 2014–2019(2020) M. VERTINIMO VEIKLŲ PLANO PERŽIŪRA.....	100
4	IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	103

IVADAS

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (toliau – Programos arba 2014–2020 m. KPP) įgyvendinimo 2014–2019 metais vertinimo ataskaita parengta pagal 2020 m. gegužės 14 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 8P-20-77 tarp Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ir UAB „ESTEP Vilnius“.

Ataskaita parengta remiantis ES teisės aktų reikalavimais ir atitinka 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005, reikalavimus metinės įgyvendinimo ataskaitos turiniui.

Ataskaitą sudaro trys pagrindinės dalys: (1) pagrindinė informacija apie Programos ir prioritetų įgyvendinimą – finansinė pažanga, kiekvieno prioriteto įgyvendinimo pažanga ir pagrindiniai pasiekimai bei veiklos rezultatų plano įgyvendinimas; (2) pagrindinės Programos įgyvendinimo problemos ir veiksmai, kurių imtasi juos sprendžiant – Programos pakeitimai, administravimo ir priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai, Stebėsenos komiteto posėdžių metu numatyti veiksmai; (3) veiksmai, įgyvendinti Techninės pagalbos lėšomis – Programos administravimo, viešinimo ir informavimo veikla, Nacionalinio kaimo tinklo veikla. Atlikus pažangos vertinimą, pateiktos apibendrinančios išvados ir rekomendacijos dėl finansinės ir atskirų prioritetų bei tikslinių sričių pažangos, veiklos rezultatų plano įgyvendinimo (tikslų pasiekimo tikimybės), bei stebėsenos ir vertinimo veiklos tobulinimo.

1 PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMAS

1.1 FINANSINIS ĮGYVENDINIMAS

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa (toliau – Programa) buvo patvirtinta 2015 m. vasario 13 d. Europos Komisijos sprendimu C(2015)842, su paskutiniu pakeitimu, patvirtintu 2019-12-11 EK sprendimu Nr. C(2019) 8980. **2014–2020 m. Programos įgyvendinimui skirta 2,1 mlrd. Eur**, iš kurių ES dalis, t. y. EŽŪFKP lėšos, sudaro 1,663 mlrd. Eur, o nacionalinio finansavimo lėšos – 437 mln. Eur.

2014–2019 m. pagal Programą patvirtintos paramos suma siekė 1 426,5 mln. Eur ir sudarė daugiau nei pusę (68 proc.) visų Programos įgyvendinimui skirtų paramos lėšų. Daugiausiai paramos lėšų buvo patvirtinta pagal 2A ir 6B tikslines sritis, taip pat pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias tikslines sritis.

2014–2019 m. pagal Programą **išmokėtos paramos suma siekė 1 234,7 mln. Eur** paramos lėšų, t. y. 59 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 1 000 mln. Eur. Didžiausia dalis paramos buvo išmokėta pagal ketvirtąjį prioritetą, pagal kurį išmokėtos paramos suma sudarė daugiau kaip 43 proc. visų 2014–2019 m. pagal Programą išmokėtų lėšų.¹ Be to, pagal antrąjį prioritetą taip pat buvo išmokėta reikšminga dalis visų išmokėtų lėšų – daugiau kaip 35 proc. Daugiausia prie to prisidėjo pagal 2A tikslinę sritį išmokėtos lėšos, kurios sudarė apie 31 proc. visų išmokėtų lėšų.

Daugiausiai paramos buvo išmokėta pagal priemonę M4 „Investicijos į materialųjį turta“ – 384 mln. Eur. Antroje vietoje – pagal priemonę M13 „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ – 323 mln. Eur. Situacija, lyginant su ankstesniais metais, iš esmės nesikeičia.

2014–2019 m. pagal Programą **Europos Komisijai buvo deklaruota 1 163,9 mln. Eur** paramos lėšų, t. y. 55 proc. Programai skirtų lėšų, iš kurių ES dalis sudarė 945 mln. Eur.

1 lentelė. Tikslinėms sritims patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos 2014–2019 m.

Tikslinė sritis	2014–2019 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	2014–2019 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo visų išmokėtų lėšų, proc.	2014–2019 m. Europos Komisijai deklaruotos lėšos, Eur	Dalis nuo visų deklaruotų lėšų, proc.
2A	467 794 326	380 437 823	30,81%	363 453 218	31,23%
2B	56 879 132	46 309 293	3,75%	34 183 954	2,94%
2C	9 406 203	5 750 003	0,47%	5 759 180	0,49%
Iš viso pagal 2P	534 079 660	432 497 119	35,03%	403 396 352	34,66%
3A	60 629 662	39 715 601	3,22%	39 723 759	3,41%
3B	5 960 819	5 960 819	0,48%	5 792 726	0,50%
Iš viso pagal 3P	66 590 481	45 676 420	3,70%	45 516 486	3,91%
4P	543 802 610	530 781 325	42,99%	524 460 793	45,06%
5C	14 136 993	731 641	0,06%	731 641	0,06%
5D	4 492 223	4 071 422	0,33%	4 071 424	0,35%
5E	40 567 644	31 273 875	2,53%	31 273 842	2,69%
Iš viso pagal 5P	59 196 860	36 076 938	2,92%	36 076 907	3,10%
6A	32 288 158	14 693 293	1,19%	9 395 004	0,81%
6B	87 894 404	74 733 323	6,05%	62 671 005	5,38%
6C	4 431 200	4 424 049	0,36%	4 424 049	0,38%
Iš viso pagal 6P	124 613 762	93 850 666	7,60%	76 490 058	6,57%
Iš viso pagal TS:*	1 328 283 373	1 138 882 467	92,24%	1 085 940 596	93,30%
Iš viso pagal KPP:	1 426 490 260	1 234 736 555	100,00%	1 163 943 109	100,00%

¹ Lyginant su 2014–2018 m. ši santykinė dalis sumažėjo – tuomet siekė 44, o 2014–2017 m. – 45 proc.

* Langelyje, kuriame pateikiamos pagal tikslines sritis patvirtintos, išmokėtos ir Europos Komisijos deklaruotos paramos sumos, nėra įtrauktos pagal priemones M20 ir M113 patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos paramos sumos. Langelyje, kuriame pateikiamos iš viso pagal KPP patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos paramos sumos, ši informacija įtraukta. Taip pat į šią eilutę yra įtrauktas išmokėtas avansas pagal priemonę M01 ir M16 priemones veiklas M16.1, M16.3, M16.4.

2 lentelėje detaliau pristatomos 2014–2019 m. patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos, kurios nėra priskiriamos prie tikslinių sričių įgyvendinimo, t. y. priemonės M20 „Techninė pagalba“ bei tęstinių įsipareigojimų pagal priemonę M113 „Ankstyvas pasitraukimas“ finansinis įgyvendinimas. Techninei pagalbai iki 2019 m. pabaigos buvo išmokėta 45,4 mln. Eur (18,5 proc. daugiau nei 2018 m.), iš kurių Europos Komisijai deklaruota – 30 mln. Eur.

Mokant išmokas anksčiau iš ūkininkavimo veiklos pasitraukusiems asmenimis, pagal ankstesniais programavimo laikotarpiais priimtus įsipareigojimus, iki 2019 m. buvo išmokėta 47,7 mln. Eur (25 proc. daugiau nei 2018 m.), kurie beveik visi deklaruoti Europos Komisijai.

2 lentelė. Programos patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos 2014–2019 m.

Tikslinė sritis	2014–2019 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	2014–2019 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo visų išmokėtų lėšų, proc.	2014–2019 m. Europos Komisijai deklaruotos lėšos, Eur	Dalis nuo visų deklaruotų lėšų, proc.
Pagal tikslines sritis (žr. 1 lentelė)	1 328 283 373	1 138 882 467	92,2%	1 085 940 596	93,3%
Avansas (pagal M01, M16.1, M16.3, M16.4)		2 699 008,54	0,2%		
M20 „Techninė pagalba“	50 483 962	45 443 180,15	3,7%	30 290 613	2,6%
M113 „Ankstyvas pasitraukimas“	47 722 925	47 711 899	3,9%	47 711 899	4,1%
Iš viso:	1 426 490 260	1 234 736 555	100,00%	1 163 943 109	100,00%

Didžiausia išmokėtos paramos dalis pagal tikslinę sritį, lyginant su skirta parama, yra pagal 6C tikslinę sritį – siekia 100 proc. Pagal 4 prioritetą 2014–2019 m. išmokėtos paramos dalis, lyginant su skirta visam laikotarpiui, siekia 75 proc. Išmokėtos paramos dalis, lyginant su situacija 2018 m. pabaigoje, daugiausiai padidėjo pagal 6B sritį (18,4 proc. p.), 2B sritį (16 proc. p.), 4P (12,6 proc. p.). Mažiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal šias tikslines sritis – 5C (išmokėta tik 4 proc.), 5D (išmokėta 15 proc. skirtos paramos), 6A (išmokėta 15 proc. skirtos paramos). Visgi pagal 5D ir 6A TS padaryta reikšminga pažanga, tačiau išmokėjimas pagal 5C sritį toliau išlieka lėtas. Vertinant bendrai, iš viso išmokėta 59 proc. visos skirtos sumos, t. y. 12 proc. p. daugiau nei 2018 m.

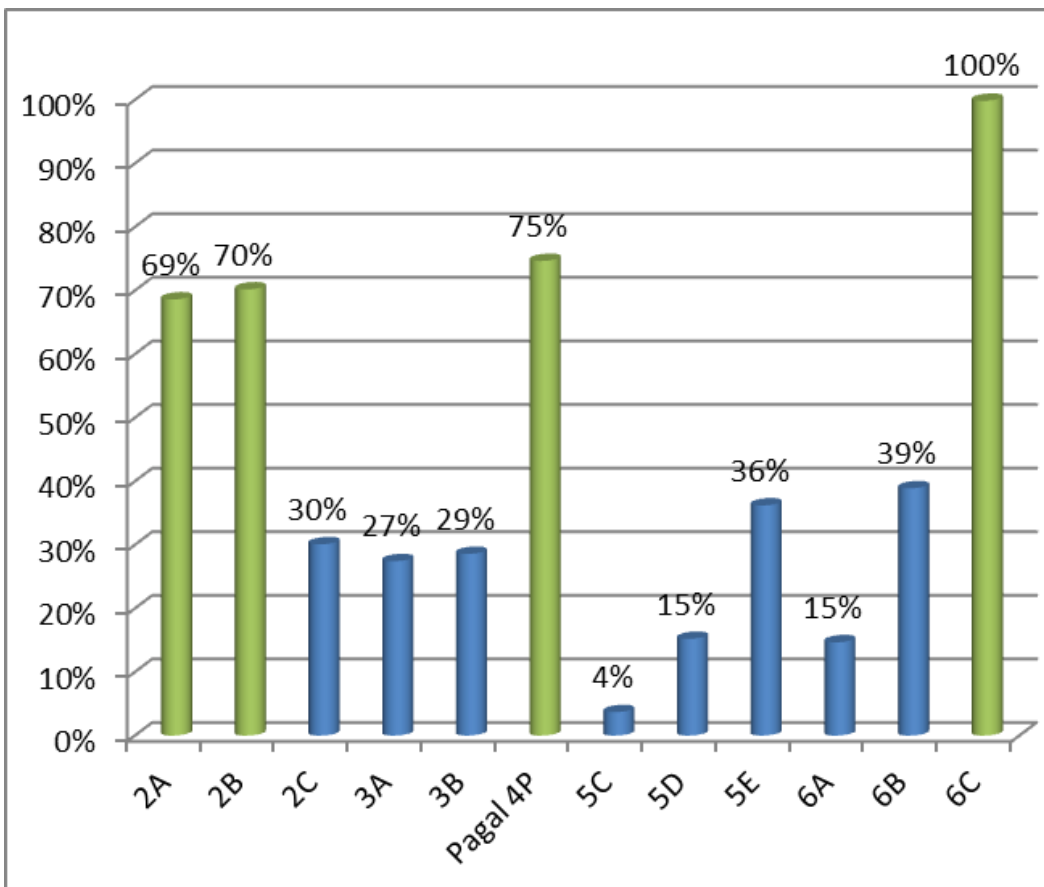
3 lentelė. Tikslinių sričių finansinio įgyvendinimo lygis

Tikslinė sritis	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	2014–2019 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	Dalis nuo skirtos paramos, proc.	2014–2019 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo skirtos paramos, proc.
2A	554 582 563	467 794 326	84%	380 437 823	69%
2B	65 992 647	56 879 132	86%	46 309 293	70%
2C	19 111 360	9 406 203	49%	5 750 003	30%
Iš viso pagal 2P	639 686 570	534 079 660	83%	432 497 119	68%
3A	144 788 195	60 629 662	42%	39 715 601	27%
3B	20 860 285	5 960 819	29%	5 960 819	29%
Iš viso pagal 3P	165 648 480	66 590 481	40%	45 676 420	28%
Iš viso pagal 4P	710 980 663	543 802 610	76%	530 781 325	75%
5C	19 847 659	14 136 993	71%	731 641	4%
5D	26 769 737	4 492 223	17%	4 071 422	15%
5E	86 391 842	40 567 644	47%	31 273 875	36%
Iš viso pagal 5P	133 009 238	59 196 860	45%	36 076 938	27%
6A	100 107 768	32 288 158	32%	14 693 293	15%
6B	192 155 794	87 894 404	46%	74 733 323	39%

6C	4 431 200	4 431 200	100%	4 424 049	100%
Iš viso pagal 6P	296 694 762	124 613 762	42%	93 850 666	32%
Iš viso pagal TS:*	1 946 019 712	1 328 283 373	68%	1 138 882 467	59%
Iš viso pagal KPP:	2 100 560 606	1 426 490 260	68%	1 234 736 555	59%

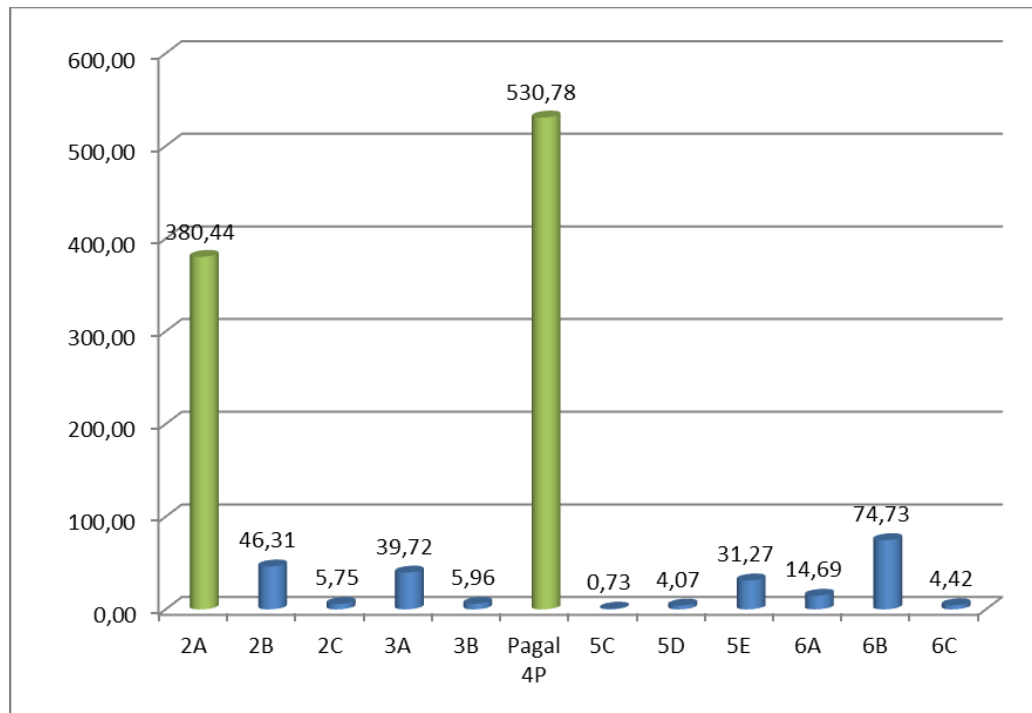
1 paveiksle pateikiamas visų tikslinių sričių įgyvendinimo lygis – išmokėtos paramos dalis nuo skirtos paramos. Remiantis šiuo paveikslu, matyti, kad 2A, 2B, 4P ir 6C tikslinių sričių finansinis įgyvendinimo lygis yra didesnis nei bendras programos, kuris siekia 59 proc. (stulpeliai pažymėti žalia spalva)), o likusiųjų – reikšmingai mažesnis (stulpeliai pažymėti mėlyna spalva).

1 paveikslas. Tikslinių sričių 2014–2019 m. finansinis įgyvendinimo lygis (išmokėtos paramos dalis nuo skirtos paramos), proc.

Vertinant absoliučiais dydžiais, t. y. išmokėtos paramos sumomis, matyti, kad daugiausia lėšų 2014–2019 m. buvo išmokėta pagal ketvirtąjį prioritetą ir pagal 2A tikslinę sritį (bei visą 2 prioritetą), kurie skirti žemės ūkio veiklos konkurencingumo didinimui ir su žemės ūkiu bei miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui ir išsaugojimui (žr. 2 paveikslą).

2 paveikslas. 2014–2019 m. išmokėtos lėšos pagal tikslines sritis, mln. Eur

4 lentelėje pateikiami duomenys apie 2014–2019 m. išmokėtas ir EK deklaruotas lėšas pagal atskiras priemones ir veiklos sritis. Joje matyti, kad iki 2019 m. pabaigos lėšos buvo pradėtos išmokėti pagal visas priemones/ veiklos sritis, veiklas, išskyrus vieną:

- M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“;

Pagal šias priemones ir veiklos sritis, kurios prisideda prie tam tikrų TS taip pat nebuvo pradėtos išmokėtos lėšos:

- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, kurios prisidėtų prie 5C tikslinės srities ir 6A tikslinės srities
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ 4.1 veiklos sritis „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, kuri prisidėtų prie 5C.

Šių priemonių įgyvendinimo eiga ir lėtos pažangos priežastys aptariamose pagrindinėje informacijoje apie atskirus prioritetus ir tikslines sritis.

4 lentelėje taip pat nurodoma pagal Programos priemones atliktų finansinių pataisų susigrąžinta parama. 2014–2019 m. laikotarpiu ji siekė beveik 3 mln. Eur. Šios lėšos grįžo į Programą ir buvo naudojamos tolimesniems įsipareigojimams finansuoti. Daugiausiai finansinės paramos lėšų buvo susigrąžinta pagal priemonę M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ – beveik 1,1 mln. Eur (2018 m. 3,3 mln. Eur). Tam turėjo įtakos įgyvendinimo taisyklių pakeitimas, kuriuo numatytos mažesnės finansinės sankcijos, diferencijuojant jas pagal pažeidimų mastą ir pasikartojimų dažnį.

Pirmasis prioritetas, skirtas žinių perdavimui ir inovacijoms žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti, buvo įgyvendinamas per 2–6 prioritetus horizontaliai. Prie pirmojo prioriteto prisidedančios priemonės – M01, M02 ir M16 – taip pat įgyvendinamos pakankamai sėkmingai.

Atliekant prioritetų analizę, išmokėta paramos suma laikoma tos išmokėtos lėšos, kurios buvo deklaruotos EK.

4 lentelė. Programos finansinis įgyvendinimas 2014–2019 m.

Priemonė, veiklos sritis	TS	Išmokėta parama						Deklaruoti Europos Komisijai (įskaitant susigrąžintas lėšas ir atliktas finansines pataisas)						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos			
		2014–2019 m.			2019 m.			2014–2019 m.			2019 m.			2019 m.			
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	
1	Žinių perdavimas ir informavimo veikla	2A	2 496 793	2 122 273	5 839 345	1 146 617	974 623	2 649 652	2 079 914	1 767 926	3 906 405	1 246 014	1 059 111	2 160 344	-2 722	-2 314	-3 160
		2B	75 963	64 568		15 299	13 004		84 229	71 595		15 779	13 412		0	0	
		2C	196 838	167 312		145 778	123 911		206 015	175 112		145 778	123 911		0	0	
		3A	295 070	250 809		116 599	99 109		303 228	257 743		174 757	148 543		0	0	
		4P	1 234 180	1 049 053		510 696	434 091		958 734	814 923		387 993	329 794		-438	-372	
		5D	185 580	157 743		165 564	140 729		185 580	157 743		165 564	140 729		0	0	
		6A	56 844	48 317		21 459	18 240		88 704	75 398		24 459	20 790		0	0	
		Ava nsas	1 298 077	1 103 365		527 640	448 494		0	0		0	0		0	0	
2	Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos	2A	791 993	673 194	1 941 146	347 494	295 370	714 872	791 993	673 194	1 941 146	347 494	295 370	714 872	0	0	0
		2B	168 171	142 945		25 152	21 379		168 171	142 945		25 152	21 379		0	0	
		2C	209 795	178 326		63 378	53 871		209 795	178 326		63 378	53 871		0	0	
		3A	1 821	1 548		116	98		1 821	1 548		116	98		0	0	
		4P	292 785	248 867		68 847	58 520		292 785	248 867		68 847	58 520		0	0	
		5C	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
		5D	473 786	402 718		207 779	176 612		473 786	402 718		207 779	176 612		0	0	
		5E	2 794	2 374		2 106	1 790		2 794	2 374		2 106	1 790		0	0	
6A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0							
3	Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos	3A	1 009 113	857 741	1 009 113	197 286	167 691	197 286	1 009 113	857 741	1 009 113	197 286	167 691	197 286	-1 043	-887	-1 043
4	Investicijos į materialųjį turą																
4.1	Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	2A	278 729 472	236 920 027	280 681 811	28 453 368	24 185 360	29 262 339	276 448 571	234 981 261	278 400 910	26 239 164	22 303 287	27 048 135	-273 557	-232 523	-277 719
		3A	1 952 339	1 659 488		808 971	687 626		1 952 339	1 659 488		808 971	687 626		-4 162	-3 538	
		5C	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	

4.2	Parama investīcijoms ī žemēs ūkio produktu perdirbīmā, rinkodarā ir (arba) plētrā	2A	872 503	741 627		80 000	68 000		872 503	741 627		80 000	68 000		0	0	
		3A															
			36 186 879	30 758 846	37 059 381	6 652 379	5 654 522	6 732 379	36 186 879	30 758 846	37 059 381	6 652 379	5 654 522	6 732 379	-768	-653	-768
4.3	Parama investīcijoms ī žemēs ūkio ir miškinīnkystēs infrastruktūros plētrā ir prītaikymā	2A	64 742 363	55 031 003					62 580 652	53 193 549		10 475 419	8 904 105		-90 423	-76 860	
		2C															
			1 323 053	1 124 595	66 065 415	198 083	168 371	9 376 210	1 323 053	1 124 595	63 903 704	198 083	168 371	10 673 502	0	0	-90 423
4.4	Parama pelno nesīekīnāčīoms investīcijoms	4P															
			328 623	246 467	328 623	73 966	55 474	73 966	328 623	246 467	328 623	73 966	55 474	73 966	-3 410	-2 558	-3 410
6	Ūkio ir verslo plētra																
6.1	Parama jaunūjū ūkīnīnkū īsikūrimū	2B	46 065 159	39 155 383	46 065 159	10 505 757	8 929 893	10 505 757	33 931 553	28 841 819	33 931 553	10 209 324	8 677 925	10 209 324	-111 334	-94 634	-111 334
6.2	Parama ekonominēs veiklos pradījai kaimo vietovēsē	6A		6 489 902	7 635 179	5 495 984	4 671 586	5 495 984	2 305 030	1 959 275	2 305 030	2 175 018	1 848 765	2 175 018	-31 008	-26 357	-31 008
6.3	Parama smulkiems ūkīams	2A	28 592 822	24 303 897	28 592 822	8 770 399	7 454 838	8 770 399	17 387 435	14 779 318	17 387 435	3 434 045	2 918 938	3 434 045	-23 590	-20 052	-23 590
6.4	Parama investīcijoms, skīrtoms ekonominēs veiklos kūrimū ir plētrai	5C	731 641	621 895		731 641	621 895		731 641	621 895		731 641	621 895		0	0	0
		6A															
			7 001 270	5 951 079	7 732 912	3 975 781	3 379 413	4 707 422	7 001 270	5 951 079	7 732 912	3 975 781	3 379 413	4 707 422	-89 165	-75 790	-89 165
7	Pagrīndīnēs paslaugos ir kaimū atnaujīnīmas kaimo vietovēsē	6B	48 931 104	41 591 401		22 845 021	19 418 260		43 510 496	36 983 885		21 468 042	18 247 827		-170 773	-145 159	
		6C															
			4 424 049	3 760 442	53 355 153	-6 202	-5 272	22 838 820	4 424 049	3 760 442	47 934 545	1 332 062	1 132 253	22 800 104	0	0	-170 773
8.1	Mīško veīsīmas	5E	26 842 223	20 131 610	26 842 223	3 520 393	2 640 283	3 520 393	26 842 190	20 131 586	26 842 190	3 520 393	2 640 283	3 520 393	-48 648	-36 486	-48 648

8.3	Parama miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencijai	4P	489 827	416 353	489 827	129 904	110 419	129 904	489 827	416 353	489 827	129 904	110 419	129 904	0	0	0
8.4	Parama miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių padarytai miškui žalai atlyginti	4P	1 082 685	920 282	1 082 685	54 659	46 460	54 659	1 082 685	920 282	1 082 685	54 659	46 460	54 659	0	0	0
8.5	Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė	4P	3 605 625	3 064 780	3 605 625	973 115	827 147	973 115	3 605 625	3 064 780	3 605 625	973 115	827 147	973 115	-17 173	-14 597	-17 173
8.6	Investicijos į miškininkystės technologijas ir į miško produktų perdirbimą ir rinkodarą	2C	4 020 317	3 417 269	4 020 317	1 866 283	1 586 340	1 866 283	4 020 317	3 417 269	4 020 317	1 866 283	1 586 340	1 866 283	-499	-424	-499
9	Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas	3A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Agrarinė aplinkosauga ir klimatas	4P	32 762 277	24 571 860	40 603 191	7 140 914	5 355 683	12 933 901	32 762 277	24 571 860	40 603 193	7 140 914	5 355 683	12 933 901	-279 249	-209 437	-509 372
		5D	3 412 056	2 559 040		2 839 212	2 129 408		3 412 058	2 559 042		2 839 212	2 129 408		-96 560	-72 420	
		5E	4 428 859	3 321 643		2 953 776	2 215 332		4 428 859	3 321 643		2 953 776	2 215 332		-133 562	-100 172	
11	Ekologinis ūkininkavimas	4P	153 001 280	110 221 171	153 001 280	31 020 600	18 735 580	31 020 600	146 961 397	110 221 128	146 961 397	25 031 356	18 773 516	25 031 356	-1 161 604	-871 203	-1 161 604

12	Natura 2000 išmokos ir su Bendrąja vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos	4P	13 878 961	10 409 200	13 878 961	3 537 358	2 653 013	3 537 358	13 878 961	10 409 200	13 878 961	3 537 358	2 653 013	3 537 358	-60 669	-45 502	-60 669
13	Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kličių	4P	323 060 492	253 403 932	323 060 492	46 738 901	46 168 504	46 738 901	323 055 289	253 399 946	323 055 289	46 741 751	46 170 556	46 741 751	-411 910	-367 431	-411 910
15	Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas	4P	977 036	732 775	977 036	51 367	38 525	51 367	977 036	732 775	977 036	51 367	38 525	51 367	-2 426	-1 819	-2 426
16	Bendradarbiavimas																
16.1	Parama veiklos grupių kūrimui ir veiklai	2A	3 117 941	2 650 249		1 089 673	926 222		2 198 214	1 868 481		1 293 152	1 099 179		-1 029	-875	
		3A	89 691	76 237		89 691	76 237		89 691	76 237		89 691	76 237		0	0	
		Ava nsas	569 517	484 089	3 777 149	265 541	225 710	1 444 905			2 287 905			1 382 842	0	0	-1 029
16.3	Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui	2A	1 064 296	904 652		633 567	538 532		1 064 296	904 652		633 567	538 532		0	0	
		3A	89 533	76 103		89 533	76 103		89 533	76 103		89 533	76 103		0	0	
		4P	67 553	57 420		0	0		67 553	57 420		0	0		0	0	
		5D				0	0		0	0		0	0		0	0	
		Ava nsas	568 207	482 976	1 789 590	568 207	482 976	1 291 307			1 221 383			723 100	0	0	0
16.4	Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu	2A	29 640	25 194		29 640	25 194		29 640	25 194		29 640	25 194		0	0	
		3A	91 156	77 483		91 156	77 483		91 156	77 483		91 156	77 483		0	0	
		Ava nsas	263 208	223 727	384 004	203 352	172 849	324 148			120 796			120 796	0	0	0
17.1	Pasėlių ir augalų draudimo įmokos	3B	5 960 819	5 066 696	5 960 819	2 840 373	2 414 317	2 840 373	5 792 726	4 923 817	5 792 726	2 691 175	2 287 499	2 691 175	0	0	0

19.1	Parengiamoji parama	6B	430 287	365 742	430 287	0	0	0	430 287	365 742	430 287	0	0	0	0	0	0
19.2	Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS	6B	20 171 179	17 145 493	20 171 179	10 754 636	9 141 438	10 754 636	9 806 411	8 335 446	9 806 411	8 502 907	7 227 468	8 502 907	-6 736	-5 726	-6 736
19.3	VVG bendradarbiavim o projektų rengimas ir įgyvendinimas	6B	456 070	387 659	456 070	367 025	311 971	367 025	253 199	215 219	253 199	227 914	193 727	227 914	-2 725	-2 316	-2 725
19.4	Parama VVG veiklai ir gyventojų aktyvumui	6B	4 744 685	4 032 979	4 744 685	2 770 241	2 354 702	2 770 241	8 670 613	7 370 013	8 670 613	2 810 241	2 388 702	2 810 241	-11	-9	-11
20	Techninė pagalba																
	<i>Programos įgyvendinimas</i>		38 323 389	32 574 853	38 323 389	6 447 192	5 480 107	6 447 192	26 749 095	22 736 702	26 749 095	5 724 142	4 865 518	5 724 142	0	0	0
	<i>Programos viešinimas</i>		6 527 157	5 548 082	6 527 157	1 435 179	1 219 902	1 435 179	3 316 987	2 819 436	3 316 987	988 698	840 393	988 698	0	0	0
	<i>Lietuvos kaimo tinklas</i>		592 634	503 739	592 634	197 237	167 652	197 237	224 532	190 852	224 532	115 646	98 299	115 646	0	0	0
	Ankstyvas išėjimas į pensiją		47 711 899	40 554 927	47 711 899	9 380 116	7 973 061	9 380 116	47 711 899	40 554 927	47 711 899	9 380 116	7 973 061	9 380 116	-11 687	-9 934	-11 687
IŠ VISO			1 234 736 555	1 000 235 421	1 234 736 555	239 403 925	200 290 058	239 403 925	1 163 943 109	945 195 289	1 163 943 109	218 434 060	187 594 100	218 434 060	-3 036 882	-2 420 046	-3 036 882

1.2 PROGRAMOS PRIORITETŲ IR TIKSLINĖMS SRITIMS NUSTATYTŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1.2.1 1 prioritetas. Žinių perdavimo ir inovacijų žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinimas

Programos **pirmasis prioritetas (P1)** yra skirtas **žinių perdavimui ir inovacijoms** žemės ūkio, miškininkystės sektoriuose ir kaimo vietovėse skatinti. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **1A: inovacijų skatinimas**, bendradarbiavimas ir žinių bazės vystymas kaimo vietovėse;
- **1B: žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimas**, taip pat siekiant geresnio aplinkosaugos valdymo ir aplinkosauginio veiksmingumo;
- **1C: mokymosi visą gyvenimą ir profesinio mokymo** žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose **skatinimas**.

Šis prioritetas yra įgyvendinamas per 2-6 prioritetus horizontaliai. P1 tikslinėms sritims skirtas finansavimas ir tikslo bei produkto rodiklių reikšmės yra lygios priemonių M01, M02 ir M16 pasiekimų, įgyvendinant vertikalius prioritetus (P2-P6), sumai.

2014–2019 m. parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal visas tris prie 1 prioriteto prisidedančias priemones. Iki 2019 m. pabaigos įgyvendinta 40 projektų, susijusių su profesiniu mokymu (9 projektais daugiau lyginant su 2018 m.). Šiuose projektuose iš viso dalyvavo 14 329 mokymų dalyviai. Pagal M02 priemonę teikiamoms konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 5 288 paramos gavėjai, kurių didžioji dalis buvo konsultuojami agrarinės aplinkosaugos srities klausimais. 2019 m. pagal šią priemonę buvo išmokėta 1,9 mln. Eur, t. y. 42 proc. visos priemonei skirtos sumos. 2019 m. buvo užbaigtas 1 projektas, kuriuo remia Europos inovacijų partnerystės (toliau – EIP) veiklos grupė ir jos veikla. Be to, 2019 m. įgyvendinta 12 kitų bendradarbiavimo projektų.

Parama inovacijų skatinimui (1A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ visos trys veiklos sritys – 16.1. „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, 16.3. „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4. „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

2019 m. pabaigoje parama buvo išmokama pagal visas tris prie 1A tikslinės srities prisidedančias priemones. Apibendrinant, patvirtina parama siekia 38 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 16 proc.

5 lentelė. 1A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“						
1A TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2019 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2019 m., Eur*	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T1. Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis (1A tikslinė sritis)	M01	7 668 929	3 906 405	18 995 817	21%
	2014–2019 m. pasiekimas	M02	1 941 146	1 941 145	4 588 235	42%
	0,45%	M16	7 925 054	3 630 083	22 218 728	16%
	Tikslas 2023 m.					
	2,18%					

Aukščiausias įgyvendinimo lygis buvo pasiektas pagal priemonę M02, skirtą ūkininkų, žemės ir miškų valdytojų bei MVĮ konsultavimui. Pagal šią priemonę jau išmokėti 42 proc. skirtos paramos. Lyginant su 2018 m. padaryta reikšminga pažanga (2018 m. pabaigoje priemonės įgyvendinimo lygis siekė 27 proc.). Įgyvendinant šią priemonę keitėsi paramos gavėjų atrankos principai – nebereikia konsultavimo institucijų atrinkti viešųjų pirkimų būdu. Jos atrenkamos ŽŪM nustatyta tvarka. Įvertinus pateiktas paraiškas, konsultavimo paslaugų teikėjais buvo patvirtintos dvi įmonės – VŠĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba ir UAB „ART21“. Taip pat buvo pailgintas paslaugų gavimo terminas kaimo vietovėse veikiančioms MVĮ, kurios buvo patvirtintos tinkamos gauti konsultacijas 2016-2018 m., bet jų negavo, nes neatsirado tinkamo konsultavimo paslaugų tiekėjo bei tikslintas MVĮ apibrėžimas. 2019 gruodžio mėn. 10 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-686 buvo 12 mėnesių pratęstas Taisyklėse nustatytas konsultavimo paslaugų gavimo terminas, kadangi pasibaigus sutarčiai su LŽŪKT kelis mėnesius konsultavimo paslaugos nebuvo teikiamos. 2019 m. pab. buvo likę 1078 asmenys, kurie buvo patvirtinti tinkamais pagalbos gavėjais, ir jiems buvo likusi nepanaudota apie 500 tūkst. Eur suma ir atitinkamai apie 10 000 valandų konsultavimo paslaugų. Ateityje konsultavimo paslaugos turėtų vykti sklandžiau, kadangi paslaugų tiekėjai paslaugas teiks 36 mėn. nuo sutarties pasirašymo datos.

Priemonei M01 patvirtintos paramos dalis siekė 40 proc., išmokėtos – 21 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos. Vertinant patvirtintos paramos dalį, mažiausias įgyvendinimo lygis yra pagal priemonę M16, skirtą bendradarbiavimui skatinti. Pagal šią priemonę patvirtinta 36 proc., tačiau išmokėta tik 16 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos.

Siekiant atspindėti inovacijų skatinimo, bendradarbiavimo ir žinių plėtros priemonių įgyvendinimą (1A TS), numatytas tikslo rodiklis T1 „Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis“, kuris yra susietas su M01, M02 ir M16 priemonių rodikliu „Visos viešosios išlaidos“.

6 lentelė. 1A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
1A	T1. Išlaidų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14, 15 ir 35 straipsnius procentinė dalis, palyginti su visomis KPP išlaidomis (1A tikslinė sritis)	0%	0%	0,01	0,08%	0,21%	0,45%	2,18%

2014–2019 m. šių trijų priemonių visų viešųjų išlaidų suma (kuri skaičiuojama pagal baigtiems projektams išmokėtas lėšas) siekė beveik 9,5 mln. Eur. Visos planuojamos KPP viešosios išlaidos yra 2,101 mln. Eur. Taigi iki 2019 m. pabaigos pasiekta tikslo rodiklio reikšmė buvo 0,45 proc. Lyginant su 2023 m. suplanuota reikšme, pasiekta 20,6 proc. suplanuoto tikslo. Tai rodo, kad įgyvendinimo pažanga pagal šią TS yra ribota.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2019 m. pabaigos pateikiami lentelėje žemiau.

7 lentelė. 1A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 1A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	3 906 405	18 995 817	21%
M02	M02 TS 1A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	1 941 146	4 588 235	42%
M16	M16 TS 1A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	3 630 083	23 963 448	16%
Papildoma informacija				
M01	M01 TS 1A	2019 m.		
	O3. Veiksmų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos, skaičius (1.2 punktas)	41		
M02	M02 TS 1A	2019 m.		
	O3. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	5 288		
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	5 288		

Iki 2019 m. pabaigos pagal prie 1A TS prisidedančią M01 priemonę buvo baigtas 41 veiksmas, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos. Visos viešosios išlaidos šiems projektams siekė 3,9 mln. Eur ir sudarė 21 proc. visų skirtų lėšų. Nuo 2019 m. keitėsi parodomųjų projektų ir informavimo veiklos tiesioginių ir netiesioginių išlaidų kompensavimo tvarka – nustatoma maksimali finansavimo suma netiesioginėms išlaidoms ir įvedamas lektorių darbo valandos įkainis. Tikėtina, kad šie pokyčiai turėtų paskatinti priemonės įgyvendinimą sulaukiant daugiau paraiškų dėl sumažėjusios administracinės naštos.

Papildomai prie 1A tikslinės srities įgyvendinimo prisidėjo priemonės M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ įgyvendinimas. 2019 m. šiems projektams buvo išmokėta kiek daugiau nei 1,9 mln. Eur, o tai sudaro beveik 42 proc. visų skirtų lėšų. Iš viso konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 5 288 paramos gavėjai – ūkininkai, jaunieji ūkininkai ir kiti žemės valdytojai. Daugiausia – daugiau nei 2 tūkst. paramos gavėjų – pasinaudojo konsultavimo paslaugomis agrarinės aplinkosaugos srities klausimais, t. y. konsultacijomis, prisidedančiomis prie 4 prioriteto įgyvendinimo. 1 357 paramos gavėjų konsultavosi 2A tikslinės srities „Visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyvinti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą“ įgyvendinimo klausimais. Taip pat reikšmingas skaičius – 5D tikslinės

srities įgyvendinimo klausimu (šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo – 955 paramos gavėjai). Konsultacijos vangiai vyksta pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimo srityje bei anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimo srityje, t. y., tose tikslinėse srityse, kurių įgyvendinimo pažanga pagal tų prioritetų priemones yra ribota.

Pagal 1A tikslinę sritį numatyti du specifiniai Programos rodikliai, matuojantys suorganizuotų renginių ir dalyvių renginiuose skaičių. Pagal M01 1.2 veiklos sritį buvo suorganizuoti 383 renginiai, kuriuose dalyvavo 3 339 asmenys. Specifinių rodiklių pažanga ribota, nes SO01.1 įgyvendinimo lygis tik 11 proc., o SO1.2 – 8 proc.

8 lentelė. 1A tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2019 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2. „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“	SO01.1. Suorganizuotų renginių skaičius (M01.2)	383	3 400	11,35%
	SO01.2. Dalyvių renginiuose skaičius (M01.2)	3 339	41 000	8,14%

Parama ryšių stiprinimui (1B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1B tikslinės srities įgyvendinimo prisideda viena priemonė:

- M16 „Bendradarbiavimas“ – visos trys veiklos sritys: 16.1. „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, 16.3. „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4. „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“.

Iki 2019 m. pabaigos pagal priemonę **M16 pavirtintos paramos** dalis siekė 36 proc. o **išmokėtos** – 16 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos.

9 lentelė. 1B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“						
1B TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2019 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2019 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T2. Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnis) (grupės, klasteriai / tinklai, bandomieji projektai ir kt.) (1B tikslinė sritis)	M16	7 925 054	3 630 083	22 218 728	16%
	2014–2019 m. pasiekimas					
	Tikslas 2023 m.					
	25					
	125					

Siekiant skatinti žemės ūkio, maisto produktų gamybos bei miškininkystės ir mokslinių tyrimų bei inovacijų ryšių stiprinimą (1B TS), numatytas **tikslo rodiklis** T2 „Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius“, kuris yra susietas su priemonės M16 produkto rodikliais „Remtinų EIP veiklos grupių skaičius“ ir „Kitų bendradarbiavimo veiksmų skaičius“. 2017 m. rodiklio pasiekimas buvo 0, tačiau buvo patvirtinti 11 projektų. 2018 m. pabaigoje buvo įgyvendinta 15 bendradarbiavimo veiksmų ir pasiekta 12 proc. tikslo (125 bendradarbiavimo veiksmai). 2019 m. pabaigoje bendradarbiavimo veiksmų skaičius buvo 25 ir buvo pasiekta 20 proc. tikslo.

10 lentelė. 1B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
1B	T2. Bendras bendradarbiavimo veiksmų, remiamų taikant bendradarbiavimo priemonę skaičius (Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 35 straipsnis) (grupės, klasteriai / tinklai, bandomieji projektai ir kt.) (1B tikslinė sritis)	0	0	0	0(11)	15	25	125

Iki 2019 m. pabaigos įgyvendinant priemonę M16 buvo įgyvendinta 13 bendradarbiavimo veiksmų, kuriais paremta EIP veiklos grupių veikla bei įgyvendinta 12 kitų bendradarbiavimo veiksmų iš kurių 11 projektų buvo įgyvendinti pagal 16.3 veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 1 pagal 16.4 veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“. Apibendrinus, iki 2019 m. pabaigos pasiekta 20 proc. 2023 m. tikslo ir pažanga laikoma ribota.

Prie 1B tikslinės srities prisidedančios priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami lentelėje žemiau.

11 lentelė. 1B tikslinės srities įgyvendinimas

M16 M16 TS 1B				
Produkto rodikliai		2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
O16. Remtinų EIP veiklos grupių skaičius (steigimas ir veikla) (16.1 punktas)		13	25	52%
O17. Kitų bendradarbiavimo veiksmų skaičius (grupės, tinklai / branduoliai, bandomieji projektai...) (16.2–16.9 punktai)		12	118	23%
Papildoma informacija				
M16 M01 TS 1B		2019 m.		
O9. Valdų, dalyvaujančių remiamose schemose, skaičius (16.4 punktas)		6		

Iki 2019 m. pab. įgyvendinant priemonės M16 veiklos sritį 16.1 „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ buvo įgyvendinta 13 veiklų, kuriomis remiamos EIP veiklos grupės ir jų veikla. Iki 2019 m. pabaigos buvo užbaigtas 1 EIP veiklos grupės projektas „Konkurencingas ūkis“, kurį įgyvendino Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademija kartu su 11 partnerių.

2019 m. keitėsi 16.1 veiklos srities įgyvendinimo taisyklės, pagal kurias keitėsi šios veiklos srities tiesioginių ir netiesioginių išlaidų kompensavimo tvarka. Buvo nustatyta maksimali finansavimo suma netiesioginėms išlaidoms ir įvedamas mokslininkų ir konsultantų darbo valandos įkainis.

Įgyvendinant veiklos sritį 16.3, skirtą smulkių ūkių subjektų bendradarbiavimui, 2019 m. buvo įgyvendinta 11 bendradarbiavimo projektų, iš kurių 9 prisideda prie 2A TS, 1 prie 3A TS ir 1 prie 4 prioriteto. Remiantis papildomais ŽŪM duomenimis, dar 20 projektų yra įgyvendinama (projektų įgyvendinimas nepasibaigęs). 2019 m. 16.3 veiklos įgyvendinimas vyko gana sklandžiai, gauta daugiausia paraiškų (48 vnt.) nuo veiklos srities įgyvendinimo pradžios 2016 m., (kuomet buvo 2 paraiškos, 2017 m. – 11 paraiškų, 2018 m. – 33). 2019 m. gauta daugiau paraiškų nei skirta lėšų, o tai rodo didelį priemonės veiklos srities populiarumą. Pastaraisiais metais išaugęs priemonės veiklos srities populiarumas buvo sąlygotas palankaus paramos dydžio nustatymu ir gavimo sąlygų supaprastinimu.

Pagal veiklos sritį 16.4 „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“ 2014–2019 m. buvo įgyvendintas 1 projektas. 2019 m. buvo gauta 16 paraiškų, 10 iš jų buvo patvirtintos ir pasirašytos sutartys. 2014–2019 m. 6 žemės ūkio valdos dalyvavo trumpų tiekimo grandinių schemose. Siekiant pagerinti šios veiklos srities įgyvendinimą, 2019 m. buvo supaprastintos paramos gavimo taisyklės bei praplėstas galimų partnerių sąrašas (įtraukiant viešuosius juridinius asmenis) bei tinkamų išlaidų sąrašas. Tinkamomis finansuoti išlaidomis pripažintos einamosios projekto įgyvendinimo išlaidos – pardavėjų darbo užmokestis, prekyvietės nuoma, transportavimo išlaidos. Taip pat veiklos sričiai buvo skirta ypatingai daug viešinimo. Dėl šių priežasčių jaučiamas veiklos srities įgyvendinimo masto padidėjimas.

Parama mokymosi visą gyvenimą skatinimui (1C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 1C tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti dvi priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“.

Iki 2019 m. pabaigos pagal abi priemones M01 ir M02, skirtas žinių perdavimui, informavimui ir konsultavimui, **pavirtintos paramos** dalis siekė 41 proc., o **išmokėtos** – 25 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos.

12 lentelė. 1C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P1 „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“						
1C TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2019 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2019 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius (1C tikslinė sritis)	M01	7 668 929	3 906 405	18 995 817	21%
	2014–2019 m. pasiekimas	M02	1 941 146	1 941 146	4 588 235	42%
	Tikslas 2023 m.					
	14 329					
	149 900					

Siekiant skatinti mokymąsi visą gyvenimą (1C TS), numatytas **tikslo rodiklis** T3 „Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius“, kuris yra susietas su priemonės M01 produkto rodikliu „Mokymų dalyvių skaičius“.

13 lentelė. 1C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
1C	T3. Bendras mokymų pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 14 straipsnį dalyvių skaičius (1C tikslinė sritis)	0	0	0	1 523	6 168	14 329	149 900

Iki 2019 m. pabaigos bendras mokymuose dalyvavusiųjų skaičius buvo 14 329, kuris sudaro 9,6 proc. 2023 m. numatyto tikslo. Lyginant su 2018 m. pažangos ataskaitos duomenimis, mokymų dalyvių skaičius išaugo 8 161. Visgi bendras įgyvendinimo lygis išlieka žemas.

Prie 1C tikslinės srities prisidedančios priemonės M01 veiklos srities 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“ **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami lentelėje žemiau.

14 lentelė. 1C tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 1C	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	Produkto rodikliai			
	O12. Mokymų dalyvių skaičius (1.1 punktas)	14 329	149 900	9,6%
Papildoma informacija				
M01	M01 TS 1C	2019 m.		
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1 punktas)	1 514 766		
	O3. Paremtų veiksmų skaičius (1.1 punktas)	40		
	O11. Mokymo dienų skaičius (1.1 punktas)	1 924		

Veiklos srities įgyvendinimo pažangą 2019 m. atspindi ne tik mokymų dalyvių skaičius, kuris išaugo beveik 2 kartus, bet labiau tai, kad įgyvendinta 40 projektų. 2017 m. pabaigoje buvo įgyvendinti tik 2 projektai, o 2018 m. pabaigoje 31 projektas. Taip pat gana reikšmingai padidėjo mokymų dienų skaičius. 2014–2019 m. laikotarpiu mokymų dienų skaičius pagal šią veiklos sritį siekia 1 924 diena, t. y. 161 diena daugiau nei buvo 2018 m. pabaigoje. Daugiausia mokymų buvo organizuota ūkių veiklos rezultatų gerinimui, modernizavimui bei restruktūrizavimui (prisidedanti prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo) bei – agrarinės aplinkosaugos klausimams (prisidedanti prie 4 prioriteto įgyvendinimo). Nuo 2019 m. išlaidos kompensuojamos pagal nustatytą mokymo valandos vienam besimokančiam asmeniui įkainį (7,43 Eur/val.), todėl nebelieka tinkamų finansuoti išlaidų ir supaprastinimas projektų įgyvendinimas ir jų administravimas.

1.2.2 2 prioritetas. Žemės ūkio konkurencingumas ir tvarus miškų valdymas

Programos **antras prioritetas (P2)** yra skirtas ūkių perspektyvumui ir visų tipų **žemės ūkio veiklos konkurencingumui** visuose regionuose **didinti**, taip pat **inovacinėms ūkių technologijoms ir tvariam miškų valdymui skatinti**. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **2A:** visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų **ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui** sudarymas, visų pirma siekiant intensyviai dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą;
- **2B:** palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams **pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje** ir visų pirma kartų kaitos palengvinimui;
- **2C:** **miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra.**

2014–2019 m. iš viso buvo paremtos 3 985 žemės ūkio valdos, iš kurių 3 279 įgyvendino investicijų į ūkių restruktūrizavimą ir modernizavimą projektus, o 706 – jaunųjų ūkininkų įsikūrimo projektus. Taip pat buvo paremti 2 611 smulkūs ūkiai, siekiant jiems sudaryti sąlygas aktyviau dalyvauti rinkoje. Be to, buvo vykdomos investicijos į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą. Šioje srityje buvo įgyvendinami 218 žemės ūkio vandentvarkos projektų (iš kurių 215 užbaigti), kurių įgyvendinimui išmokėta 62 mln. Eur. Taip pat buvo įgyvendinta 17 projektų, kurie skirti miškų infrastruktūrai gerinti, o jiems išmokėtos paramos suma siekė 1,3 mln. Eur. Pagal antrąjį prioritetą parama taip pat buvo skirta ir miško kirtimo, apvalios medienos ir medienos biokuro ruošos technologijų diegimui, jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymui. Šioje srityje iki 2019 m. pabaigos buvo įgyvendinti 74 projektai, kuriems išmokėtų lėšų suma sudarė 4 mln. Eur.

2014–2019 m. pagal antrąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė beveik 534 mln. Eur ir sudarė 83 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.² Iki 2019 m. pabaigos pagal antrąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 403 mln. Eur ir sudarė 63 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos, kuri lyginant su 2018 m. padidėjo 6 procentiniais punktais.

² 2014–2020 m. 2 prioriteto įgyvendinimui skirta 639 686 570 Eur.

Parama ūkių modernizavimui (2A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2A tikslinės srities, kuria siekiama gerinti ūkių ekonominės veiklos rezultatus ir sudaryti palankesnes sąlygas ūkių restruktūrizavimui bei modernizavimui (intensyvesniam dalyvavimui rinkoje bei žemės ūkio įvairinimui), įgyvendinimo turi prisidėti penkios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ bei 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ ir veiklos sritys 4.3 „Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusią infrastruktūrą“ veiklos 4.3.1. „Parama žemės konsolidacijai“ ir 4.3.2 „Parama žemės ūkio vandentvarkai“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.3 „Parama smulkiesiems ūkiams“;
- M16 „Bendradarbiavimas“.

Iki 2019 m. pabaigos paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas 2A tikslinės srities priemones.

15 lentelė. 2A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2A TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama	Išmokėta parama	Skirta parama	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2019 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.		2014–2019 m., Eur	2014–2019 m., Eur	2014–2020 m., Eur	
	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)		M01	4 364 181	2 079 714	5 948 293	35%
	1,64%	2,56%	M02	791 993	791 993	1 031 176	76,8%
			M04	424 510 906	339 901 725	485 348 621	71%
			M06	31 654 116	17 387 435	49 876 047	34,8%
			M16	6 473 130	3 292 150	12 378 426	10,2%

Pagal visas priemones patvirtinta parama siekė beveik 467,8 mln. Eur ir sudarė 84,4 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos ir buvo 18 proc. didesnė nei 2018 m. pabaigoje patvirtinta parama.³ 2019 m., lyginant su 2018 m., reikšmingai – 58,8 mln. Eur išaugo patvirtinta parama pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turtą“. Taip pat reikšmingai – kiek daugiau nei 10 mln. Eur išaugo patvirtinta parama pagal priemonę M06 „Ūkio ir verslo plėtra“. 2019 m. šioms priemonėms buvo padidinta 2014-2020 m. skiriama parama, atitinkamai beveik 12 mln. Eur ir 18 mln. Eur.

Išmokėta parama siekė beveik 363,5 mln. Eur, o tai sudarė 65,5 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirtos paramos. Daugiausia paramos buvo išmokėta pagal priemonę M04 (beveik 340 mln. Eur) – 70 proc. skirtos paramos (nepaisant 2019 m. padidintos 2014–2020 m. bendros skiriamos paramos, nuo praėjusių metų įgyvendinimo lygis išaugo 6 procentiniais punktais). Didžiausias įgyvendinimo lygis (76,8 proc.) pasiektas pagal M02 priemonę „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“. Įgyvendinimo lygis (34,9 proc.) pasiektas pagal M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ yra 9 proc. punktais mažesnis nei 2018 m., tačiau būtina atsižvelgti į tai, kad 2019 m. buvo padidinta 2014–2020 m. skiriama suma. Mažiausias įgyvendinimo lygis (26,6 proc.) pasiektas pagal M16.

³ 2018 m. pabaigoje patvirtintos paramos suma siekė 394 973 025 Eur.

Ūkių modernizavimo (2A TS) mastui atspindėti vadovaujamosi **tikslo rodikliu** T4 „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis“, kuris susietas su priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ produkto rodikliu „Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą investicijoms, skaičius“.

16 lentelė. 2A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
2A	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)	0%	0%	0,60%	1,07%	1,46%	1,64%	2,56%

2014–2019 m. iš viso buvo modernizuotos 3 279 žemės ūkio valdos, t. y. šių valdų modernizavimo paramos projektai buvo baigti įgyvendinti. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, iš viso Lietuvoje buvo užregistruotos 199 910 žemės ūkio valdos, todėl iki 2019 m. pabaigos paramą gavusių valdų procentinė dalis sudarė 1,64 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų. 2014–2019 m. buvo pasiekta 64 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės – lyginant su 2018 m., rodiklis padidėjo 7 procentiniais punktais. Reikia atkreipti dėmesį, kad 2014–2019 m. papildomai paramą investicijoms į ūkių restruktūrizavimą gavo 2 611 smulkieji ūkiai (įgyvendinti verslo planai) pagal M06 priemonės veiklos sritį 6.3 „Parama smulkiesiems ūkiams“, kurie nėra įskaičiuojami į tikslo rodiklio pasiekimą.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2A tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami lentelėje žemiau.

17 lentelė. 2A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 2A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	2 079 914	5 948 293	35%
M01	M01 TS 2A			
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	4 529	32 200	14,1%
M02	M02 TS 2A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (2.1–2.3 punktai)	791 993	1 031 176	76,8%
M02	M02 TS 2A			
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	1 357	750	180,9%
M04	M04 TS 2A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	339 901 725	485 348 621	70%
M04	M04 TS 2A			

	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą investicijoms, skaičius (4.1 punktas)	3 279	5 110	64,2%
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.1 punktas)	276 448 571	393 365 108	70,3%
	01. Visos viešosios išlaidos investicijoms į infrastruktūrą (Eur) (4.3 punktas)	62 580 652	91 983 513	68%
	02. Bendra investicijų suma (viešųjų ir privačiųjų) (Eur)*	622 707 756	900 483 227	69,2%
M06	M06 TS 2A (įskaitant tęstinius įsipareigojimus)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	17 387 435	49 876 047	34,9%
	M06 TS 2A (įskaitant tęstinius įsipareigojimus)			
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių smulkiems ūkiams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.3 punktas)	2 611	4 973	52,5%
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų) (tik 2014–2020 m. projektams)	18 244 830	49 876 047	36,6%
M16	M16 TS 2A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	3 292 150	12 378 426	26,6%
Papildoma informacija		2019 m.		
M01	M01 TS 2A			
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (1.1 punktas)	12		
	011. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	656		
M02	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (1.2 punktas)	23		
	M02 TS 2A			
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (2.1 punktas)	1 357		
M04	M04 TS 2A			
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (4.1 punktas)	3 722		
	03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.2 punktas)	3		
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (4.2 punktas)	1 108 169		
	03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.3 punktas)	226		
M06	M06 TS 2A			
	03 Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius	2 624		
M16	M16 TS 2A			
	016. Remiamų EIP bendradarbiavimo operacijų skaičius	13		
	017. Remiamų bendradarbiavimo operacijų skaičius (išskyrus EIP)	9		

2014–2019 m. laikotarpiu pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“ buvo įgyvendinta 12 veiksmų (projektai), tačiau 2019 m. tik 3 iš jų, o didžioji dalis – 8 – per 2018 m. Įgyvendinant šiuos veiksmus buvo vedami mokymai, kuriems skirtų dienų skaičius

išaugo nuo 74 (2018 m.) iki 656 (2019 m.). Dalyvių skaičius nuo 563 išaugo iki 4 529. Lyginant su Programoje numatytais tikslais, šios priemonės produkto rodiklių įgyvendinimo lygis yra gana ribotas (ypač vertinant mokymų dalyvių skaičių), tačiau 2019 m. matoma žymi teigiama augimo tendencija.

Jau iki 2018 m. pabaigos M02 priemonės produkto rodiklio įgyvendinimo lygis stipriai išaugo, pasiekdamas 150 proc. numatyto tikslo, nes konsultavimo paslaugomis pasinaudojo net 1 126 paramos gavėjai. Iki 2019 m. pabaigos pasinaudojusių konsultavimo paslaugomis skaičius išaugo iki 1 357, o įgyvendinimo lygis siekė beveik 181 proc. Atitinkamai padidėjo ir viešosios išlaidos – nuo 444,5 tūkst. Eur iki 792 tūkst. Eur.

Pastebimai didesni pasiekimai įgyvendinant M04 ir M06 priemonių rodiklius. Iki 2019 m. pabaigos pagal M04 priemonės veiklos sritį 4.1 projektus įgyvendino 3 279 žemės ūkio valdos (rodiklio įgyvendinimo lygis siekia 64,2 proc.). Bendros viešosios išlaidos ūkių modernizavimo projektams sudarė 276 mln. Eur (įgyvendinimo lygis siekia 70,3 proc.). Apibendrinus, šios veiklos srities įgyvendinimas vyksta sklandžiai. Veiklos sritis tarp pareiškėjų yra labai populiarī – pateiktų paraiškų skaičius nuolat viršija kvietimui skirtą lėšų biudžetą, o tai rodo, kad didelę paramos poreikį investicijoms vykdyti. Kadangi priemonė populiarī, 2019 m. atliktas KPP pakeitimas, kuriuo 4.1 veiklai skirtos lėšos perskirstytos tarp įgyvendinamų tikslinių sričių – į 2A tikslinę sritį perskirstyti 38,53 mln. Eur iš 3A ir 3 mln. Eur iš 5C tikslinių sričių.

Pagal M04 priemonę (veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“) buvo įgyvendinami 3 projektai, kurie iki 2018 m. pabaigos jau buvo užbaigti. 2019 m. projektai pagal šią veiklos sritį įgyvendinami nebuvo.

2014–2019 m. pagal M04 priemonę (veiklos sritį 4.3 „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“) buvo įgyvendinti 226 projektai. Didžioji dalis projektų buvo skirti žemės ūkio vandentvarkos (218), likę (8) – žemės konsolidacijos gerinimui. Viešosios išlaidos investicijoms į šiuos infrastruktūros projektus sudarė daugiau nei 62,6 mln. Eur. Projektų, susijusių su žemės konsolidacijos gerinimu įgyvendinimas ir paramos išmokėjimas buvo baigtas dar 2017 m. Parama žemės ūkio vandentvarkai (pavyzdžiui, lauko drenažo inžinerinės infrastruktūros atnaujinimui, lauko drenažo sistemų pritaikymui joms keliamiems aplinkosauginiams reikalavimams ir kt.) buvo viena populiariausių paramos priemonių ankstesniu finansiniu laikotarpiu ir tokia išliko dabartiniu (2014–2020 m.) finansiniu laikotarpiu. Didelis paramos intensyvumas (80 proc.), skiriama paramos suma (300 tūkst. Eur ar 600 tūkst. Eur, kai rekonstruojami polderiai), ir galimybė ES lėšomis pagerinti dirbamos žemės agrarinę būklę priemonę daro patrauklią pareiškėjams.

Įgyvendinant M04 priemonės projektus, be viešosios paramos taip pat buvo investuojamos ir privačios lėšos – bendra investuotų lėšų suma siekė 622,7 mln. Eur ir ji yra 1,83 karto didesnė nei viešųjų lėšų suma⁴ (tai rodo, kad investuotas 1 Eur paramos tiesiogiai pritraukė 0,83 Eur privačių investicijų). Visgi tai nėra priemonės poveikis investicijų pritraukimui, nes jei šie projektai būtų neįgyvendinami, tikėtina, kad tos lėšos būtų kažkur kitur investuojamos. Siekiant nustatyti grynąją priemonės poveikį tikslinga atlikti ekonometrinių modeliavimą arba kontrafaktinį poveikio vertinimą.

2014–2019 m. parama pagal 2014–2020 m. priemonės M06 veiklos sritį 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“ buvo patvirtinta 2 611 smulkiųjų ūkių, o įgyvendinimo lygis siekė 52,2 proc. Lyginant su 2018 m. įgyvendinimo lygis sumažėjo kiek daugiau nei 10 proc. punktų, nes 2019 m. buvo padidinta 2023 m. siektina reikšmė nuo 3 780 iki 4 973. Smulkiųjų ūkių projektams išmokėtos viešosios išlaidos siekė 17,4 mln. Eur paramos (pasiekimo lygis – 34,9 proc.), iš kurių 13,8 mln. Eur buvo skirta pagal 2014–2020 m. KPP paramą gavusiems smulkiems ūkiams, o 3,6 mln. Eur – tęstiniams 2007–2013 m. įsipareigojimams pagal priemonę „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“ vykdyti. Lyginant su 2018 m., pasiekimo lygis sumažėjo 9 proc. punktais, nes 2019 m. 18 mln. Eur buvo padidinta 2023 m. siektina reikšmė nuo 31 876 047 Eur iki 49 876 047 Eur. Bendra investicijų suma siekė kiek daugiau nei 18,2

⁴ Visos viešosios lėšos M04 priemonės projektams, prisidedantiems prie 2A TS, siekė 339 901 725 Eur.

mln. Eur, o tai reiškia, kad nors parama smulkiems ūkiams teikiama kaip išmoka (15 tūkst. Eur), paramos gavėjai prie projektų įgyvendinimo prisidėjo ir nuosavomis lėšomis (bendra investicijų suma buvo 5 proc. didesnė nei viešosios išlaidos paramos pagal 2014–2020 m. KPP gavėjams).

Pagal M16 priemonę 2014–2019 m. buvo paremta 13 EIP bendradarbiavimo operacijų, ir 9 projektai, kuriais skatinamas smulkių ūkių bendradarbiavimas. Jiems išmokėtų viešųjų lėšų suma sudarė 26,6 proc. skirtos paramos.

18 lentelė. 2A tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2019 m	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“	SO03. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, dalis pagal ūkio valdytojo amžių – iki 40 metų amžiaus (imtinai), proc. (M04.1)	59,2	40	148%
	SO2.5. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M04.1)	1 505	2 044	73,6%
	SO2.4. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M04.1)	108	76	142,1%
	SO2.1. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M04.1)	2 021	2 913	69,4%
	SO2.2. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M04.1)	22	51	43,1%
	SO2.3. Ūkių, gavusių paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M04.1)	66	26	253,8%
	SO05. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių dalis pagal ūkio valdytojo amžių – iki 40 metų (imtinai), proc. (M06.3)	59,6	40	149%
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“	SO04.5. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M06.3)	289	2 210	13%
	SO04.4. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M06.3)	42	92	46%
	SO04.1. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M06.3)	213+334 (mišrūs)	2 500	21,88%
	SO04.2. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M06.3)	7	66	11%
	SO04.3. Paramą verslui pradėti gavusių smulkių ūkių skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M06.3)	52	105	11%

Remiantis specifinių rodiklių pasiekimais galima teigti, kad iki 2019 m. pabaigos jaunųjų ūkininkų, pasinaudojusių parama investicijoms į žemės ūkio valdas ir investicijoms verslui pradėti, dalis buvo didesnė nei planuota programoje – sudarė 59,2 proc. ir 59,6 proc. šių veiklos sričių paramos gavėjų, o buvo planuota, kad jų dalis sieks mažiau nei pusę (40 proc.). Vertinant paramos gavėjų pasiskirstymą pagal sektorius, matyti, kad pagal 4.1 veiklos sritį mažesniu mastu nei planuota įgyvendinami sodininkystės sektoriaus investiciniai projektai, o pagal 6.3 veiklos sritį – augalininkystės, sodininkystės, uogininkystės ir gyvulininkystės ūkių investiciniai projektai.

Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui (2B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2B tikslinės srities, kuria siekiama sudaryti palankesnes sąlygas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir palengvinti kartų kaitą, įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“.

Iki 2019 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal visas tris prie 2B tikslinės srities prisidedančias priemones.

19 lentelė. 2B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2B TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2019 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2019 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2019m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
	T5. Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)		M01	161 436	84 229	798 529	11%
	0,35%	0,70%	M02	168 171	168 171	488 235	34%
			M06	55 777 732	33 931 553	64 705 882	52%

Patvirtintos paramos suma siekė 56,9 mln. Eur ir tai sudarė 86 proc. šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos. Pagal priemonių M01 ir M02 veiklos sritis, prisidedančias prie 2B tikslinės srities, patvirtintos paramos suma siekė daugiau nei penktadalį joms skirtos paramos. Didžiausia paramos suma (56,6 mln. Eur) buvo patvirtinta pagal priemonės M06 veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“. Šios veiklos srities patvirtintos paramos suma siekia 86 proc. visam laikotarpiui skirtos paramos sumos. Pagal šią veiklos sritį išmokėta paramos suma siekia 33,9 mln. Eur ir sudaro 52 proc. viso programavimo laikotarpiui skirto finansavimo.

Siekiant atspindėti paramos jaunesiems ūkininkams įgyvendinimą, 2B tikslinei sričiai buvo numatytas **tikslo rodiklis** T5 „Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)“ ir jis susietas su priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ produkto rodikliu „Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jaunesiems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius“.

20 lentelė. 2B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
2B	T5. Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)	0%	0%	0,02%	0,13%	0,23%	0,35%	0,70%

2014–2019 m. jaunųjų ūkininkų, gavusių paramą verslui pradėti ir jau įgyvendinusių projektus, skaičius siekė 706. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, iš viso Lietuvoje buvo užregistruotos 199 910 žemės ūkio valdos. Taigi, 2019 m. žemės ūkio valdų, gavusių

jauniesiems ūkininkams skirtų investicijų, procentinė dalis sudarė 0,35 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, o tai reiškia, jog 2014–2019 m. periodu buvo pasiekta 50 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2B tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami 20 lentelėje žemiau.

21 lentelė. 2B tikslinės srities įgyvendinimas

M01 M01 TS 2B				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	84 229	798 529	10,5%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	1 687	16 900	10,0%
	01. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	84 229	798 529	10,5%
M02 M02 TS 2B				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	168 171	488 235	34,4%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	480	345	139,1%
M06 M06 TS 2B				
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	33 931 553	64 705 882	52%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jauniesiems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius (6.1 punktas)	706	1 390	50,8%
	02. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	37 622 207	64 705 882	58,1%
Papildoma informacija				
M01 M01 TS 2B				
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (1.1 veikla)	4		
M02 M02 TS 2B				
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (2.1 punktas)	480		
M06 M06 TS 2B				
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius	706		
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur) (6.1 punktas)	34 033 321		

M01 priemonės veiklos sričiai 1.1 buvo patvirtinta 161 436 Eur parama, kuri šiuo metu yra naudojama įgyvendinant 2 profesinių mokymų jauniesiems ūkininkams projektus. 2014–2019 m. mokymų dalyvių skaičius siekė 1 687, o įgyvendinimo lygis tik 10 proc. Pagal priemonę M02 patvirtintą paramą (kuri siekia 34 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 480 jaunieji ūkininkai, kas lėmė Programoje numatyto įgyvendinimo lygio tikslo pasiekimą (139,1 proc.). Programoje užsibrėžtas 2023 m. tikslas (345 konsultavimo paslaugomis pasinaudoję paramos gavėjai) jau buvo pasiektas 2018 m. (432 paramos gavėjai pasinaudojo konsultavimo paslaugomis).

Kaip minėta anksčiau, investicinę paramą verslui pradėti pagal priemonę M06 gavo 706 jaunas ūkininkas. Visos viešosios išlaidos įgyvendintiems projektams siekė beveik 34 mln. Eur, o bendrosios investicijos buvo 10 proc. didesnės ir siekė 37,6 mln. Eur. Didesnės bendrosios investicijos rodo, kad

dalis jaunųjų ūkininkų prie projektų įgyvendinimo prisidėjo ir nuosavomis lėšomis, nepaisant to, kad jaunųjų ūkininkų šikūrimo projektui įgyvendinti mokama vienodo dydžio išmoka (40 tūkst. Eur). Įgyvendinant projektus pastaraisiais metais jaunieji ūkininkai investavo į naujos žemės ūkio technikos (pvz. frontaliųjų krautuvų, kultivatorių, purkštuvų) įsigijimą, ūkiniu gyvūnų (mėsinių galvijų, danielių, avių, telyčių) įsigijimą, daugiamečių augalų (braškių daigų, aviečių, šaltalankių sodinukų ir t.t.) įsigijimą, taip pat investuota į infrastruktūros kūrimą ir statybą (aptvarų įrengimą, angarų statybas ir t.t.)

Pagal 2B tikslinę sritį buvo numatyti penki specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paramą pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų šikūrimui“ gavusių ūkių skaičių pagal sektorius (augalininkystės, daržininkystės, gyvulininkystės, sodininkystės, uogininkystės).

22 lentelė. 2B tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2019 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų šikūrimui“	SO06.5. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – augalininkystės ūkių (M06.1)	85	556	15,3%
	SO06.4. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – daržininkystės ūkių (M06.1)	56	17	329,4%
	SO06.1. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – gyvulininkystės ūkių (M06.1)	452+68 (mišrūs)	792	65,7%
	SO06.2. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – sodininkystės ūkių (M06.1)	7	11	63,6%
	SO06.3. Paramą gavusių ūkių skaičius pagal sektorius – uogininkystės ūkių (M06.1)	38	14	271,4%

Vertinant pagal specifiniams rodikliams numatytų tikslų įgyvendinimo lygį, geriausi pasiekimai stebimi daržininkystės ir uogininkystės sektoriuose (numatyta siektina reikšmė buvo visiškai įgyvendinta ir stipriai viršyta). Tai rodo, jog šiuose sektoriuose nebuvo tikėtasi tokio aktyvaus susidomėjimo 6.1 veiklos sritimi. Mažiausiu mastu rodiklis įgyvendintas paramą gavusių ūkių augalininkystės sektoriuje – paramą gavo 85 ūkiai (arba 15,3 proc. numatyto tikslo), tačiau nuo 2018 m. tikslo įgyvendinimo link pasistūmėta 8,3 procentiniais punktais. Visgi, kyla rizika, kad šio rodiklio tikslas nebus pasiektas.

Miškininkystės ekonominės vertės didinimas (2C+ tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 2C+ tikslinės srities, kuria siekiama didinti miškininkystės ekonominę vertę ir skatinti miško plotų plėtrą, įgyvendinimo prisideda keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.3 „Parama investicijoms į su žemės ūkio ir miškininkystės plėtra, modernizavimu ar pritaikymu susijusių infrastruktūrą“ veikla 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritis 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“.⁵

Iki 2019 m. pabaigos paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas prie 2C+ tikslinės srities prisidedančias priemones.

23 lentelė. 2C+ tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2C TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama	Išmokėta parama	Skirta parama	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2019 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.		2014–2019 m., Eur	2014–2019 m., Eur	2014–2020 m., Eur	
	Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (2C tikslinė sritis)		M01	358 138	206 015	1 003 936	21%
	92	120	M02	209 795	209 795	298 235	70%
			M04	1 654 223	1 323 053	4 224 387	31%
			M08	7 184 047	4 020 317	13 584 801	30%

Pagal 2C+ tikslinę sritį iš viso buvo patvirtinta kiek daugiau nei 9,4 mln. Eur suma ir sudarė 49 proc. visos šiai tikslinei sričiai Programoje skirtos paramos. Lyginant su kitomis 2 prioriteto tikslinėmis sritimis, tai yra reikšmingai mažiau (pagal 2A TS patvirtinta beveik 84,4 proc. o pagal 2B TS – 86 proc.) Pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ buvo patvirtinta 358 tūkst. Eur suma, o tai sudarė 36 proc. Programoje skirtos paramos. Tuo tarpu priemonei M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo“ iki 2019 m. pabaigos patvirtintos paramos suma siekė jau 70 proc. Programoje skirtos paramos. Priemonės M04 veiklai 4.3.3 „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ ir priemonės M08 veiklos sričiai 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ patvirtintos paramos dalis nuo Programoje skirtos atitinkamai siekė 39 proc. ir 53 proc. 2019 m. M08 priemonės veiklos sričiai 8.6 skirta parama 2014-2020 m. padidėjo 2 mln. Eur.

Pagal 2C+ tikslinę sritį išmokėtos paramos suma siekė 5,8 mln. Eur ir sudarė 30 proc. visam programavimo laikotarpiui šiai tikslinei sričiai skirto finansavimo. Nors išmokėtos paramos dalis yra mažesnė nei kitose 2 prioriteto tikslinėse srityse bei mažesnė nei Programos finansinio įgyvendinimo lygis (59 proc.), tačiau lyginant su 2018 m. duomenimis, išmokėtos paramos suma padidėjo beveik 10 procentinių punktų, o tai rodo pažangą. Per 2019 m. priemonei M02 išmokėta parama, lyginant su 2018 m. padidėjo reikšmingiausiai – 21 proc. punktu. Finansinio įgyvendinimo lygis pagal M01, M04 ir M08 priemones išaugo po atitinkamai 15 proc. punktų, 4 proc. punktais ir 11 proc. punktų.

⁵ Paminėtina, kad visos M08 priemonės 8.6 veiklos sričiai numatytos lėšos yra numatytos kaip tiesiogiai prisidedančios būtent prie 2C tikslinės srities.

2C+ tikslinei sričiai numatytas **tikslo rodiklis** „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“.

24 lentelė. 2C+ tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
2C	Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (2C tikslinė sritis)	0	0	12	35	51	92	120

Iki 2019 m. pabaigos buvo sukurtos 92 naujos darbo vietos ir rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 77 proc. 2019 m. buvo padidintas rodiklio tikslas nuo 100 iki 120. Visos šios darbo vietos buvo sukurtos įgyvendinus miško kirtimo, apvaliosios medienos ir medienos biokuro technologijų diegimui skirtus projektus pagal 8.6 veiklos sritį.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 2C+ tikslinės srities, **produkto rodiklių** pasiekimai pateikiami lentelėje žemiau.

25 lentelė. 2C+ tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 2C			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	206 015	1 003 936	20,5%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	410	11 900	3,4%
	02. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	82 870	560 294	14,8%
M02	M02 TS 2C			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	209 795	298 235	70,3%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	161	210	76,7%
M04	M04 TS 2C			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	1 323 053	4 224 387	31,3%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	2 327 890	5 280 483	44,1%
M08	M08 TS 2C			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Igyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.6 punktas)	4 020 317	13 584 801	29,6%
Papildoma informacija				
M04	M04 TS 2C			
	03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.3 punktas)	17		
M08	M08 TS 2C			
	03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (8.6 punktas)	74		
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	11 983 569		

2014–2019 m. laikotarpiu pagal priemonės M01 veiklos sritį 1.1 buvo įgyvendinami 2 mokymų projektai (1 iš jų užbaigtas), kuriems skirta beveik 83 tūkst. Eur parama (suma siekia 14,8 proc. tikslo).

Mokymų dalyvių skaičius siekia 410 ir sudaro tik 3,4 proc. siekiamo tikslo. Mokymų dalyvių skaičius nuo 2018 m. nepasikeitė, tačiau kadangi 1 projektas dar neužbaigtas tikėtina, kada mokymų dalyvių skaičius padidės. Pagal priemonės M02 2.1 veiklos sritį konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 161 miško valdytojai. Tai siekia 76,7 proc. konsultuojamų paramos gavėjų skaičiaus rodiklio tikslo.

Daugiausia 2C+ tikslinės srities viešųjų išlaidų – 4 mln. Eur – skirta M08 priemonės 8.6 veiklos srities projektams. Panaudojant šias lėšas 2014–2019 m. buvo įgyvendinti 74 projektai, kuriuose diegtos miškininkystės technologijos ir kuriais prisidėta prie miškų ūkio modernizavimo bei ekonominės vertės didinimo, jaunuolynų ir krūmynų pertvarkymo, biokuro gamybos, panaudojant miško kirtimo atliekas. Bendra projektais įgyvendintų investicijų suma siekė beveik 12 mln. Eur ir yra beveik 3 kartus didesnė nei viešosios išlaidos. 2019 m. veiklos pagal 8.6 veiklos sritį toliau įgyvendinamos sėkmingai. Labiausiai tam įtakos turėjo 2018 m. padidinta maksimali paramos suma vienam projektui iki 100 000 Eur. 2019 m. siekiant dar labiau padidinti priemonės patrauklumą buvo atlikti pakeitimai, lengvinantys paramos gavimo/įgyvendinimo sąlygas.

2019 m. pabaigos duomenimis, taip pat įgyvendinama 17 miškų infrastruktūros gerinimo projektų () pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.3, kurie skirti miško kelių įrengimui ir rekonstrukcijai, taip pat su miško keliais susijusių įrenginių ar statinių įrengimui (pavyzdžiui, griovių, pralaidų, nuovažų, tiltų statybai ir pan.). Projektams skirta 1,6 mln. Eur paramos, o bendra investicijų suma siekė 2,3 mln. Eur (44,1 proc. tikslo). 2019 m. priemonės įgyvendinimas nevyko taip sklandžiai, kaip buvo planuota. Pagrindinė to priežastis – vykusios valstybinių miškų ūkio pertvarka, kurios metu 42 urėdijos buvo apjungtos į vieną įmonę - Valstybinių miškų urėdiją. Dėl vykusios pertvarkos 2019 m. Valstybinių miškų urėdija paraiškų neteikė, ji jų teikti negalėjo ir dėl priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatyto *de minimis* pagalbos apribojimo, kuomet bendra pagalbos suma, suteikiama tai pačiai įmonei, negali viršyti 200 000 Eur (du šimtai tūkstančių eurų) sumos per trejų fiskalinių metų laikotarpį. Nors Valstybinių miškų urėdija dėl taikomo *de minimis* pagalbos apribojimo 2020 m. jau galės teikti paraišką, tačiau prašoma paramos suma negalės viršyti 200 000 Eur sumos. Atsižvelgiant į tai, dėl taikomų paramos sumos apribojimų pagal šią veiklos sritį siekiamų tikslų gali nepavykti pasiekti, nes iki šiol pagrindiniai pareiškėjai ir paramos gavėjai buvo urėdijos, o kitiems miškų valdytojams investicijos į miško (miško kelių) infrastruktūrą nėra patrauklios – per 2019 m. buvo pateikta tik viena paraiška, kurią pareiškėjas galiausiai išregistravo.⁶

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

⁶ Priemonių kuratorių apklausos duomenys

1.2.3 3 prioritetas. Maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimas

Programos trečias prioritetas (P3) yra skirtas **maisto grandinės organizavimo skatinimui**, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje. Šį prioritetą sudaro dvi tikslinės sritys:

- **3A: pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę**, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant **trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes** ir tarpšakines organizacijas;
- **3B: ūkių rizikos prevencijos** ir valdymo rėmimas.

2014–2019 m. parama buvo išmokėta šioms prie 3A tikslinės srities prisidedančioms veikloms: žinių perdavimui ir informavimui, konsultavimo paslaugoms, ūkininkų dalyvavimui žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose ir su tuo susijusių patiriamų išlaidų kompensavimui, taip pat ūkių modernizavimui, žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai, siekiant aukštesnės produktų kokybės. Buvo įgyvendinami 77 projektai (iš jų 62 buvo užbaigti), kuriems skirta parama investicijoms žemės ūkio valdose bei investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą. Svarbu paminėti, kad 2019 m. pagal 3A tikslinę sritį paramos lėšos buvo išmokėtos 258 žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų dalyviams: 163 dalyviams pagal tęstinius 2007–2013 m. KPP įsipareigojimus ir 95 pateikusiems naujas paraiškas pagal 2014–2020 m. KPP.

2019 m. įgyvendinant 3B tikslinę sritį, skirtą paskatinti žemės ūkio valdų dalyvavimą rizikos valdymo sistemose, patvirtinta ir išmokėta beveik 5,8 mln. Eur paramos, kurią gavo 816 ūkiai (1,4 karto daugiau nei 2018 m.), paramos lėšomis kompensuota sumokėtų draudimo įmokų dalis.

2014–2019 m. pagal trečiąjį prioritetą visų patvirtintų lėšų suma siekė 66,6 mln. Eur ir sudarė 40 proc. nuo visam Programos laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.⁷ Išmokėtos paramos suma siekė 45,5 mln. Eur ir sudarė 27,5 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. Beveik visos išmokėtos lėšos iki 2019 m. pabaigos buvo deklaruotos Europos Komisijai.

⁷ 2014–2020 m. 3 prioriteto įgyvendinimui skirta 165 648 479 Eur.

Žemės ūkio produktų perdirbimas, kokybės sistemos, trumpos maisto tiekimo grandinės, gamintojų grupės (3A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 3A tikslinės srities, kuria siekiama didinti pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumą geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę (taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpos tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas), įgyvendinimo prisideda šešios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritys 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ ir 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“;
- M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“;
- M16 „Bendradarbiavimas“.

Iki 2019 m. pabaigos nei dalis patvirtintos paramos nebuvo išmokėta pagal priemonę M09.

26 lentelė. 3A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“							
3A TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2019 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2017 m., Eur 2014–2019 m. Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur 2014–2020 m. Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2019 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
	T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)		M01	615 966	303 228	5 267 132	6%
	0,06%	0,29%	M02	1 822	1 821	188 235	1%
			M03	1 009 109	1 009 113	4 224 706	24%
			M04	57 053 726	38 139 218	126 734 494	30%
			M09	500 000	0	788 829	0%
			M16	1 449 040	270 380	7 584 798	4%

Pagal visas priemones patvirtinta parama siekė 60,6 mln. Eur ir sudarė beveik 42 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. 2019 m. patvirtinta parama 20 proc. didesnė nei 2018 m. pabaigoje patvirtinta parama⁸, todėl pagal 3A tikslinę sritį padaryta nemenka pažanga.

Didžiausią patvirtintos paramos dalį (net 94 proc.) sudarė parama, skirta priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ 4.1 ir 4.2 veiklos sritims. Šioms veiklos sritims buvo patvirtinti kiek daugiau nei 57 mln. Eur ir lyginant su 2018 m. suma paaugo beveik 23 proc. Priemonei M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ patvirtinta parama siekė kiek daugiau nei 1 mln. Eur ir padidėjo 198 tūkst. nuo 2018 m. pabaigos. Pagal priemonę M16 „Bendradarbiavimas“ patvirtinta beveik 1,5 mln. Eur parama. Kaip ir 2018 m., mažiausia paramos suma (1822 Eur) buvo patvirtinta pagal priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“.

⁸ 2018 m. pabaigoje patvirtintos paramos suma siekė 50 346 608 Eur.

2014–2019 m. išmokėta parama siekė 39,7 mln. Eur, o tai sudarė 27,4 proc. šiai tikslinei sričiai Programoje skirto finansavimo. Didžiausia suma išmokėta investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą, t. y. priemonei M04. Pagal priemonę buvo išmokėti 38 mln. Eur, o įgyvendinimo lygis siekė 30 proc. (palyginimui, 2018 m. pabaigoje įgyvendinimo lygis buvo 24 proc.).

315 tūkst. Eur išmokėti pirmą kartą kokybės sistemose dalyvaujantiems pareiškėjams, dar beveik 694 tūkst. Eur – vykdant tęstinius išpareigojimus pagal 2007–2013 m. KPP. Mažiausiu mastu įgyvendinamos „minkštosios priemonės“ – mokymų ir informavimo bei konsultavimo priemonės M01 ir M02. Joms išmokėtų lėšų suma atitinkamai sudarė 6 ir 1 proc. nuo skirtos paramos. Pagal priemonę M16 išmokėti 4 proc. skirtos paramos.

Siekiant skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą (3A TS), numatytas **tikslo rodiklis T6** „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemone M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ produkto rodikliu „Remiamų ūkių skaičius“, priemonės M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ produkto rodikliu „Valdų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, skaičius“ bei priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ produkto rodikliu „Žemės valdų, dalyvaujančių teikimo grandinės dalyvių bendradarbiavimo/vietos veiklos skatinimo programose, skaičius“.

27 lentelė. 3A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
3A	T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)	0%	0%	0,08%	0,1%	0,12%	0,13%	0,29%

Per 2019 m. buvo paremtos 258 žemės ūkio valdų, dalyvaujančių kokybės sistemose, o tai sudarė 0,06 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų skaičiaus (remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme⁹). 2019 m. buvo pasiekta 45 proc. šio tikslo rodiklio.

Atskirų priemonių, prisidedančių prie 3A tikslinės srities, produkto rodiklių pasiekimai pateikiami 28lentelėje žemiau.

28 lentelė. 3A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 3A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	303 228	5 267 132	5,8%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas) Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	37 230	352 941	10,5%
	013. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas) Mokymų dalyvių skaičius	368	7 500	4,9%
M02	M02 TS 3A			

⁹ Remiantis Programa, iš viso Lietuvoje 2013 m. buvo užregistruotos 199 910 žemės ūkio valdos.

	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	1 821	188 235	0,97%
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	9	140	6,4%
M03	M03 TS 3A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur) (3.1-3.2 punktai)	1 009 113	4 224 706	23,9%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O4. Remiamų ūkių skaičius (3.1-3.2 punktai)	258	460	56,1%
M04	M04 TS 3A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)	38 139 218	126 734 494	30,1%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O2. Bendra investicijų suma (viešųjų ir privačiųjų) (Eur)	175 916 531	253 468 988	69,4%
	O3. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (pavyzdžiui, žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)	77	279	27,6%
M09	M09 TS 3A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR)	0	788 829	0,0%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O3. Remiamų veiksmų (gamintojų grupių kūrimas) skaičius	0	2	0,0%
	O9. Valdų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, skaičius	0	20	0,0%
M16	M16 TS 3A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	270 380	7 584 798	3,6%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O9. Žemės valdų, dalyvaujančių tiekimo grandinės dalyvių bendradarbiavimo / vietos veiklos skatinimo programose, skaičius (16.4 punktas)	6	105	5,7%
Papildoma informacija				
M01	M01 TS 3A			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	O3. Veiksmų, kuriais prisidedama prie profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo, skaičius (1.1 punktas)	5		
	O3. Veiksmų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos, skaičius (1.2 punktas)	3		
	O11. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	133		
	O12. Mokymų dalyvių skaičius (1.1 punktas)	368		
M02	M02 TS 3A			
	Produkto rodikliai	2019 m.		

	03. Veiksmų, kuriais padedama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis, skaičius (2.1 punktas)	9		
M04	M04 TS 3A			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	04. Paremtų ūkių / paramos gavėjų skaičius (4.1 punktas)	31		
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.1 punktas)	1 964 778		
	01. Bendros viešosios išlaidos (Eur) (4.2 punktas)	35 951 212		
M16	M16 TS 3A			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	017. Veiksmų, kuriais prisidedama prie smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimo, skaičius (16.3 punktas)	1		

2019 m. pagal M03 priemonę parama buvo išmokėta 258 ūkiams, iš kurių 95 ūkiams pagal 3.1 veiklos sritį „Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose“ ir 163 ūkiams pagal 3.2 veiklos sritį „Tęstiniai KPP 2007–2013 įsipareigojimai“. 2023 metams suplanuota pasiekti rodiklio tikslinė reikšmė buvo įgyvendinta 56,1 proc. Lyginant su 2018 m., viešosios išlaidos paaužo 3 procentiniais punktais. Dalyvavimo kokybės sistemose skatinimui skirtos viešosios išlaidos 2019 m. siekė kiek daugiau nei 1 mln. Eur. Apie 31 proc. šių lėšų buvo skirtos žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose dalyvaujantiems pareiškėjams, o likusi dalis - tęstiniams įsipareigojimams įgyvendinti. Įgyvendinant M03 priemonę buvo susidurta su iššūkiais, nes 2017 m. pabaigoje EK Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas iškėlė klausimą dėl valstybėse narėse taikomų nacionalinių žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų notifikavimo EK. EK atstovų teigimu, nenotifikuotų nacionalinių žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų dalyviams parama pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 16 straipsnio nuostatas negali būti skiriama. Dėl notifikavimo procedūrų nuo 2018 m. nebuvo renkamos paraiškos pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemą dėl ko ženkliai sumažėjo teikiamų paraiškų skaičius.

Be nacionalinių teisės aktų notifikavimo problemos EK atstovai pastaruoju metu kelia klausimą dėl kokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų ženklo, etiketės su minėtu ženklu ir (ar) prekinės pakuotės spausdinimo, gamybos ir (ar) įsigijimo išlaidų, kurios negali būti pripažįstamos kaip tinkamos finansuoti.

Nuo 2020 m. balandžio mėn. 15 d. paraiškos pagal M03 nėra renkamos. Dėl susidariusios padėties sudėtinga prognozuoti priemonės įgyvendinimo mastą. Dėl kilusių sunkumų mokėjimai pagal priemonę nuolat sustabdomi, sklandžiai vyksta tik mokėjimai pagal tęstinius 2007-2013 m. įsipareigojimus, tačiau 2020 m. yra paskutiniai metai, kuomet pagal tęstinius įsipareigojimus renkamos paraiškos. Remiantis pastarųjų metų statistika, mažu surenkamų paraiškų skaičiumi, galima tikėtis, kad 2020 m. išlaidos išliks panašios kaip ir 2019 m. (197 tūkst. Eur, iš kurių 134 tūkst. pagal 2014 – 2020 m. KPP ir 63 tūkst. pagal tęstinius įsipareigojimus). Šiuo metu vykdoma 2020 m. balandžio 28 d. paslaugų teikimo sutartis Nr. 8P-20-61, kurios tikslas – apskaičiuoti tinkamas finansuoti išlaidas ir fiksuotą metinį paramos dydį pagal Europos Sąjungos ir nacionalines kokybės sistemas. Įgyvendinus šią sutartį ir gavus rezultatus bus keičiamas M03 priemonės paramos modelis..

Ribotą priemonės pažangą lemia net tik nacionalinių teisės aktų notifikavimo ir tinkamų finansuoti išlaidų klausimai, bet ir gana mažas galimų paramos gavėjų susidomėjimas priemone. Viena iš mažo susidomėjimo priežasčių yra tai, kad dalyvavimas žemės ūkio ir maisto kokybės sistemoje iš pradžių neatsiperka dėl papildomų reikalavimų laikymosi. Pradžioje patiriami gamybos ir derliaus nuostoliai, kurie neišvengiamai patiriami gaminant produktus pagal griežtesnius reikalavimus. Gamintojai, neturėdami dalyvavimo kokybės sistemose patirties ir garantijų dėl papildomų investicijų atsiperkamumo, nesiryžta didinti išlaidų, susijusių su produkto kokybe. Siekiant spręsti šią problemą ŽŪM vykdė informacijos sklaidą tam, kad gamintojai aktyviau gamintų kokybiškus produktus, kurtų pridėtinę vertę ir teiktų paramos paraiškas pagal priemonę.

Pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ buvo paremti 77 projektai (įgyvendinimo lygis siekia 27,6 proc.). 31 projektas buvo skirtas investicijoms į žemės ūkio valdas pagal veiklos sritį 4.1, „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, o 46 projektai – investicijoms į žemės ūkio produktų

perdirbimą ir rinkodarą pagal priemonės veiklos sritį 4.2 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Visos viešosios išlaidos projektams siekė 38 mln. Eur, iš kurių didžioji dalis buvo skirtos žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai. 2019 m. projektams patvirtinta viešoji parama siekė 57 mln. Eur, o viešųjų išlaidų rodiklio įgyvendinimo lygis išaugo iki 30 proc., kai 2017 m. buvo pasiekta tik 5 proc. rodiklio reikšmės, o 2018 m. – 24 proc. **Bendra įgyvendintuose projektuose investuotų lėšų suma (įskaitant ir privačias investicijas) 2019 m. siekė beveik 176mln. Eur., o šio rodiklio įgyvendinimo lygis – 69,4 proc.** Lyginant su 2018 m. šio rodiklio įgyvendinimo lygis padidėjo 27 procentiniais punktais.

Pagal 4.2 veiklos sritį 2019 m. projektams įgyvendinti skirta parama, lygiomis dalimis buvo paskirstyta dešimčiai Lietuvos apskričių. Pateiktų paramos paraiškų atrankos vertinimas, vadovaujantis nustatytais kriterijais, vyko apskričių lygmeniu pagal projekto įgyvendinimo vietą. Dėl šių pakeitimų susidarė situacija, kad kai kuriose apskrityse lėšų pritrūko, kai kuriose paraiškų skirtai sumai pateikta nebuvo. 2019 m. taip pat atliktas keitimas numatant, kad paramos gavėjais gali būti juridiniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio produktų perdirbimo ir (ar) rinkodaros veikla arba juridiniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio veikla ir perdirbantys dalį valdoje užaugintos produkcijos bei planuojantys užsiimti žemės ūkio produktų perdirbimo ir (ar) rinkodaros veikla. Toks pakeitimas leido potencialiems pareiškėjams plėsti verslą, perdirbti ne tik savo valdoje užaugintus žemės ūkio produktus, bet ir supirkti produktus iš kitų žemės ūkio gamintojų ir perdirbtus produktus tiekti rinkai ir taip prisidėjo prie sėkmingesnio priemonės įgyvendinimo.

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

Ūkių rizikos prevencija ir valdymas (3B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Iki 2019 m. prie 3B tikslinės srities, kuria siekiama remti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą, įgyvendinimo prisidėjo viena priemonė – M17 „Rizikos valdymas“. Nuo 2019 m. prie šios srities prisideda ir M05 „Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkio gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas“.

Nors M05 numatyta skirti 3,4 mln. Eur, tačiau per 2019 m. ši priemonė nebuvo pradėta įgyvendinti.

29 lentelė. 3B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“										
3B TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2019 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2019 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.				
	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis (3Btikslinė sritis)	M05	0	0	3 400 000	0%				
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2014–2018 m. pasiekimas</th> <th>Tikslas 2023 m.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0,41%</td> <td>0,73%</td> </tr> </tbody> </table>	2014–2018 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	0,41%	0,73%	M17	5 960 819	5 792 726	17 460 285	33%
2014–2018 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.									
0,41%	0,73%									

Iki 2019 m. pabaigos pagal priemonę M17 „Rizikos valdymas“ (priemonės veiklos sritis – „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“) buvo išmokėta beveik 5,8 mln. Eur. Išmokėta parama šiai priemonei, lyginant su 2018 m., išaugo beveik 2 kartus. Bendras priemonės M17 finansinio įgyvendinimo lygis siekia 33 proc.

Siekiant užtikrinti ūkių rizikos prevenciją ir valdymą (3B TS), numatytas **tikslo rodiklis** T7 „Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės M17 „Rizikos valdymas“ produkto rodikliu „Ūkio valdų, kurioms teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti, skaičius“.

30 lentelė. 3B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
3B	T7. Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis (3B tikslinė sritis)	0%	0%	0%	0,23%	0,29%	0,41%	0,73%

Iki 2019 m. pabaigos paramą draudimo įmokoms gavo 816 ūkio valdų, o bendras valdų skaičius, remiantis Programoje pateikta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, siekė 199 910. Vadinasi, iki 2019 m. pabaigos tikslo rodiklis siekė 0,41 proc. ir tai sudarė 56,2 proc. įgyvendinimo lygio.

Prie 3B tikslinės srities prisidedančios priemonės M17 produkto rodiklių pasiekimai pateikiami lentelėje žemiau.

31 lentelė. 3B tikslinės srities įgyvendinimas

M05	M05 TS 3B	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)			
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (5.1–5.2 punktai)	0	3 400 000	0%
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (5.1 punktas)	0	3 400 000	0%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.

	04. Paramos prevencinei veiklai gavėjų skaičius (5.1 punktas). Ūkio valdos	0	50	0%
M17	M17 TS 3B			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (17.1 punktas)	5 792 726	17 460 285	33,2%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Ūkio valdų, kuriems teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti, skaičius (17.1 punktas)	816	1 450	56,3%

Iki 2019 m. pabaigos visos viešosios išlaidos, kurios buvo skirtos ūkio valdoms draudimo įmokoms kompensuoti, sudarė 5,8 mln. Eur. Lyginant su 2023 m. nustatytu tikslu, įgyvendino lygis – 33,2 proc.

Priemonė M17 apima dvi veiklas: pagal pirmąją (17.1.1) parama teikiama pasėlių ir augalų draudimo įmokoms, o pagal antrąją (17.1.2) – gyvūnų draudimo įmokoms kompensuoti. Pirmoji buvo įgyvendinama gana sėkmingai – įgyvendinti 1405 projektai. Tuo tarpu antroji įgyvendinta mažesniu mastu nei planuota – parama gyvūnų draudimo įmokoms panaudota 139 projektuose. 2019 m. buvo padidintas draudimo įmokos kompensacijos avanso dydis nuo 50 proc. iki 70 proc. siekiant sudaryti palankesnes sąlygas pareiškėjams draudžiantiems ūkinius gyvūnus ar augalus. Visgi priemonėje dalyvauja labai mažas žemės ūkio veiklos subjektų skaičius. Priemonė aktyviau naudojasi stambūs prekiniai ūkiai. Taip yra kadangi tokie ūkiai valdo rizikas technologinėmis priemonėmis (gyvulių ūkių atveju valdant pavojingas ligas, pasėlių atveju valdant meteorologinių reiškinių rizikas), arba prisiima dalį netekimų kaip gamybos kaštus. Dar vienas svarbus veiksnys – augalų draudimo rinkoje nėra konkurencijos – augalus draudžia tik viena bendrovė „VH Lietuva“.

Pagal 3B tikslinę sritį numatyti trys specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paremtą apdraustą pasėlių plotą, apdraustų ūkinių gyvūnų skaičių (gyvulius ir paukščius) per metus.

32 lentelė. 3B tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2019 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M17 „Rizikos valdymas“	SO07. Paremtas apdraustas pasėlių plotas per metus, ha (M17.1)	125 478,34	100 000	125%
veiklos sritis 17.1 „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“	SO08.1. Paremtas apdraustų ūkinių gyvūnų skaičius per metus pagal rūšis – gyvuliai, SG vienetai (M17.1)	321 332	710 000	45%
	SO08.2. Paremtas apdraustų ūkinių gyvūnų skaičius per metus pagal rūšis – paukščiai, SG vienetai (M17.1)	13 588,92	187 000	7%

2019 m. paremtų apdraustų pasėlių plotas viršijo siektiną 2023 m. reikšmę 25 proc. punktais. Tai rodo, kad šiam rodikliui nustatytas neambicingas tikslas, kadangi priemonėje dalyvauja mažas žemės ūkio subjektų skaičius, o rodiklio reikšmė jau pasiekta. Apdraustų paukščių skaičiaus tikslas pasiektas tik 7 proc. apimtimi. Tarp apdraustų paukščių faktiškai buvo draudžiami broileriai, dedeklės, kalakutai ir viščiukai. Nebuvo draudžiamos žąsys, antys ir kurapkos. Apdraustų gyvulių skaičiaus tikslo 2023 m. pasiekta daugiau – 45 proc.

1.2.4 4 prioritetas: Aplinkosauga – biologinė įvairovė, vandens ir dirvožemio gerinimas

Programos **ketvirtas prioritetas (P4)** yra skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **4A: biologinės įvairovės atkūrimas**, išsaugojimas ir didinimas, taip pat „Natura 2000“ teritorijose ir **teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių** ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos **kraštovaizdžių būklės atkūrimas**, išsaugojimas ir gerinimas;
- **4B: vandentvarkos gerinimas**, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą;
- **4C: dirvožemio erozijos prevencija** ir dirvožemio valdymo gerinimas.

Programoje numatyta, kad priemonės, prisidedančios prie aplinkosaugos tikslų pasiekimo, prisideda prie visų ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių įgyvendinimo, kadangi sudėtinga įvertinti atskirų aplinkosauginių priemonių indėlį, siekiant atskirų atskiroms tikslinėms sritims numatytų tikslų. Programoje išskirtos šios priemonės / veiklos sritys, prisidedančios prie 4 prioriteto ir jo tikslinių sričių:

- M01 „Žinių perdavimo ir informavimo veikla“ abi veiklos sritys;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ veikla 4.4.1 „Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritys 8.3-8.4 „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ ir 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ visos veiklos (išskyrus veiklas 10.1.02 „Specifinių pievų tvarkymas“, 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, 10.1.13 „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“, 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“, kurias įgyvendinant prie 4P prisidedama netiesiogiai);
- M11 „Ekologinis ūkininkavimas“;
- M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“;
- M13 „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“;
- M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“;
- M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

2014–2019 m. paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal beveik visas prie ketvirtojo prioriteto prisidedančias priemones. 2019 m. nebuvo patvirtinta lėšų pagal M16 priemonę – patvirtintos paramos dydis nesikeitė nuo 2018 m.

33 lentelė. Ketvirtojo prioriteto intervencijos logikos įgyvendinimas

P4 „Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas“							
4A; 4B;; 4C TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama	Išmokėta parama	Skirta parama	Įgyvendinimo lygis, proc.	
			2014–2019 m., Eur	2014–2019 m., Eur	2014–2020 m., Eur		
Žemės ūkis ir miškas							
Žemės ūkis							
	T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	M01	1 414 935	958 734	2 222 216	43%	
	2014–2019 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M02	292 785	292 785	1 088 235	27%

10,30%	10,77%	M04	492 848	328 623	1 975 440	17%
Žemės ūkis		M08	6 377 880	5 178 137	22 173 036	23%
T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)						
2014–2019 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M10	32 754 286	32 762 277	100 689 244	33%
0,30%	1,97%	M11	165 339 960	146 961 39	181 869 677	81%
Žemės ūkis		M12	13 503 503	13 878 961	19 047 581	73%
T12. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)						
2014–2019 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M13	322 550 620	323 055 289	379 889 067	85%
8,88%	7,81%	M15	1 008 240	977 036,11	1 274 332	77%
Miškas		M16	67 554	67 553	751 835	9%
T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)						
2014–2019 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
0,70%	0,51%					

2014–2019 m. pagal ketvirtąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė beveik 544 mln. Eur ir sudarė 76 proc. nuo visam programavimo laikotarpiui šio prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.¹⁰ Išmokėtos paramos suma siekė 524,5 mln. Eur ir sudarė 74 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos. 2019 m. 1 mln. Eur 4.4.1 „Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas“ veiklai buvo padidintas skiriamas finansavimas. Prioriteto mastu pasiekta finansinio įgyvendinimo pažanga buvo didelė – panaudoti beveik trys ketvirtadaliai visam laikotarpiui skirtos paramos, o, lyginant su praeitais metais, panaudotos paramos dalis yra 11 proc. punktų didesnė.

Vis dėlto, finansinė pažanga pagal atskiras priemones reikšmingai skiriasi. Aukščiausias finansinio įgyvendinimo lygis pasiektas pagal M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ (85 proc.); M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ (86 proc.) ir M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“ (77 proc.) priemonės. Pagal M12 priemonę, pagal kurią mokamos išmokos už aplinkosauginių reikalavimų laikymąsi ūkininkaujantiems „Natura 2000“ teritorijose žemės ūkio paskirties žemėje bei miškuose ir tokiu būdu prisidedantiems prie biologinės įvairovės išsaugojimo pasiektas taip pat aukštas įgyvendinimo lygis – 73 proc.

Mažesniu tempu yra įgyvendinamos penkios priemonės – M01, M02, M04, M08 ir M10. Priemonės M01 įgyvendinimo lygis siekia daugiausia iš šios grupės priemonių – 43 proc. M02 priemonės – 27 proc., M04 priemonės veiklos 4.4.1, skirtos Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimo investiciniams projektams, įgyvendinimo lygis siekia 17 proc., o priemonių M08 ir M10 veiklos sričių, prisidedančių prie ketvirto prioriteto – 23 proc. ir 33 proc. Mažiausias įgyvendinimo lygis – 9 proc. pasiektas pagal M16 priemonę.

Siekiant įvertinti Programos indėlį įgyvendinant 4 prioritetą, yra numatyti keturi **tikslo rodikliai** – du rodikliai 4A tikslinei sričiai (žemės ūkio bei miškų plotams) bei po vieną 4B ir 4C tikslinėms sritims.

¹⁰ 2014–2020 m. 4 prioriteto įgyvendinimui skirta 710 980 663Eur.

34 lentelė. Ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
Žemės ūkis								
4A	T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0%	0%	9,26%	8,52%	10,39%	10,30%	10,77%
4B	T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)	0%	0%	0,11%	0,12%	0,31%	0,30%	1,97%
4C	T12. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)	0%	0%	7,26%	7,56%	8,63%	8,88%	7,81%
Miškas								
4A	T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0%	0%	0,33%	0,58%	0,67%	0,70%	0,51%

Siekiant biologinės įvairovės atkūrimo, išsaugojimo ir didinimo (4A TS), numatytas tikslo rodiklis T9 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis“. 2014–2019 m. buvo paremtas 282 472,10 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas¹¹, kuriame buvo vykdomos su biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga susijusios valdymo sutartys. Nustatant tikslo rodiklių reikšmę naudotas 2010 m. buvęs žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuris siekia 2 742 560 ha. Vadinasi, pagal Programą paremtas plotas, kuriame vykdytos biologinės įvairovės išsaugojimo ir kraštovaizdžio apsaugos veiklos, sudarė 10,30 proc. viso Lietuvoje esančio žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 m. suplanuotą tikslo rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2019 m. buvo pasiekta 96 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės.

4A tikslinei sričiai taip pat numatytas tikslo rodiklis T8 „Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis“. 2014–2019 m. buvo paremtas 15 771,14 ha miško paskirties žemės plotas¹², kuriame vykdytos su biologinės įvairovės apsauga susijusios valdymo sutartys. Lyginant su praėjusiais metais, jis išaugo 771 ha. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, miškų ar kitų miškingų vietovių plotas Lietuvoje siekė 2 249 000 ha, todėl pagal Programą paremto ploto procentinė dalis sudarė 0,70 proc. viso Lietuvoje esančio miškingo ploto. Lyginant 2023 m. suplanuotą rodiklio reikšmę su faktine, pastebėtina, kad jau trečius metus suplanuotas tikslas buvo viršytas.

¹¹ Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal daugelį M10 priemonės veiklų (tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedantis plotas siekia 60 297,35ha), visas plotas paremtas pagal M11 priemonę (195 496ha) bei žemės ūkio paskirties plotas, paremtas pagal M12 priemonės veiklos sritį 12.1 (26 679ha).

¹² Į šį plotą įskaičiuoti miško plotai paremti pagal M12 priemonės veiklos sritį 12.2 (6980,88ha), plotas paremtas pagal M08 priemonės veiklas 8.3-8.4 (690.69 ha) bei 8.5 (8099,57ha).

Siekiant vandentvarkos gerinimo (4B TS), numatytas tikslo rodiklis T10 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis“. 2014–2019 m. buvo paremtas 8 164,71 ha plotas, kuriame vykdytos su vandentvarkos gerinimu susijusios sutartys.¹³ Paremtas plotas sudarė 0,30 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto ir išlieka panašus kaip ir 2018 m. Lyginant 2023 m. suplanuotą tikslo rodiklio reikšmę su pasiekta, iki 2019 m. pabaigos buvo pasiekta tik 15 proc. planuotos reikšmės, t. y. tikslo pasiekimas yra ribotas.

Siekiant dirvožemio erozijos prevencijos ir dirvožemio valdymo gerinimo (4C TS), suplanuotas tikslo rodiklis T12 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis“. 2019 m. buvo paremtas 243 651,55 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos veiklos, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimo ir dirvožemio erozijos prevencija.¹⁴ Paremtas plotas sudarė 8,88 proc. viso Lietuvoje registruotos žemės ūkio paskirties žemės ploto ir peržengė 2023 m. siektiną tikslo rodiklį.

Siekiant 4 prioriteto tikslų, yra įgyvendinamos 3 horizontalaus pobūdžio priemonės (M01, M02 ir M16), 2 investicinės (M04 ir M08) bei 5 kompensacinio pobūdžio plotinės priemonės (M10, M11, M12, M13 ir M15). Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai 2019 m. pabaigoje pateikiami lentelėje žemiau.

35 lentelė. Ketvirtojo prioriteto visų tikslinių sričių įgyvendinimas

M01	M01 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	958 734	2 222 216	43,1%
	Produkto rodikliai	2019 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	616 237	1 311 765	47,0%
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	6 345	27 800	22,8%
M02	M02 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	292 785	1 088 235	26,9%
	Produkto rodikliai	2019 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	2 316	793	292,1%
M04	M04 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	328 623	1 975 440	16,6%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	03. Remiamų veikslių, kuriems skiriamos negamybinės investicijos, skaičius (4.4 punktas)	13	173	7,5%

¹³ Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal keturias priemonės M10 veiklas – 10.1.03. „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, 10.1.07. „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“, 10.1.09. „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“ ir 10.1.11. „Dirvožemio apsauga“.

¹⁴ Į šį plotą įskaičiuoti plotai, paremti pagal aštuonias priemonės M10 veiklas – 10.1.06, 10.1.07, 10.1.08, 10.1.09, 10.1.10, 10.1.11, 10.1.13, 10.1.14 (48 155,88ha) bei visas plotas, paremtas pagal priemonę M11 (195 495,67ha).

	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	345 530	1 975 440	17,5%
M08	M08 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.3 punktas)	489 827	3 529 412	13,9%
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.4 punktas)	1 082 685	7 058 824	15,3%
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (8.5 punktas)	3 605 625	11 584 801	31,1%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Paramos prevencinei veiklai gavėjų skaičius (8.3 punktas).	4*	17	23,5%
	03. Veiksmų (susijusių su investicijomis, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė) skaičius (8.5 punktas)	534	1 000	53,4%
	05. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis didinamas miško ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė (8.5 punktas)	8 100	3 500	231,4%
M10	M10 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (10.1 ir 10.2 punktai)	32 762 277	100 689 244	32,5%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	05. Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities priemonėmis (10.1 punktas)	29 388	147 150	20%
M11	M11 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	146 961 397	181 869 677	80,8%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	05. Plotas (ha): perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo (11.1 punktas)	140 (pikas 2016 m. 35 986)	25 000	0,6% (piko metu 144%)
	05. Plotas (ha): ekologinio ūkininkavimo išlaikymas (11.2 punktas)	195 355	110 000	177,6%
M12	M12 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (12.1 punktas)	7 845 257	10 842 151	72,4%
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (12.2 punktas)	6 033 980	8 205 430	73,5%
	Produkto rodikliai	2019 m..	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	05. Plotas (ha): „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemė (12.1 punktas)	26 679	26 000	102,6%
	05. Plotas (ha): „Natura 2000“ miško paskirties žemė (12.1 punktas)	6 981	7 000	99,7%
M13	M13 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	323 055 289	379 529 067	85,1%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
05. Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2 punktas)	1 193 600	780 000	153,0%	

	05. Plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama specifinių kliūčių (13.3 punktas)	81 707	80 000	102,1%
M15	M15 visos TS (tik tęstiniai už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	977 036	1 274 332	76,7%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	05. Plotas (ha), už kurį mokamos miškų aplinkosaugos išmokos	886	960	92,3%
M16	M16 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	67 553	751 835	9%
Papildoma informacija				
M01	M01 visos TS			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	03. Paremtų veiksmų skaičius (1.1 punktas)	12		
	011. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	734		
M02	M02 visos TS			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	03. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	2 316		
M08	M08 visos TS			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	05. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis vykdoma prevencinė veikla nuo miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų (ha) (8.3 punktas)	27,8		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų, gavusių paramą miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų miškams padarytai žalai atlyginti, skaičius (8.4 punktas)	42		
	05. Žemės plotai, susiję su investicijomis, kuriomis vykdomas miškams padarytos žalos atlyginimas (ha) (8.4 punktas)	635		
	02. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų) (8.5 punktas)	4 533 851		
M10	M10 visos TS			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	01. Viešosios genetinių išteklių išsaugojimo išlaidos (Eur) (10.2 punktas)	697 466		
	07. Paremtų sutarčių skaičius (10.1 punktas)	2953		
	07. Paremtų sutarčių skaičius (10.2 punktas)	0		
M11	M11 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	2 236		
M12	M12 visos TS			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	3910		
M13	M13 visos TS (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	73 811		
M15	M15 visos TS (tik tęstiniai už 2007-2013 m. KPP)			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius	246		
M16	M16 visos TS			
	Produkto rodikliai	2019 m.		

017. Paremų bendradarbiavimų veiksmų skaičius (ne EIP) (16.3 punktas)	1		
---	---	--	--

* Mažas rodiklio pasiekimas yra sąlygotas atliktos Urėdijų reformos.

** Lentelėje nurodyta rodiklio reikšmė 2019 m. Tačiau šio rodiklio piko reikšmė buvo pasiekta 2016 m. ir tada ji siekė 35.986 ha. Pastaba: Lentelėje priemonių M10; M11; M12; M13; M15 O5 rodiklių reikšmės atspindi per 2019 m. pasiektą reikšmę, o likę rodikliai – kumuliatyvią 2014–2019 m. rodiklių reikšmę.

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1. „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ 2019 m. buvo įgyvendinama 12 projektų, iš kurių užbaigti 6 projektai, kurių metu vykdyti mokymai ūkininkams bei kitiems žemės valdytojams biologinės įvairovės išsaugojimo srityje. Šių mokymų dalyvių skaičius siekė 6 345 (22,8 proc. tikslo), o jiems skirta viešųjų išlaidų suma – 616 237 Eur (47 proc. tikslo). Ataskaitiniu laikotarpiu buvo įgyvendinami 9 parodomieji projektai pagal veiklos sritį 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“. Pažanga pasiekta ir pagal priemonę M02 – naujai patvirtinta ir išmokėta parama pagal paraiškas, prisidedančias prie 4 prioriteto 4A TS įgyvendinimo. Pagal priemonę M02 išmokėtą paramą (kuri siekia 26,9 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 2 316 ūkininkai ar kiti žemės bei miško valdytojai. Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ naujų projektų prisidedančių prie 4P užbaigtų nebuvo ir išmokėtų lėšų nebuvo.

2014–2019 m. pagal prie ketvirtojo prioriteto prisidedančią M04 priemonės veiklos sritį 4.4 „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ buvo paremta 13 projektų, kuriais įgyvendinamos maldinės nendrinukės buveinių išsaugojimui skirtos investicinės priemonės. Šiems projektams įgyvendinti buvo skirta daugiau nei 328 tūkst. Eur. 2019 m. 1 mln. Eur 4.4.1 „Maldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas“ veiklai buvo padidintas skiriamas finansavimas, todėl padidintas ir numatytas produkto rodiklio tikslas nuo 23 iki 173 remiamų veiksmų, todėl dabartinis 7,5 proc. įgyvendinimo lygis daug mažesnis nei 2018 m. pasiektas 39,1 proc. Paminėtina, kad maldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas taip pat remiamas ir pagal dvi priemonės M10 veiklas. 2014 –2019 m. pagal 10.1.04 veiklą, skirtą maldinės nendrinukės buveinių saugojimui natūraliose ir pusiau natūraliose pievose, buvo paremta 659 paraiškų, pagal kurias išmokėtos paramos suma siekė 3,1 mln. Eur, paremtas plotas – 2 819 ha. Pagal 10.1.05 veiklą, skirtą maldinės nendrinukės buveinių saugojimui šlapynėse, buvo paremtos 24 paraiškos, išmokėtos paramos suma siekė 97 tūkst. Eur, o paremtas plotas – 581 ha.

Prie biologinės įvairovės išsaugojimo taip pat prisidedama, teikiant paramą M08 priemonės 8.3-4 veiklos sričiai „Miškų gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofinių įvykių žalos prevencija ir atlyginimas“. 2019 m. buvo paremtos 46 valdos, kurioms skirta parama tiek prevencinei veiklai nuo miško gaisrų, stichinių nelaimių ir katastrofų (4 valdos), tiek jau miškams padarytai žalai atlyginti (42 valdos). 2018 m. paremtų valdų miškams padarytai žalai buvo 56, o 2019 m. sumažėjo iki 42, tam įtakos turėjo vykdyta urėdijų reforma. 2019 m. paremtas plotas, kuriame vykdytos investicijos miškų žalos prevencijai užtikrinti, siekė 27,8 ha, o viešosios išlaidos šioms veikloms siekė beveik 490 tūkst. Eur. Paremtas plotas, kuriam 2014–2019 m. buvo skirta parama miškams padarytai žalai atlyginti, buvo ženkliai didesnis ir siekė 635 ha, o investicijoms skirta viešųjų lėšų suma sudarė daugiau nei 1mln. Eur. 2019 m. miško atkūrimo išmokos padidintos vidutiniškai 21 proc. Visgi pareiškėjų aktyvumas nebuvo didelis, kadangi Lietuvos Respublikoje 2017-2019 m. neįvyko stichinių nelaimių per kurias būtų paveikti miško plotai. Parama veiklos sričiai 8.5 „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ buvo vykdomos 8 100 ha plote, o šiai sričiai skirta viešųjų investicijų suma siekė daugiau nei 3,6 mln. Eur. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad kaip ir 2018 m. finansinių ir fizinių rodiklių pasiekimai yra labai netolygūs (pvz. pagal 8.5 veiklos sritį paremtas plotas jau viršija numatytą tikslą, o viešųjų išlaidų rodiklio pasiekimas yra 31 proc., kas rodo, kad faktiškai lėšų investicijoms į vieną miško hektarą reikėjo mažiau nei buvo planuota rengiant Programą). 2019 m. buvo padidinta kompensacinė išmoka už išugdyto jaunuolyno hektarą nuo 197 Eur iki 253 Eur, išmoka padidėjo 28,43 proc., kuri taikoma 2019 m. pateiktoms paraiškoms. Tai pat nuo 2019 m. buvo atsisakyta įgyvendinti veiklą „Viešojo naudojimo rekreacinės miško infrastruktūros įrengimas ir atnaujinimas“, kadangi NMA atliekant patikras vietoje, nustatė, kad dauguma miškuose įkurtų poilsiaviečių yra apleistos ir nelankomos visuomenės, dažnai poilsiavietės suniokojamos ir neatstatomos. Nuspėta, kad šios veiklos rėmimas yra netikslingas.

35 lentelėje pateikiama informacija apie plotus pagal atskiras M10 priemonės veiklas. Detalizuojant pagal konkrečias veiklas, tiesiogiai prie P4 įgyvendinimo prisideda visos priemonės M10 veiklos išskyrus 10.1.02, 10.1.03, 10.1.13 ir 10.1.14. 4A tikslinė srities tiesiogiai remiamas plotas yra 20,4 tūkst. ha, 4B – 4,6 tūkst. ha, 4C – 4,4 tūkst. ha. Netiesiogiai prie šio prioriteto įgyvendinimo prisideda 10.1.02, 10.1.03, 10.1.13 ir 10.1.14 veiklos.

36 lentelė. Paremti plotai pagal atskiras priemonės M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklas ir jų prisidėjimas prie 4 prioriteto

Veiklos sritis	2019 m. paremtas plotas, ha			
	Iš viso (2014-2019 m. patemtas plotas ir tęstiniai rodikliai)	4A	4B	4C
10.1.01. Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius	17 964,86	14 371,89	0	0
10.1.02. Specifinių pievų tvarkymas	2 213,47	2 213,47	0	0
10.1.03. Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	6 140,48	6 140	3070,24	0
10.1.04. Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose	2 879,27	2 879	0	0
10.1.05. Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas šlapynėse	585,45	585	0	0
10.1.06. Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje	248,28	248	0	248,28
10.1.07. Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje	5,47	0	5,47	2,735
10.1.08. Melioracijos griovių šlaitų priežiūra	2 910,95	2 329	0	582,19
10.1.09. Programa „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“	4 569,57	0	4569,57	4569,57
10.1.10. Programa „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“	6 721,66	0	0	3360,83
10.1.11. Programa „Dirvožemio apsauga“	1 038,85	0	519,43	1038,85
10.1.12. "Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas"	0	0	0	0
10.1.13 Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje	22588,55	0	0	22588,55
10.1.14 Ražienų laukai per žiemą	31529,75	31 530	0	15764,88
Iš viso:	99 396,61	60 297,35	8 164,71	48 155,88

*Atkreiptinas dėmesys, kad stulpelyje iš viso nurodytas plotas gali prisidėti prie kelių skirtingų 4 prioriteto veiklos sričių.

** Šviesiai mėlyna spalva pažymėti plotų duomenys rodo, kurios priemonės ir kiek tiesiogiai prisideda prie atitinkamos tikslinės srities.

Apibendrinant galima teigti, kad pagal M10 priemonės įsipareigojimus iš viso buvo išmokėta 32,7 mln. Eur parama, kas siekia 32,5 proc. tikslo. Palyginus su 2018 m. duomenimis priemonės M10 įgyvendinimas padidėjo 8 proc. punktais.

2019 m., įgyvendinant M11 „Ekologinis ūkininkavimas“ priemonę buvo siekiama skatinti atkurti ir išsaugoti biologinę įvairovę bei prisidėti prie dirvožemio erozijos mažinimo ir taikyti dirvožemio tausojimą užtikrinančius ūkininkavimo būdus. Šioje srityje buvo paremta daugiau nei 2,2 tūkst. žemės ūkio veiklos subjektų valdų ir 195,5 tūkst. ha, kuriuose vykdomas ekologinis ūkininkavimas. Kaip ir ankstesniais metais, didžioji dalis valdų buvo tokios, kurios pagal Programos priemonę M11

ekologinio ūkininkavimo praktika verčiasi jau nuo seniau (paramą gavo pagal priemonės M11 veiklos sritį 11.2 „Parama ekologiniam ūkininkavimui“). Paremtas tokių valdų plotas siekė beveik 195 tūkst. ha¹⁵ ir sudarė net 99 proc. viso 2019 m. paremto ploto, kuriame buvo vykdomas ekologinis ūkininkavimas. Prie aukšto 11.2 veiklos srities pasiekimo lygio prisidėjo 2016 m. ir anksčiau paremtas plotas pagal 11.1 veiklos sritį „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“. Dėl 11.1 veiklos srities vykdymo 2016 m. ekologinio ūkininkavimo plotas padidėjo 35 986 ha, o nuo 2016 m. pagal 11.1 veiklos sritį remiamas plotas mažėjo. 2019 m. paremtas plotas, kuriame buvo pradedama verstis ekologinio ūkininkavimo veikla siekė tik 140 ha. Viešosios išlaidos, skirtos ekologiniam ūkininkavimui (11.1 veiklai ir 11.2 veiklai bendrai sudėjus) per 2019 m. siekė daugiau nei 34 mln. Eur, o per visą laikotarpį beveik 147 mln. Eur.

Siekiant išsaugoti biologinę įvairovę „Natura 2000“ teritorijose 2019 m. buvo paremta 3 910 valdų šiose teritorijose (188 valdomis mažiau nei 2018 m.). kaip ir pernai, daugiausiai buvo remiamas žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuris siekė 26,7 tūkst. ha. 2019 m. paremtas „Natura 2000“ miško paskirties žemės plotas sudarė beveik 7 tūkst. ha. Paremto žemės ūkio paskirties žemės ploto rodiklis viršijo siektiną 2023 m. reikšmę. Paremto miško paskirties žemės ploto rodiklio įgyvendinimo lygis – 99,7 proc. Viešųjų išlaidų rodikliai susiję žemės ūkio paskirties žemės plotu per visą 2014–2019 m. laikotarpį įgyvendinti 72,4 proc., o su miško paskirties plotu – beveik 73,5 proc. Viešųjų išlaidų rodiklių įgyvendinimo lygis yra gana aukštas.

Pagal M13 priemonę „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ 2019 m. paramą gavo 73 811 valdų, esančių didelių gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių turinčiose vietovėse. Iš viso pagal priemonę paremtas plotas siekė beveik 1,28 mln. ha. Vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, paremtas plotas kaip ir pernai viršijo numatytą tikslą ir siekė daugiau kaip 1,19 mln. ha, o vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių, paremtas plotas siekė 81,7 tūkst. ha ir lyginant su 2017 m., sumažėjo per pusę, o lyginant su 2018 m. sumažėjo 563 ha. Paremto ploto sumažėjimas yra aiškintinas tuo, kad nuo 2018 m. dėl pasikeitusių specifinių kliūčių turinčių vietovių ribų sumažėjo potencialus remtinis plotas (intensyvaus karsto zonoje esantis plotas sumažėjo 34,6 proc.; potvynių užliejamose teritorijose – 80,3 proc.). 2019 m. atitinkamai pasiskirstė ir viešosios išlaidos, nes vietovėms, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, teko beveik 43 mln. Eur viešųjų išlaidų, o kitoms vietovėms, kuriose esama specifinių kliūčių, – apie 2 mln. Eur viešųjų išlaidų. Bendra viešųjų išlaidų 2019 m. suma siekė daugiau nei 45 mln. Eur ir lyginant su 2018 m. yra daugiau nei 8 mln. Eur mažesnė. Per 2014–2019 m. laikotarpį iš viso išmokėta 323 mln. Eur ir tikslas įgyvendintas 85,1 proc. apimtimi.

2019 m. buvo įgyvendinami tęstiniai pagal 2007–2013 m. KPP prisiimti įsipareigojimai – M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“. Įgyvendinat šią priemonę mokamos miškų aplinkosaugos išmokos tiems miškų savininkams, kurie laikėsi prisiimtų ekonominės veiklos apribojimų ir prisidėjo prie su miškininkyste susijusių ekosistemų išsaugojimo bei atkūrimo. 2019 m. iš viso buvo paremta 245 miško valdų (5 valdomis mažiau nei 2018 m.), o paremtas plotas siekė 886 ha. Tęstiniais įsipareigojimams vykdyti 2019 m. išmokėtos lėšos sudarė daugiau nei 159 tūkst. Eur. Programoje suplanuota, kad iki 2023 m. pabaigos viešosios išlaidos miškų aplinkosaugos tęstiniais įsipareigojimams įgyvendinti sieks beveik 1,3 mln. Eur. Per 2014–2019 m. buvo panaudota 977 tūkst. Eur arba 76,7 proc. planuoto tikslo.

Specifinių Programos rodiklių pagal ketvirtąjį prioritetą nebuvo numatyta.

¹⁵ Įskaičiuavus tęstinių 2007–2013 m. KPP įsipareigojimų įgyvendinimą

1.2.5 5 prioritetas. Efektyvus išteklių naudojimas

Programos **penktasis prioritetas (P5)** skirtas **efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui** ir perėjimo prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose rėmimui. Programoje numatyta įgyvendinti tris tikslines sritis:

- **5C: atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas** bioekonomikos tikslais;
- **5D: žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas;**
- **5E: anglies dioksido išlaikymo** ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje **skatinimas.**

2014–2019 m. parama buvo išmokėta pagal visas tris tikslines sritis. 2019 m. buvo pradėtas įgyvendinti vienas projektas, prisidedantis prie 5C tikslinės srities „Parama biodujų gamybai“ tikslo. Taip pat 2019 m. buvo paremtos 2 239 paraiškos, pagal kurias įgyvendinti veiksmai, prisidedantys prie žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) ir amoniako kiekio mažinimo. Be to, 527 valdos gavo paramą miško įveisimui, taip siekiant prisidėti prie anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos miškininkystėje. Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu susijusios valdymo sutartys, siekė 60 547,50 ha, o žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame buvo vykdomos su anglies sekvestracija ir išsaugojimu susijusios valdymo sutartys, siekė 119 744,22 ha.

2014–2019 m. pagal penktąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 59,2 mln. Eur ir sudarė 45 proc. visam šio prioriteto Programos laikotarpiui skirto finansavimo.¹⁶ Iki 2019 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė 36 mln. Eur ir sudarė 27 proc. visos šiam prioritetui skirtos lėšų sumos.

¹⁶ 2014–2020 m. 5 prioriteto įgyvendinimui skirta 133 009 238 Eur.

Parama biodujų gamybai (5C tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5C tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimą ir naudojimą, įgyvendinimo prisideda trys priemonės / veiklos sritys:

- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities 6.4 „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veikla 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“.

Nurodytomis M04 ir M06 priemonių veiklos sritimis yra remiamos investicijos į biodujų gamybą iš žemės ūkio ir kitų atliekų: 4.1 veiklos sritimi – biodujų, skirtų ūkio reikmėms, gamybai; 6.4.2 – biodujų, skirtų pardavimui, gamybai. Papildomai M02 priemone remiamas žemės valdytojų konsultavimas šiais klausimais.

2019 m. buvo tęsiamas 5C tikslinės srities įgyvendinimas, tačiau **parama patvirtinta** tik pagal vieną iš trijų priemonių – M06 „Ūkio ir verslo plėtra“.

37 lentelė. 5C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“							
5C TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2019 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2019 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T16. Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą (Eur) (5C tikslinė sritis)						
	2014–2019 m.	Tikslas 2023 m.	M04	0	0	3 002 566	0%
	2 637 288	34 003 816	M06	14 136 993	731 641	16 799 211	4%

Patvirtinta parama pagal M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“ siekė kiek daugiau nei 14 mln. Eur ir sudarė 71 proc. 2014–2020 m. laikotarpiui skirtos paramos. Išmokėta parama siekė beveik 732 tūkst. Eur ir sudarė vos 4 proc. visam finansiniam laikotarpiui skirtos paramos. 2019 m. 2014–2020 m. laikotarpiui skirta parama buvo sumažinta kiek daugiau nei 28 mln. Eur. **Pagal M04 priemonės veiklos sritį nebuvo patvirtintas nei vienas projektas investicijoms į biodujų gamybą kaip ir pagal M02 priemonę dar nebuvo patvirtinta parama dėl konsultacijų susijusiais klausimais.**

Siekiant skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą (5C TS), numatytas **tikslo rodiklis** T16 „Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą“, kuris susiejamas su priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ produkto rodikliu „Bendra investicijų suma“ ir priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ produkto rodikliu „Bendra investicijų suma“.

38 lentelė. 5C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
5C	T16. Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą (Eur) (5C tikslinė sritis)	0	0	0	0 (12 016 837)	0 (14 136 993)	2 637 288	34 003 816

2019 m. buvo pradėtas įgyvendinti vienas projektas, todėl 5C tikslinės srities tikslo rodiklis siekia 2 637 288 Eur ir sudaro 8 proc. siektino tikslo. Pažanga labai ribota netgi atsižvelgus į tai, kad 2023 m. tikslas buvo sumažintas nuo kiek daugiau nei 81mln. Eur iki kiek daugiau nei 34 mln. Eur.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2019 m. pabaigos pateikiami 39 lentelėje žemiau.

39 lentelė. 5C tikslinės srities įgyvendinimas

M02	M02 TS 5C			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	0	45 882	0%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	0	32	0%
M04	M04 TS 5C			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	0	3 002 566	0%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	03. Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (4.1, 4.3 punktai)	0	8	0%
	02. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	0	6 005 132	0%
M06	M06 TS 5C			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	731 641	16 799 211	4%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą verslui pradėti / paramą investicijoms ne žemės ūkio veiklai vykdyti kaimo vietovėse, skaičius (6.2 ir 6.4 punktai)	1	10	10%
	02. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	2 637 288	27 998 683	9%
	03. Paremtų veiksmų skaičius	1	10	10%
Papildoma informacija				
M02	M02 TS 5C			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	03. Paremtų veiksmų skaičius	0		
M04	M04 TS 5C			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	04. Valdų, gaunančių paramą, skaičius (4.1 punktas)	0		

2018 m. pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ patvirtintos 9 paraiškos, kurioms skirta parama siekė 14 mln. Eur, tačiau 2019 m. pradžioje paramos gavėjų prašymu buvo nutrauktos 8 paramos sutartys, todėl įgyvendinamas tik vienas projektas ir veiklos srities pažanga pagal produkto rodiklius tesiekia 10 proc. Tikėtina, kad Lietuvos kontekste parama veiklai būtų patrauklesnė, jei ja galėtų pasinaudoti didžiosios įmonės, tačiau Reglamente (1305/2013 19 str.) nustatyta, kad paramos gavėjais gali būti asmenys, atitinkantys labai mažų ir mažų įmonių statusą. Mažiems ūkio subjektams ši parama ekonomiškai neefektyvi.

Paraiškų pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, prisidedančių prie 5C tikslinės srities, nebuvo pateikta. Šioje veiklos srityje remiamos investicijos į pirminės žemės ūkio produkcijos gamybos procese susidarantių atliekų panaudojimą biodujoms gaminti, įrengiant biodujų jėgaines, kuriose pagaminta šilumos ir elektros energija naudojama tik ūkio reikmėms tenkinti. Ūkiai vis dar nerodo intereso investuoti į biodujų

gamybą ūkio reikmėms. Teikiama parama yra per maža reikalingoms investicijoms ir jų atsipirkimui, o teikiamos paraiškos investicijoms į žemės ūkio produktų gamybą ir apdorojimą (remiamos pagal tą pačią veiklos sritį) yra ekonomiškai patrauklesnės.

Pagal 5C tikslinę sritį buvo numatytas vienas specifinis Programos rodiklis, matuojantis paremtų projektų, kurie skirti biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių, skaičių.

40 lentelė. 5C tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2019 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“	SO09. Paremtų biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių projektų skaičius (M06.4.2)	1	10	10%

2019 m. rodiklio pasiekimas buvo lygus 10. Atkreiptinas dėmesys, kad šis rodiklis sutampa su Programoje numatytu ir bendroje stebėsenos sistemoje fiksuojamu M06 priemonės produkto rodikliu O3. Paremtų veiksmų skaičius, tad šio specifinio rodiklio vertėtų atsisakyti.

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimas (5D tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5D tikslinės srities, kuria siekiama mažinti žemės ūkio išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį, įgyvendinimo tiesiogiai prisideda keturios priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sritis 1.2 „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos 10.1.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ ir 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“ (po 100 proc. paremto ploto);
- M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“.

Netiesiogiai prie 5D įgyvendinimo prisideda:

- M10 priemonės veiklos 10.1.01 „Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ (80 proc. paremto ploto), 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ (100 proc. paremto ploto), 10.1.06 „Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje“ (50 proc. paremto ploto), 10.1.07 „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ (50 proc. paremto ploto), 10.1.09 „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ (50 proc. paremto ploto), 10.1.10 „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“ (50 proc. paremto ploto) ir 10.1.11 „Dirvožemio apsauga“ (50 proc. paremto ploto).

Iki 2019 m. pabaigos pasiektas 5D tikslinės srities finansinio įgyvendinimo lygis buvo nedidelis – bendra **patvirtintos paramos** dalis nuo Programoje skirtos paramos siekė 17 proc., o **išmokėtos** – 15 proc. Nepaisant nedidelio įgyvendinimo lygio, lyginant su 2018 m., pastebima gana ženkli pažanga – patvirtinta ir išmokėta parama padidėjo 12 proc. punktų.

41 lentelė. 5D tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“							
5D TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2019 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2019 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)		M01	510 074	185 580	819 032	23%
	2014–2019 m.	Tikslas 2023 m.	M02	473 786	473 786	1 098 824	43%
	2,21%	5,81%	M10	3 508 364	3 412 058	23 348 212	15%
			M16	0	0	1 503 669	0%

Parama buvo patvirtinta ir išmokėta pagal tris priemones. Didžiausias įgyvendinimo lygis pasiektas pagal M02 priemonę – 43 proc. Pagal M01 priemonės 1.2 veiklos sritį patvirtinti 4 projektai, kuriems patvirtinta kiek daugiau nei 510 tūkst. Eur parama. Šiai priemonei 2019 m. išmokėta 185,6 tūkst. parama arba 23 proc. nuo visos skirtos paramos. M10 priemonei patvirtintų lėšų suma siekia 3,5 mln. Eur, o išmokėtų lėšų suma siekia 3,4 mln. Eur, todėl įgyvendinimo lygis siekia tik 15 proc. M16 priemonės veiklos, prisidedančios prie šios srities, kaip ir 2018 m., vis dar nebuvo pradėtos įgyvendinti.

Siekiant mažinti žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekį (5D TS), numatytas tikslo rodiklis T18 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis“.

42 lentelė. 5D tikslinės srities tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
5D	T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	0%	0%	1,25%	0,86%	2,11%	2,21%	5,81%

2014–2019 m. buvo paremtas 60 547,5 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdytos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu. Iš šio ploto tiesiogiai prie išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimo buvo prisidedama 33 743,22 ha plote, kuris paremtas pagal M10 priemonės 10.1.02 „Specifinių pievų tvarkymas“ ir 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“, o netiesiogiai – 26 804,28 ha plote, kuris paremtas pagal likusias M10 priemonės veiklas. Remiantis Programoje nurodyta su kontekstu susijusio rodiklio reikšme, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje 2010 m. siekė 2 742 560 ha. Pagal šią kontekstinio rodiklio reikšmę apskaičiuotas T18 tikslo rodiklis, kuris nurodo, jog 2019 m. paremto žemės ploto, kuriame mažinamas žemės ūkyje išmetamas ŠESD ir amoniako kiekis, procentinė dalis sudarė 2,21 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto. Lyginant 2023 m. suplanuotą rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2019 m. buvo pasiekta 38 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2019 m. pab. pateikiami 42 lentelėje žemiau.

43 lentelė. 5D tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 5D			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	185 580	819 032	23%
M02	M02 TS 5D			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	473 786	1 098 824	43%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O13. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	955	795	120%
M10	M10 TS 5D (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Bendros viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR)	3 412 058	23 348 212	15%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O5. Plotas (ha) pvz., žalioji danga, tarpinių kultūrų auginimas, sumažintas tręšimas, ekstensyvinimas)	33 743	70 000	48%
M16	M16 TS 5D			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR) (16.1–16.9 punktai)	0	1 503 669	0%

Papildoma informacija				
M01	M01 TS 5D			
	Produkto rodikliai	2019m.		
	03. Paremtų veiksmų skaičius (1.2 punktas)	4		
M02	M02 TS 5D			
	Produkto rodikliai	2019m.		
	03. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	955		
M10	M10 TS 5D			
	Produkto rodikliai	2019m.		
	07. Paremtų sutarčių skaičius	2 239		
M16	M16 TS 5D			
	Produkto rodikliai	2019m.		
	017. Paremtų bendradarbiavimo veiksmų skaičius (ne EIP) (16.3 punktas)	0		

*Lentelėje M10 nurodoma 05 rodiklio reikšmė atspindi tik 2019 m. reikšmę, o likę rodikliai – kumulatyvią 2014–2019 m. rodiklių reikšmę.

2014–2019 m. pagal „minkštųjų veiklų“ priemones (M01 ir M02) užbaigti 955 ir vis dar vykdomi 4 projektai. Pagal priemonei M02 išmokėtą paramą (kuri siekia 43 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis jau pasinaudojo 955 ūkininkai ar kiti žemės valdytojai, o tai sudaro 120 proc. 2023 m. planuojamos rodiklio reikšmės.

Pagal trečiosios horizontalaus pobūdžio priemonės M16 veiklos sritį 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ paraiškų, prisidedančių prie 5D tikslinės srities įgyvendinimo, pateikta nebuvo.

2019 m. buvo paremtos 2 239 paraiškos, skirtos išsipareigojimų pagal M10 priemonės 10.1.2 veiklą „Specifinių pievų tvarkymas“, 10.1.14 veiklą „Ražienų laukai per žiemą“. Tiesiogiai pagal 10.1.2 ir 10.1.14 veiklos paraiškas paremtas plotas siekė 33 743,22ha, o įgyvendinimo lygis – 48 proc.

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

Anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos skatinimas (5E tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 5E tikslinės srities, kuria siekiama skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje, įgyvendinimo tiesiogiai prisideda trys priemonės / veiklos sritys:

- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritis 8.1 „Miško veisimas“;
- M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ ir 10.1.13 „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“.

Netiesiogiai prie 5E tikslinės srities įgyvendinimo prisideda:

- M08 priemonės veiklos sritys 8.3-8.4 „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ (po 100 proc. paremto ploto);
- M10 priemonės veiklos 10.1.02 „Specifinių pievų tvarkymas“, (50 proc. paremto ploto), 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“ (50 proc. paremto ploto);
- M12 „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ veiklos sritys – 12.1. „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“ ir 12.2. Parama „Natura 2000“ miškuose (po 100 proc. paremto ploto).

2014–2019 m. paramos lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos pagal visas prie 5E tikslinės srities prisidedančias priemones.

44 lentelė. 5E tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“							
5E TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2019 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2019 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)		M02	2 793	2 794	137 647	2%
	2014–2019 m.	Tikslas 2023 m.	M08	36 026 247	26 842 190	70 292 508	38%
	2,4%	1,13%	M10	4 538 603	4 428 85	15 961 687	28%

Pagal 5E tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 40,6 mln. Eur ir sudarė 47 proc. visam Programos laikotarpiui šiai tikslinei sričiai numatyto finansavimo. Išmokėtos paramos suma siekė beveik 31,3 mln. Eur ir sudarė 36 proc. visos šiai tikslinei sričiai skirtos paramos sumos. Mažiausia pažanga pasiekta pagal M02 priemonę, jai išmokėta tik 2 proc. Programoje suplanuotų lėšų. Didžiausia pažanga pasiekta įgyvendinant M08 priemonę – jos įgyvendinimo lygis 38 proc.

Siekiant skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje (5E TS), numatytas **tikslo rodiklis** T19 „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis“ susijęs su priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ produkto rodikliu „Mišku apželdintos žemės plotas (ha)“ bei priemonės M10 veiklą 10.1.03 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, 10.1.13 „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ produkto rodikliu „Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido

sekvestracijos priemonėmis“. Paminėtina, jog prie tikslo rodiklio apskaičiavimo prisideda ir kitos netiesiogiai su 5E tikslu sritimi susijusios veiklos.

45 lentelė. 5E tikslinės srities tikslo rodiklių pasiekimas

Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)	0%	0%	0,51%	1,01%	1,85%	2,4%	1,13%

2019 m. pagal šias priemones tiesiogiai buvo paremtas 31 657,36 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame tiesiogiai buvo prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išsaugojimo. 2019 m. paremtas plotas, kuriame netiesiogiai prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos, siekė 88 086,88 ha. Bendras – tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedantis – remiamas plotas siekė 119 744,22 ha. Remiantis Programoje pateiktais su kontekstu susijusiais rodikliais, žemės ūkio paskirties žemės plotas Lietuvoje siekia 2 742 560 ha, o miško ir kitos miškingos žemės plotas – 2 249 000 ha. Iki 2019 m. pabaigos paremtas 119 744,22 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išlaikymo, sudarė 2,4 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto. Pažymėtina, jog 2019 m. rodiklis viršija 2023 m. siektiną tikslo reikšmę. Šio rodiklio tikslas buvo pasiektas jau 2018 m.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2019 m. pabaigos pateikiami 45 lentelėje žemiau.

46 lentelė. 5E tikslinės srities įgyvendinimas

M02	M02 TS 5E			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	2 794	137 647	2,0%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	10	95	11%
M08	M08 TS 5E (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (tik naujai apželdinimam mišku plotui skirtos viešosios išlaidos) (Eur) (8.1 punktas)	4 610 735	70 292 508	38%
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (jau anksčiau mišku apželdintam plotui skirtos viešosios išlaidos, įskaitant pagal 2007-2013 m. KPP) (Eur) (8.1 punktas)	22 231 493		
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	05. Mišku apželdintos žemės plotas (ha) (tik naujai mišku apželdintas žemės plotas pagal 2014–2020 m. KPP paraišką) (8.1 punktas)	2 928	5 300	55%
05. Mišku apželdintos žemės plotas (ha) (jau anksčiau mišku apželdinto ploto palaikymui) (8.1 punktas)	14 379			
M10	M10 TS 5E (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Bendros viešosios išlaidos (EUR) (10.1 punktas)	4 428 858,53	15 961 687	28%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.

	05. Plotas (ha), susijęs su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis (10.1 punktas)	28 729	16 000	180 %
M02	M02 TS 5E			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	03. Paremtų veiksmų skaičius (2.1 punktas)	10		
M08	M08 TS 5E (su tęstiniais už 2007-2013 m. KPP)			
	Produkto rodikliai	2019 m		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius (tik naujai paramą miško įveisimui gavusiųjų skaičius) (8.1 punktas)	527		
	04. Paremtų valdų / paramos gavėjų skaičius (paramos gavėjų, kuriems mokamos kasmetinės išmokos už jau įveistą mišką, skaičius) (8.1 punktas)	2 426		
M10	M10 TS 5E			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	07. Paremtų sutarčių skaičius (10.1 punktas)	806		

*Lentelėje nurodomos plotinių rodiklių 05 reikšmės atspindi 2019 m. deklaruotus plotus, o likę rodikliai – kumuliatyvią 2014–2019 m. rodiklių reikšmę.

2014–2019 m. pagal M02 priemonę, skirtą konsultavimui, buvo baigta 10 projektų. Pagal priemonei patvirtintą paramą (kuri siekia 2 proc. tikslo) konsultavimo paslaugomis pasinaudojo 10 žemės ar miškų valdytojai (tai sudaro tik 11 proc. tikslo).

2014–2019 m. paramą miško įveisimui gavo 527 valdos, o naujai mišku apželdintos žemės plotas sudarė 2 928 ha. Jiems išmokėta beveik 3 mln. Eur paramos. Paminėtina, kad paramos gavėjų, kuriems mokamos išmokos už jau anksčiau įveistą mišką, skaičius siekė 2 426 valdas. Anksčiau mišku apželdintos žemės plotas siekė daugiau nei 14 tūkst. ha. Vertinant naujai mišku apželdintą žemės plotą pagal 2014–2020 m. KPP paraiškas pasiekta 55 proc. tikslo.. Kadangi pareiškėjai, kurių paramos paraiškos patvirtintos paramai gauti, privalo mišką įveisti per tris artimiausius miško želdinimo sezonus (rudens sezoną iki einamųjų metų lapkričio 1 d., pavasario sezoną iki einamųjų metų liepos 1 d.) nuo paramos paraiškos pateikimo dienos, todėl apželdintas žemės plotas pagal 2018-2019 m. dar neatsispindi. Prognozuojama, kad iki programinio laikotarpio pabaigos bus įveista 3600 ha miško ploto, kas sudaro 67,9 proc. bendro produkto rodiklio „Mišku apželdintos žemės plotas“. Apibendrinus, priemonės sritis nesulaukė didesnio pareiškėjų aktyvumo, kaip buvo planuota Programos rengimo metu¹⁷, siekiant suaktyvinti priemonės įgyvendinimą padidintos kompensacinės išmokos vidutiniškai 21 proc., kurios taikomos 2019 m. (ir vėlesniais metais) pateiktoms paraiškoms.

Prie anglies dioksido išlaikymo žemės ūkyje tiesiogiai ir netiesiogiai taip pat prisidėjo veiksmai pagal M10 priemonės veiklas. 2019 m. parama buvo skirta pagal 806 paraiškas, o tvarkymo veiksmai buvo vykdomi 45 601 ha plote, kas ženkliai viršija 2023 m. tikslą. Tiesiogiai 5E srities pagal M10 priemonę paremtuose plotuose tvarkymo veiksmai vyko 28 729 ha. Kita vertus, 2023 m. paremti siektino ploto, susijusio su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities anglies dioksido sekvestracijos priemonėmis, reikšmės viršijimą galima paaiškinti 2018 m. atliktais pakeitimais, kuomet į M10 priemonės įgyvendinimą buvo įtrauktos naujos 10.1.13 ir 10.1.14 veiklos ir nuo 20 000 ha iki 16 000 ha sumažintas paremti siekiamo ploto tikslo rodiklis.

Specifinių Programos rodiklių pagal šią tikslinę sritį nebuvo numatyta.

1.2.6 6 prioritetas. Ekonominės plėtros ir socialinės įtraukties skatinimas

¹⁷ Priežastys pateiktos 2014 – 2018 m. metinėje KPP stebėsenos ataskaitoje: „Programos laikotarpiu planuojančių įveisti mišką sumažėjimą galima pagrįsti šiomis priežastimis: iš potencialių pareiškėjų buvo išbrauktos miškų urėdijos, nuo 2004 m., buvo pradėtas miško įveisimo finansavimas ES lėšomis, žemės plotas, kuriame galima veisti mišką, yra baigtinis ir konkuruoja su žemės ūkiui veiklai naudojamais plotais.“

Programos **šeštasis prioritetas (P6)** skirtas **socialinės įtraukties skatinimui**, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- **6A: veiklos įvairinimo, mažų įmonių kūrimo ir plėtojimo**, taip pat **darbo vietų kūrimo** palengvinimas;
- **6B: vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas**;
- **6C: prieigos prie informacinių ir ryšių technologijų (IRT) didinimas**, jų naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas kaimo vietovėse.

2014–2019 m. paramos lėšos buvo išmokėtos visoms tikslinėms sritims. 2019 m. buvo įgyvendinamas 171 projektas, skirtas ne žemės ūkio veiklos verslo plėtojimui kaime. Taip pat toliau buvo remiami veiksmai, kuriais gerinamos paslaugos ir infrastruktūra kaimo vietovėse – įgyvendinta 5 128 projektų. 2019 m. pabaigoje gyventojų, kurie naudojosi geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičius siekė 269 458 asmenis (arba 25,62 proc. visų kaimo gyventojų).

Paminėtina, kad jau ankstesniu 2014–2018 m. laikotarpiu buvo išmokėta parengiamoji parama vietos plėtros strategijoms (toliau – VPS). Įgyvendinamos 49 vietos plėtros strategijos (46 kaimo vietovių ir 3 dvisektorės, finansuojamos iš EŽŪFKP ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (toliau – EJRŽF)). Gyventojų skaičius, tenkantis VVG, siekia 1 075 726 asmenis ir apima visus Lietuvos kaimo vietovėse gyvenančius žmones. Per 2014–2019 m. įgyvendinant M19 priemonę parama buvo išmokėta 755 projektams, iš kurių, 367 iki 2019 m. pab. jau buvo užbaigti.

2014–2019 m. pagal šeštąjį prioritetą patvirtinta lėšų suma siekė 212,7 mln. ir sudarė 72 proc. visam programavimo laikotarpiui prioritetui skirto finansavimo.¹⁸ Iki 2019 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą išmokėtos paramos suma siekė beveik 76,5 mln. ir sudarė 36 proc. visos prioritetui skirtos paramos.

¹⁸ 2014–2020 m. 6 prioriteto įgyvendinimui skirta 296 195 262 Eur.

Mažų įmonių kūrimas ir plėtojimas, darbo vietų kūrimo palengvinimas (6A tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6A tikslinės srities, kuria siekiama palengvinti sąlygas veiklos įvairinimui, mažųjų įmonių kūrimui ir plėtojimui, taip pat darbo vietų kūrimui kaime, įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės / veiklos sritys:

- M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“;
- M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“ ir veiklos sritis 6.4 „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veikla 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“.

Iki 2019 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal dvi iš trijų prisidedančias priemones.

47 lentelė. 6A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“							
6A TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2019 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2019 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	2014–2019 m.	Tikslas 2023 m.					
	T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)		M01	244 199	88 704	2 936 679	3%
	273	2 055	M02	0	0	211 765	0%
			M06	32 043 959	9 306 300	96 959 325	10%

Patvirtintos paramos suma iš viso siekė 32 mln. Eur ir sudarė 32 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos.¹⁹ Pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ patvirtintiems projektams skirta 244 tūkst. Eur suma. Šios paramos lėšomis vykdomi mokymai skirti ne žemės ūkio verslų plėtrai kaimo vietovėse, pavyzdžiui, saulės, vėjo ir geoterminės energijos sistemų panaudojimui bei bioenergijos (biodujų) gamybai žemės ūkyje. Pagal priemonę M06 planuojamiems įgyvendinti alternatyviems žemės ūkio veiklai projektams patvirtinta parama siekė 32 mln. Eur. Pagal priemonę M02 paraiškų ir paramos konsultacijoms verslo kūrimo ir plėtojimo kaime klausimais dar nebuvo patvirtinta. Šiai priemonei taip pat buvo sumažinta 2014–2020 m. skirtos paramos suma nuo daugiau nei 917 tūkst. iki beveik 212 tūkst. Eur.

Iki 2019 m. pabaigos išmokėta parama 6A TS siekė 9,4 mln. Eur, o įgyvendinimo lygis 9 proc. Priemonei M01 išmokėti beveik 89 tūkst. Eur (suma siekia 3 proc. programoje suplanuotos paramos), o M06 priemonei išmokėti 9,3 mln. Eur (10 proc. skirtos paramos). **Nors 2019 m. 6A tikslinės srities finansinio įgyvendinimo lygis 6 proc. punktais didesnis nei 2018 m., palyginus su visų sričių įgyvendinimo lygiu, vis dar išlieka labai žemas** (bendras KPP įgyvendinimo lygis – 59 proc.).

Siekiant skatinti veiklos įvairinimą, mažųjų įmonių kūrimą ir plėtrą, taip pat darbo vietų kūrimą kaimo vietovėse (6A TS), buvo numatytas **tikslo rodiklis T20** „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“.

48 lentelė. 6A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Tikslas 2023 m.
6A	T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant	0	0	0	7	53	273	2 055

¹⁹ 2014–2020 m. 6A tikslinės srities įgyvendinimui skirta 100 107 768Eur.

remiamus projektus (6A tikslinė sritis)							
--	--	--	--	--	--	--	--

2014–2019 m. laikotarpiu įgyvendintose projektuose buvo sukurtos 273 darbo vietos, lyginant su 2014–2018 m. laikotarpiu sukurtų darbo vietų padidėjo 220, tačiau tai sudaro tik 10,7 proc. siektino tikslo.

Kiekvienos priemonės **produktų rodiklių** pasiekimai iki 2019 m. pabaigos pateikiami lentelėje žemiau.

49 lentelė. 6A tikslinės srities įgyvendinimas

M01	M01 TS 6A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (mokymai, mainų ūkių srityje programos, parodomoji veikla) (1.1–1.3 punktai)	88 704	2 936 679	3%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	012. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Mokymų dalyvių skaičius	990	45 000	2%
	02. Mokymas / įgūdžių įgijimas (1.1 punktas). Visos viešosios išlaidos, skirtos mokymui / įgūdžių įgijimui	88 704	2 117 647	4%
M02	M02 TS 6A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR) (2.1–2.3 punktai)	0	211 765	0%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	013. Konsultuojamų paramos gavėjų skaičius (2.1 punktas)	0	175	0%
M06	M06 TS 6A			
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)	2019 m..	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	01. Visos viešosios išlaidos (EUR)	9 306 30	96 959 324	10%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	04. Paramos gavėjų (valdų), gaunančių paramą verslui pradėti / paramą investicijoms ne žemės ūkio veiklai vykdyti kaimo vietovėse, skaičius (6.2 ir 6.4 punktai)	171	1 069	16%
	02. Bendra investicijų suma (EUR) (viešųjų ir privačiųjų)	27 953 685	136 758 871	20%
M01	M01 TS 6A			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo, skaičius (1.1 punktas)	5		
	03. Veiksmų, kuriais prisidedama prie parodomųjų projektų ir informavimo veiklos, skaičius (1.2 punktas)	0		
	011. Mokymų dienų skaičius (1.1 punktas)	180		
M02	M02 TS 6A			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	03. Veiksmų, kuriais padedama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis, skaičius (2.1 punktas)	0		
M06	M06 TS 6A			
	Produkto rodikliai	2019 m.		
	03. Veiksmų, kuriais remiama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse ir ekonominės veiklos kūrimas ir plėtra, skaičius (6.2, 6.4. punktai)	171		

Įgyvendinant priemonės M01 veiklos sritį 1.1, skirtą mokymams, buvo įgyvendinti 5 projektai. Jiems išmokėta beveik 89 tūkst. Eur parama.

2019 m., kaip ir ankstesniais metais, pagal konsultavimo priemonę M02 patvirtintų paraiškų nebuvo.

2014–2019 m. pagal priemonę M06, buvo paremtas 171 ūkio subjektas, kuris gavo paramą ne žemės ūkio veiklos verslo kaimo vietovėse pradžiai ir vystymui. Tarp 171 paramos gavėjų 72 paraiškas teikė pagal 6.4 veiklą ir 99 pagal 6.2 veiklą. Verslo kaime pradžiai skirta 6.2 veiklos sritis (2017 m. neturėjusi nei vieno patvirtinto projekto, o 2018 m. tik 7) 2019 m. sulaukė didelio susidomėjimo. Projektams pagal abi veiklos sritis skirtos viešosios išlaidos sudarė 9,3 mln. Eur. Bendra įgyvendintų projektų investicijų suma siekė beveik 28 mln. Eur, tai rodo, kad jų projektų vykdytojai aktyviai kofinansuoja šiuos projektus. 2019 m. pagal 6.2 veiklos sritį „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“ buvo sulaukta daugiau paraiškų, nei skiriama lėšų. Tam įtakos turi tai, kad buvo sukurta patraukli paramos schema, nes priėmus sprendimą dėl paramos skyrimo, 50 proc. paramos sumos asmuo gauna iš karto – avansu. Šia priemone jaunos šeimos bei asmenys grįžę į Lietuvos Respubliką iš emigracijos skatinami kurtis kaime, skirtos lėšos padeda palaikyti gyvybingą kaimą, išsaugoti ir padidinti pajamas kaimo gyventojams. Pagal šios priemonės veiklos sritį remiama faktiškai visa ekonominė veikla, todėl atsiranda galimybė kurti aktualius verslus, lanksčiai reaguoti į rinkos poreikius.

Pagal 6A tikslinę sritį buvo numatyti aštuoni specifiniai Programos rodikliai, matuojantys paramos gavėjų skaičių pagal projektų veiklos sritis (paslaugas, pramonę, prekybą ir kitas). Pažanga, lyginant su 2018 m. buvo padaryta pagal 5 rodiklius iš 8 (SO10.3; SO10.4; SO10.1; SO11.3; SO11.1). Rodiklio SO11.4 reikšmė nepakito. Didžiausia pažanga padaryta pagal SO10.3, paramos gavėjų pagal paslaugų projektus skaičius padidėjo nuo 4 iki 86. Žymi pažanga ir pagal SO11.3, paramos gavėjų pagal paslaugų projektus (pagal 6.4.1 veiklos sritį) skaičius išaugo nuo 19 iki 51. Šių rodiklių įgyvendinimo lygis taip pat didžiausias, atitinkamai 36 proc. ir 33,3 proc. Galima daryti išvadą, kad kaimo vietovėse aktualiausias yra paslaugų ūkis.

50 lentelė. 6A tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2019m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.2 „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“	SO10.3. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – paslaugos (M06.2)	86	239	36%
	SO10.4. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – kita (M06.2)	3	125	2,4%
	SO10.1. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – pramonė (M06.2)	10	150	6,7%
	SO10.2. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – prekyba (M06.2)	-	62	-
M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.4.1 „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“	SO11.3. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – paslaugos (M06.4.1)	51	153	33,3%
	SO11.4. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – kita (M06.4.1)	1	120	0,8%
	SO11.1. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – pramonė (M06.4.1)	20	150	13,3%
	SO11.2. Paramos gavėjų skaičius pagal projektų veiklos sritis – prekyba (M06.4.1)	-	70	-

Vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas (6B tikslinės srities įgyvendinimo analizė)

Programoje numatyta, kad prie 6B tikslinės srities, kuria siekiama skatinti vietos plėtrą kaimo vietovėse, įgyvendinimo turi prisidėti dvi priemonės / veiklos sritys:

- M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritys 7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ (parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą – regioninis planavimas; parama asbestinių stogų dangos keitimui; parama vietiniams keliams) ir 7.6 „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį (parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį – regioninis projektų planavimas; tradicinių amatų centrų plėtra);
- M19 „LEADER programa“.

Iki 2019 m. pabaigos paramos **lėšos buvo patvirtintos ir išmokėtos** pagal abi prie 6B tikslinės srities prisidedančias priemones ir visas susijusias jų veiklos sritis bei veiklas.

51 lentelė. 6B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

6B TS	P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“						
	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2019 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2019 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis, proc.
	Bendras gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis, skaičius						
	2014–2019 m.	Tikslas 2023 m.					
	269 458	150 000					
	T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)		M07	65 839 949	43 510 496	78 290 742	56%
	2014–2019 m.	Tikslas 2023 m.					
	102,3%	100%					
	Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius (6B tikslinė sritis)						
	2014–2019 m.	Tikslas 2023 m.					
	1 075 726	1 051 768					
	T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)		M19	110 163 991	19 160 509	113 365 552	17%
	2014–2019 m.	Tikslas 2023 m.					
	25,62%	14,26%					
	T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis)						
	2014–2019 m.	Tikslas 2023 m.					
	164	960					

2014–2019 m. pagal 6B tikslinę sritį patvirtintos paramos suma siekė 176 mln. Eur ir sudarė 92 proc. visos šios tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos.²⁰ 2019 m. išmokėtos paramos suma siekė 62,7 mln. Eur ir sudarė 33 proc. skirtų lėšų (lyginant su praėjusiais metais, padidėjo 14 proc. punktų).

Kaip ir 2018 m., didžioji išmokėtų lėšų dalis (43,5 mln. Eur) pagal M07 priemonę buvo skirta investicijoms į mažos apimties infrastruktūrą. 2019 m. šiai priemonei skirta parama buvo padidinta

²⁰ 2014–2020 m. 6B tikslinės srities įgyvendinimui skirta 191 656 294 Eur.

	O3. Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į nedidelio masto infrastruktūrą, įskaitant investicijas į atsinaujinančios energijos gamybą ir energijos taupymą, skaičius (7.2 punktas)	5 128	7 050	73%
	O3. Veiksmų, kuriais remiamos studijos / investicijos, susijusios su kaimo kultūrinio ir gamtiniu paveldu, įskaitant didelės gamtinės vertės vietas, skaičius (7.6 punktas)	27	45	60%
	O15. Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius (7.1., 7.2, 7.4, 7.5, 7.6 ir 7.7 punktai)	269 458	150 000	180%
M19	M19 TS 6B			
	Produkto rodikliai	2019 m	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O1. Bendros viešosios išlaidos (Eur). Parengiamoji techninė bendradarbiavimo parama (19.1 punktas)	430 287	500 000	86%
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR). Parama veiksmams pagal BIVP strategiją įgyvendinti (19.2 punktas)	9 806 411	88 375 082	11,1%
	O1. Bendros viešosios išlaidos (EUR). Vietos veiklos grupės bendradarbiavimo veiklos rengimas ir įgyvendinimas (19.3 punktas)	253 199	2 896 200	9%
	O1. Bendros viešosios išlaidos (Eur). Parama einamosioms išlaidoms ir aktyvaus pritaikymo išlaidoms padengti (19.4 punktas)	8 670 613	22 093 769	39%
	O18. Gyventojų skaičius, tenkantis VVG	1 075 726	1 051 768	102%
	O19. Atrinktų VVG skaičius	49	50	98%
	Papildoma informacija			
M07	M07 TS 6B			
	Produkto rodikliai	2019 m		
	O2. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	103 468 699		
	O1. Viešosios investicijos (Eur) (7.6 punktai)	2 735 611		
	O3. Veiksmų, kuriais remiama visų rūšių mažos apimties infrastruktūra ir kaimo kultūros ir gamtos paveldas bei kraštovaizdis, skaičius (7.2, 7.6 punktai)	5 155		

2014–2019 m. pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.2 buvo paremti 5 128 veiksmai, iš jų 261 pagal 7.2.1 veiklos sritį „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“, 4 749 pagal 7.2.2 veiklos sritį „Parama asbestinių stogų dangos keitimui“ ir 118 pagal 7.2.3 veiklos sritį „Parama vietiniams keliams“. Kaip ir ankstesniais asbestinių stogų dangos keitimo veiklos sritis sulaukė didelio pareiškėjų susidomėjimo (sulaukta dvigubai daugiau paraiškų nei kvietimui buvo skirta lėšų). Nuo 2019 m. įvedus fiksuotus įkainius dar labiau sumažėjo administracinė našta tiek pareiškėjams, tiek NMA. Pagal 7.2.3 sritį nuo 2019 m. paramos vietiniams keliams pareiškėjais vietoj Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos tapo savivaldybių administracijos. Pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.6 buvo įgyvendinami 27 projektai. Iš kurių didžioji dalis skirta tradicinių amatų centrų plėtrai. Įgyvendintų projektų naudą pajuto daugiau nei 269 458 kaimo gyventojų. Investicijos prisidėjo prie trūkstamos infrastruktūros sukūrimo ir atnaujinimo, gyvenamosios aplinkos bei gyvenimo kokybės gerinimo.

Parengus VPS, 19.1 veiklos sritis buvo baigta, o jai išmokėtų viešųjų išlaidų suma siekė daugiau kaip 430 tūkst. Eur (86 proc. tikslo). Pagal 2016 m. patvirtintas VPS VVG sparčiai organizavo vietos projektų atranką ir pradėjo projektų vertinimą bei įgyvendinimą. Vietos plėtros projektams įgyvendinti VPS numatyta parama pagal 19.2 veiklos sritį siekia daugiau nei 88 mln. Eur ir sudaro didžiausią dalį visai M19 priemonei skirtų lėšų. Pagal šią sritį įgyvendintiems projektams išmokėta suma siekia 9,8 mln. Eur. Pagal 19.3 veiklos sritį, skirtą VVG bendradarbiavimo projektų rengimui ir įgyvendinimui, 2019 m. buvo išmokėta 253 tūkst. Eur.. Pagal priemonės M19 veiklos sritį 19.4, kuri yra skirta VVG veiklos išlaidoms ir VVG teritorijos gyventojų, nevyriausybių organizacijų, verslo subjektų, kitų kaimo plėtros dalyvių aktyvumo skatinimui, buvo išmokėta beveik 8,7 mln. Eur.

M19 priemonė įgyvendinama gana nuosekliai, didesnė pažanga (įgyvendinimo greitis) buvo stebimas 2019 m. antrąjį pusmetį. 2020 m. atliekamas VPS įgyvendinimo pažangos tarpinis vertinimas, kurio metu vertinami pasiekimai nuo VPS įgyvendinimo pradžios iki 2019 m. pab. Pagal pirminius vertinimo

duomenis, ne visoms VVG vienodai gerai sekėsi įgyvendinti VPS. VPS metines 2019 m. pažangos ataskaitoje matoma, kad 4 iš 49 VVG nepavyko pasiekti minimalaus rezultato, kad be papildomų intervencijų (ekspertinių konsultacijų) būtų galima sklandžiai įgyvendinti VPS ir pasiekti užsibrėžtų tikslų bei rezultatų. Priemonės įgyvendinimo rezultatyvumas, pagal fizinius rodiklius yra tinkamas, t. y. atrinktų ir patvirtintų vietos projektų skaičius yra pakankamas, tačiau lėtesnis yra paramos lėšų išmokėjimas.

54 lentelė. Pagal patvirtintus projektus planuojamų naujų darbo vietų (naujų etatų) skaičius įgyvendinus vietas projektus

EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys

VVG	Siekiami sukurti naujų darbo vietų	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C
Iš viso	1409	100	0	0	176	1	24	669	440	0

Pagrindinėmis skirtingų VPS pasiekimų priežastimis yra išskiriamos: **VVG biuro darbuotojų kompetencijų trūkumai ar netolygumai**, darbuotojų stoka (per mažos VVG biuro komandos dažnai nesusidoroja su darbo apimtimis. VVG, kurių biuruose yra 4-5 darbuotojai, su VPS įgyvendinimo užduotimis susitvarko geriau, atitinkami geresni ir jų rezultatai, o VVG, turinčios 2-2,5 darbuotojo patiria sunkumų); **VVG teritoriniai skirtumai** (patirtis parodė, kad VVG, kurių teritorija yra didesnė, atitinkamai didesnis gyventojų skaičius ir jų potencialas, sudaro galimybes organizuoti daugiau kvietimų, juos skelbti dažniau, kūrybiškiau žvelgti į priemonių dizainą ir pasiūlyti įvairesnių priemonių ar veiklos sričių, konkuruoti dėl paramos lėšų, o tai nulemia didesnės pridėtinės vertės vietos projektų atranką); **VVG teritorijos socialinė ir ekonominė situacija** (nedarbo lygis, socialinių problemų mastas, galimybės skolintis lėšas vietos projektams, savivaldybėms remti bendruomenių veiklą vietos projektuose, gyventojų demografinė sudėtis, jaunų asmenų įsitraukimo galimybės, verslo sektoriaus aktyvesnis dalyvavimas VVG veikloje ir kt.); **geografinė padėtis** (VVG esančios arčiau didžiųjų miestų turi didesnę potencialą ir galimybes); **bendradarbiavimo stoka** (VVG, kurios per mažai dėmesio skiria ryšių mezgimui, partnerių, skirtinguose sektoriuose, paieškai susiduria su sunkumais įgyvendindamos VPS).

Pagal 6B tikslinę sritį buvo numatyti trys specifiniai Programos rodikliai, matuojantys pakeistų asbestinių dangų stogų skaičių, regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų skaičių bei rekonstruotų kelių ilgį. Iš numatytų 6 750 pakeistų asbestinių stogų skaičiaus 2019 m. jau buvo pakeisti 4 749 stogai (70 proc. siektino tikslo). Kitų rodiklių (regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų skaičius ir rekonstruotų kelių ilgis) siektinos reikšmės pasiektos ir viršytos. Lyginant su 2018 m. ypač reikšmingai išaugo regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų – nuo 4 2018 m. iki 261 2019 m.

55 lentelė. 6B tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2019m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“	SO12.2. Pakeistų asbestinių dangų stogų skaičius (M07.2)	4 749	6 750	70%
	SO12.1. Regioninio planavimo būdu įgyvendintų mažos apimties infrastruktūros projektų skaičius (M07.2)	261	180	145%
	SO12.3. Rekonstruotų kelių ilgis, km (M07.2) ²¹	115	100	115%

²¹ Rodiklis skaičiuojamas pagal pareiškėjo Lietuvos automobilių kelių direkcija įgyvendintų projektų rezultatus.

Pirmuoju PRIP projekto etapu, įgyvendintu 2014–2015 m., buvo suprojektuota ir nutiesta daugiau nei 485 km šviesolaidinių kabelinių linijų, prijungti 432 objektai. 2016–2018 m. įgyvendinant antrąjį PRIP-2, etapą, prie plačiajuosčio ryšio infrastruktūros prijungta 400 objektų ir nutiesti 343 km šviesolaidinių linijų. Įgyvendinus antrąjį PRIP-2 etapą 79 029 gyventojų naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra. Pasiękti rezultatai yra 4 kartus didesni. 2020 – 2021 m. laikotarpiu pagal šią veiklos sritį projektai nebebus įgyvendinami. Projektas ir visa 6C įgyvendintas sėkmingai ir naujų veiklų pagal šią sritį nebebus įgyvendinama.

58 lentelė. 6C tikslinės srities įgyvendinimas

M07	M07 TS 6C	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	Visos viešosios išlaidos (pagal priemonę)			
	O1. Visos viešosios išlaidos (EUR)	4 424 049	4 431 200	100%
	Produkto rodikliai	2019 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
	O15. Gyventojų, kurie naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra	79 029	20 000	395%
	O3. Veiksmų, kuriais remiamos investicijos į plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą ir prieigą prie jos, įskaitant e. valdžios paslaugas, skaičius (7.3 punktas)	1	1	100%

Pagal 6C tikslinę sritį buvo numatytas vienas specifinis Programos rodiklis, matuojantis objektų, iki kurių atvestas plačiajuostis internetas, skaičių. Įgyvendinus pagal priemonės M07 veiklos sritį 7.3 vykdomą projektą pasiektas 2023 m. tikslas – prijungtų objektų skaičius siekia 400.

59 lentelė. 6C tikslinės specifinių produkto rodiklių įgyvendinimas

Priemonė	Specifinio produkto rodiklio pavadinimas	Pasiekimas 2019 m.	Siektina reikšmė 2023 m.	Įgyvendinimo lygis, proc.
M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis 7.3 „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“	S013. Objektų, iki kurių atvestas plačiajuostis internetas, skaičius (M07.3)	400	400	100%

1.3 PROGRAMOS VEIKLOS REZULTATŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS

Programoje pateiktame veiklos rezultatų plane nurodyti pagal kiekvieną prioritetą suplanuoti siekiami tikslai. Siektinų reikšmių įgyvendinimo situacija nagrinėjama prioriteto lygiu. Antrajam prioritetui veiklos rezultatų plane numatyti 2 rodikliai, trečiajam prioritetui – 3 rodikliai ir 1 alternatyvus rodiklis, ketvirtajam prioritetui – 2 rodikliai ir 1 alternatyvus rodiklis, penktajam prioritetui – 3 rodikliai, o šeštajam prioritetui – 3 rodikliai. Detalesnė informacija apie prioritetams numatytus rodiklius ir siektinas reikšmes bei 2019 m. pabaigoje pasiektus rezultatus pateikiama lentelėse, kurių pirmojoje nurodomi veiklos plano rodikliai, o antrojoje – papildomi rodikliai.

60 lentelė. Veiklos rezultatų plano rodiklių pasiekimas 2019 m. pabaigoje

Prioritetas	Rodiklis ir matavimo vienetas	Siektina reikšmė 2023 m. (a)	Pasiekta reikšmė 2019 m.	2023 m. tikslo įgyvendinimo lygis 2019 m., proc.	Papildomų lėšų koregavimas (b)	Siekiami absoliučioji reikšmė (a-b)
P2: didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą	Bendros viešosios išlaidos (P2) (Eur)	639 686 570,15	403 396 351,66	63,06%	0,00	639 686 570,15
	Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į ūkio restruktūrizavimą, skaičius (2A TS) + Žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, skaičius (2B TS)	6 500,00	3 985,00	61,31%	0,00	6 500,00
P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje	Bendros viešosios išlaidos (P3) (Eur)	165 648 479,63	45 516 485,66	27,48%	0,00	165 648 479,63
	Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A TS)	585,00	281	48,03%	0,00	585,00
	Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B TS)	1 500,00	816,00	54,40%	0,00	1 500,00
P4: atkurti, išsaugoti ir	Bendros viešosios išlaidos (P4) (Eur)	710 980 663,06	524 460 792,90	73,77%	73 500 000,00	637 480 663,06

pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkystėje susijusias ekosistemas	Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (ha) (4A TS) + susijusios su vandentvarkos gerinimu (ha) (4B TS) + susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (ha) (4C TS)	308 150,00	224 884,04	72,98%	0,00	308 150,00
P5: skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose	Bendros viešosios išlaidos (P5) (Eur)	133 009 237,52	36 076 907,49	27,12%	0,00	133 009 237,52
	Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E TS) + Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo šėSD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu (ha) (5D TS)	91 300,00	65 400,56	71,63%	0,00	91 300,00
	Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)	18,00	1,00	5,56%	0,00	18,00
P6: skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse	Bendros viešosios išlaidos (P6) (Eur)	296 694 762,10	76 490 058,46	25,78%	0,00	296 694 762,10
	Remiamų veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą kaimo vietovėse, skaičius (6B ir 6C TS)	7 096,00	5 156,00	72,66%	0,00	7 096,00
	Gyventojų skaičius, tenkantis VVG (6B TS)	1 051 768,00	1 075 726,00	102,28%	0,00	1 051 768,00

Bendrosios viešosios išlaidos – išlaidos, kurios buvo išmokėtos ir deklaruotos EK.

61 lentelė. Alternatyvių veiklos rezultatų plano rodiklių pasiekimas 2019 m. pabaigoje

Prioritetas	Rodiklis ir matavimo vienetas	Siektina reikšmė 2023 m.	Pasiekta reikšmė 2019 m.	2023 m. tikslo įgyvendinimo lygis 2019 m., proc.
P3: skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje	Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara) (4.1 ir 4.2 punktai)	279	77	27,60%
P4: atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas	Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2), ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, (13.3), plotas (ha)	960 000	1 275 307	132,84%

Pagal **antrąjį prioritetą**, kuris skirtas žemės ūkio konkurencingumui ir tvariam miškų valdymui skatinti, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“ ir „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą investicijoms į ūkio restruktūrizavimą, skaičius (2A TS) bei žemės ūkio valdų, parengusių pagal Programą remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems ūkininkams, skaičius (2B TS)“.

Įgyvendinus programą (iki 2023 m. pabaigos) siekiama deklaruoti beveik 640 mln. Eur paramos lėšų. Faktiškai iki 2019 m. pabaigos EK deklaruota lėšų suma pagal antrąjį prioritetą siekė 403 mln. Eur, t. y. buvo **pasiekta 63 proc. siektinos reikšmės**. Iki 2019 m. pabaigos viešosios išlaidos pagal antrąjį prioritetą buvo patirtos pagal visas prie 2 prioriteto prisidedančias priemonių veiklos sritis. Lėčiausiai lėšos panaudojamos pagal priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį 16.4. „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“.

Kitu antrojo prioriteto rodikliu siekiama, iki 2023 m. pabaigos paremti 6500 valdų. Iki 2019 m. pabaigos buvo pasiekta 61,31 proc. šio tikslo. Vertinant bendrai antras prioritetas įgyvendinimas sėkmingai ir įvertinus pastarųjų metų pažangą tikėtina, kad siekiami tikslai bus įgyvendinti.

Pagal **trečiąjį prioritetą**, kuris skirtas maisto tiekimo grandinių organizavimo skatinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose / trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, skaičius (3A TS)“, „Žemės ūkio valdų, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, skaičius (3B TS)“ bei papildomas rodiklis „Veiksmų, kuriems skiriama parama investicijoms, skaičius (žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimas ir rinkodara)“.

Iki 2023 m. pabaigos numatyta Europos Komisijai deklaruoti daugiau nei 165,6 mln. Eur. Faktiškai iki 2019 m. pabaigos EK deklaruota lėšų suma pagal trečiąjį prioritetą siekė 45,5 mln. Eur, t. y. buvo **pasiekta 27,48 proc. siektinos reikšmės**. 2019 m. paramos lėšos buvo dar neišmokamos pagal priemonę M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“, o pagal priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ įgyvendinamas tris veiklos sritis – 16.1 „Parama EIP veiklos grupių kūrimui ir veiklai“, 16.3 „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 16.4 „Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu“ išmokamos labai ribotais mastais. Pagal priemonę M09 yra patvirtinta tik viena paraiška. Tačiau patvirtinto projekto vertė siekia 0,5 mln. Eur, o šiai priemonei įgyvendinti skirta apie 0,8 mln., todėl įgyvendinus šį projektą bus beveik pasiekti priemonės tikslai.

Iki 2023 m. pabaigos numatyta užtikrinti, kad 585 valdos dalyvautų kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse. Faktiškai iki 2019 m. pabaigos buvo paremtos 281 valdų, t. y. 48,03 proc. galutinė tikslo. Vadovaujantis dabartiniais rodiklio kitimo tempais, planuojamas rodiklio reikšmės tikslas bus pasiektas.

Kito šio prioriteto rodiklio tikslas pasiekti, kad iki 2023 m. pabaigos paremtų valdų skaičius, kurios dalyvauja rizikos valdymo sistemose, būtų 1500 (3B TS). Faktiškai iki 2019 m. pabaigos pagal rizikos valdymui skirta priemonę M17 paramą gavo 816 valdų, t. y. **buvo pasiekta 54 proc. siektinos reikšmės**. Vadovaujantis dabartiniais rodiklio kitimo tempais, planuojamas rodiklio reikšmės tikslas bus pasiektas.

Trečiajam prioritetui numatytas dar vienas – alternatyvus – veiklos rezultatų plano rodiklis. Juo matuojamas paremtų veiksmų, skiriant paramą investicijoms žemės ūkio valdose, žemės ūkio produktų perdirbimui ir rinkodarai, skaičius. Iki 2023 m. pabaigos numatyta paremti 279 tokius veiksmus. Faktiškai, iki 2019 m. pabaigos buvo paremti 77 projektai, t. y. 27,6 proc. siektinos reikšmės. 31 veiksmas buvo paremtas pagal 4.1 veiklos sritį ir skirti investicijoms į žemės ūkio valdas, vykdant novatoriškus projektus, diegiant pažangias technologijas, vykdant valdoje pagamintos produkcijos perdirbimą ir apdorojimą, o 46 veiksmams buvo paremti pagal 4.2 veiklos sritį ir skirti žemės ūkio produktų perdirbimui ir rinkodarai. Papildomai 19 veiksmų yra patvirtinti, bet dar nėra įgyvendinti.

Apibendrinant 3 prioriteto įgyvendinimo tempas yra nepakankamas ir tikėtina, kad galutiniai tikslai gali būti nepasiekti.

Pagal **ketvirtąjį prioritetą**, kuris skirtas su žemės ūkiu ir miškininkystėje susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“ ir „Žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga (4A TS), susijusios su vandentvarkos gerinimu (4B TS) ir susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija (4C TS) (ha)“ bei papildomas rodiklis „Kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, plotas (ha)“.

Iki 2023 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai deklaruoti daugiau nei 710 mln. Eur paramos lėšų. Iki 2019 m. pabaigos Europos Komisijai pagal ketvirtąjį prioritetą buvo deklaruota daugiau nei 524 mln. Eur, t. y. buvo **pasiekta 73,77 proc. siektinos reikšmės**.

Iki 2023 m. pabaigos kasmet pagal ketvirtąjį prioritetą planuojama paremti beveik 308 tūkst. ha plotą, kuriame būtų vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės išsaugojimu, vandentvarkos gerinimu ir dirvožemio valdymo gerinimu bei dirvožemio erozijos prevencija. Faktiškai 2019 m. buvo paremtas daugiau nei 224,8 ha plotas, kuriame tiesiogiai prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo, vandentvarkos gerinimo ir dirvožemio erozijos mažinimo, t. y. siekiama reikšmė buvo įgyvendinta 72,98 proc. apimtimi. Paremtos žemės ploto pikas buvo pasiektas 2016 m. dėl didelių tęstinių remiamų plotų. 2016 m. buvo paremta 276 tūkst. ha žemės ploto.

Ketvirtajam prioritetui numatytas dar vienas – alternatyvus – veiklos rezultatų plano rodiklis. Juo matuojamas paremtų kitų vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2), ir kitų vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, (13.3), plotas. Iki 2023 m. pabaigos numatyta paremti 960 tūkst. ha tokių plotų. Faktiškai, iki 2019 m. pabaigos buvo paremta 1 275 tūkst. ha šių plotų, todėl siektina reikšmė yra pasiekta 133 proc. apimtimi. Įvertinus pastarųjų metų pažangą, teigtina, kad galutiniai prioriteto tikslai bus pasiekti.

Pagal **penktąjį prioritetą**, kuris skirtas efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui ir perėjimui prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija / išsaugojimu (ha) (5E TS), žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu (5D TS) (ha)“ ir „Investavimo į atsinaujinančios energijos gamybą veiksmų skaičius (5C TS)“.

Iki 2023 m. pabaigos suplanuota Europos Komisijai pagal penktąjį prioritetą deklaruoti beveik 133 mln. Eur paramos lėšų. Iki 2019 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą Europos Komisijai deklaruotų lėšų suma siekė daugiau nei 36 mln. Eur, t. y. **buvo pasiekta 27 proc. siektinos reikšmės**. Tokį mažą siektinos reikšmės pasiekimą lemia tai, kad pagal priemonės M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“ yra patvirtintas tik 1 projektas, kurio 1,5 mln. Eur. Praeitais metais buvo patvirtinti 8 projektai tačiau 2019 m. vasario mėnesį paramos gavėjai nutraukė 7 sutartis. Taip pat parama vangiai išmokama ir pagal kitas šio prioriteto veiklos sritis.

Iki 2023 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą planuojama paremti beveik 91,3 tūkst. ha plotą, kuriame būtų vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija (5E TS) ir su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimu (5D TS). 2019 m. buvo paremtas daugiau kaip 65,4 tūkst. ha plotas, t. y. buvo **pasiekta 71,63 proc. siektinos reikšmės**. Pastaraisiais metais pastebėtas reikšmingas proveržis šioje srityje, nes 2018 m. pradėtos įgyvendinti naujos 10.1 veiklos srities veiklos 10.1.13 „Tarpinių pasėlių auginimas ariamojoje žemėje“ ir 10.1.14 „Ražienų laukai per žiemą“. Paremtas plotas pagal abi šias veiklas tiesiogiai prisideda prie 5D ir 5E sričių įgyvendinimo. 2019 m. ariamojoje žemėje paremta beveik 22,6 tūkst. ha tarpinių pasėlių ir per žiemą auginta 31,5 tūkst. ha ražienų laukų.

Iki 2023 m. pabaigos pagal penktąjį prioritetą suplanuota paremti 18 veiksmų, kuriais būtų investuojama į atsinaujinančios energijos gamybą (5C TS). Šie veiksmai remiami pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1, investuojant į biodujų jėgaines ūkiui bei pagal priemonės M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą 6.4.2, teikiant paramą biodujų gamybai. Iki 2019 m. pabaigos buvo įgyvendintas tik vienas projektas, skirtas atsinaujinančios energijos gamybai, todėl pasiekta 5,56 proc. tikslo. Atsižvelgiant į labai mažą šios tikslinės srities populiarumą tarp pareiškėjų, tikėtina, kad galutinės reikšmės nebus pasiektos.

Pagal **šeštąjį prioritetą**, kuris skirtas socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtos kaimo vietovėse skatinimui, veiklos rezultatų plane numatyti rodikliai „Bendros viešosios išlaidos“, „Remiamų veiksmų, skirtų gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą kaimo vietovėse, skaičius (6B ir 6C TS)“ ir „Gyventojų skaičius, tenkantis VVG (6B TS)“.

Iki 2023 m. pabaigos pagal šeštąjį prioritetą Europos Komisijai planuojama 297 mln. Eur paramos lėšų. Faktiškai iki 2019 m. pabaigos Europos Komisijai deklaruotų lėšų suma siekė 76 mln. Eur (apie 40 mln. daugiau nei praeitais metais), t. y. **buvo pasiekta tik beveik 26 proc. 2023 m. siektinos reikšmės**. 2019 m. buvo pasiekta didelė pažanga įgyvendinant šį prioritetą, tačiau nepaisant to įgyvendinimo tempai išlieka per maži, kad būtų pasiekta galutinio tikslo reikšmė.

Iki 2023 m. pabaigos kaimo vietovėse planuojama įgyvendinti 7 096 veiksmus, skirtus gerinti pagrindines paslaugas ir infrastruktūrą. 2019 m. pabaigoje buvo įgyvendinti 5 156 tokie veiksmai, t. y. tikslo reikšmė pasiekta beveik 73 proc. apimtimi. Absoliuti dauguma šių veiksmų yra asbestinių stogų dangos keitimo projektai. Tokie veiksmai yra mažos vertės, todėl šio rodiklio pasiekimas yra aukštas, o deklaruotų pajamų – mažas. Lėčiau sekasi įgyvendinti kitus projektus, pavyzdžiui susijusius su amatų centrų plėtra.

KPP planuota, kad šių projektų naudą pajaus maždaug 1 mln. kaimo vietovių gyventojų. Tačiau dėl šio rodiklio skaičiavimo metodikos, laikoma, kad visi gyventojai, kurie gyvena VVG teritorijose, kuriose yra įgyvendintas bent vienas VVG projektas, jaučia šių projektų naudą, nors tiesiogiai jų projektai nepaliečia. Dėl tokios šio rodiklio metodikos, šis rodiklis jau buvo pasiektas 2016 m.

Apibendrinant galima teigti, kad 2 ir 4 prioritetai įgyvendinami sėkmingai ir nekyla grėsmių, kad šių prioritetų tikslai nebus pasiekti. 3 ir 6 prioritetas įgyvendinamas vidutiniškai sėkmingai ir yra rizika, kad dalis šių prioritetų tikslų gali būti neįgyvendinti, o 5 prioriteto įgyvendinimas išlieka problematiškas ir yra pagrįsta rizika, kad 2 iš 3 šio prioriteto siekiamų rodiklių tikslų bus nepasiekti.

2 PROBLEMOS, DARANČIOS ĮTAKĄ PROGRAMOS IR JOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO REZULTATAMS

2.1 VEIKSMŲ, KURIŲ IMTASI SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO KOKYBĘ IR EFEKTYVUMĄ, APRAŠYMAS

2.1.1 Vadovaujančios institucijos veiksmų analizė

Įgyvendinant Programą 2014–2019 m. buvo susidurta su išorės veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos nepriklausančius veiksnius, ir vidiniais veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos priklausančius veiksnius. Šie veiksniai (problemos) neigiamai veikė Programos įgyvendinimą. Siekiant panaikinti šiuos veiksnius arba sušvelninti jų poveikį Programos įgyvendinimui, vadovaujančioji institucija ėmėsi atitinkamų veiksmų. Šiuos veiksmus galima suskirstyti į tris kategorijas. Pirmoji kategorija susijusi su Programos pakeitimais, antroji – su Programos administravimo taisyklių ir kitų nacionalinių teisės aktų pakeitimais, o trečioji – su priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimais. Toliau pagal paminėtas kategorijas aptariami 2019 m. įvykę pakeitimai.

2.1.1.1 Programos pakeitimai

Iki 2019 m. buvo atlikti penki programos pakeitimai. 2019 m. buvo priimti dar du (šeštasis ir septintasis) programos pakeitimai. Šeštasis programos pakeitimas EK buvo patvirtintas 2019 rugsėjo 18 d. sprendimu C(2019) 6838, kuriuo Programa papildoma nauja M05 priemone „Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkio gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas“ bei M04 priemone papildoma nauja veikla 4.4.2 „Prevencinių priemonių taikymas prieš plėšrūnų ūkiniams gyvūnams daromą žalą“. Kiti pakeitimai daugiausiai susijęs su paramos administravimo proceso supaprastinimais bei lėšų perskirstymu ir finansinio plano pakeitimu. Septintasis Programos keitimas patvirtintas 2019 gruodžio 11 d. sprendimu C(2019) 8980, kuriuo 8,5 mln. 5 prioriteto rezervo lėšų perskirstoma iš priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities 8.1 „Miško veisimas“ į sėkmingai įgyvendinamo 2 prioriteto veiklos sritis 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“ ir 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“. Detaliau visi šie pakeitimai ir jų planuojamas poveikis aptarti žemiau pateikiamoje lentelėje.

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
Šeštasis Programos pakeitimas, Europos Komisijos patvirtintas 2019 m. rugsėjo 18 d.		
<p>M01 priemonės veiklos srityje 1.1 „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ remiantis Bendrųjų nuostatų reglamento Nr. 1303/2013 67 straipsniu siūloma taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą – standartinį fiksuotą vieneto įkainį. 1.2 veiklos srityje „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ taip pat siūloma taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą – fiksuotąją normą darbo užmokesčiui projektą administruojantiems asmenims ir standartinį fiksuotą vieneto įkainį darbo užmokesčiui lektoriams.</p> <p>Priemonėje M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ (veiklos sritis 2.1 „Parama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis“) siūloma taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą – standartinį fiksuotą valandos konsultavimo paslaugos įkainį.</p> <p>Priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos srityje 16.1 „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ siūloma nustatyti, kad investicinė parama teikiama kompensuojant faktiškai patirtas ir apmokėtas išlaidas bei taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą – fiksuotąją normą darbo užmokesčiui projektą administruojantiems asmenims ir standartinį fiksuotą vieneto įkainį darbo užmokesčiui projektą įgyvendinantiems asmenims (konsultantams ir mokslininkams).</p>	<p>Priemonių M01, M02 ir M16 pakeitimai, susiję su supaprastintų išlaidų taikymu. Taip pat projekto vykdytojui nereikės NMA pateikti išlaidų pagrindimo ir jų apmokėjimo įrodymo dokumentų.</p>	<p>Pakeitimai leis supaprastinti paramos administravimo procesą</p>
<p>Šiuo metu 3 Programos priemonėse tinkamumo finansuoti sąlygose arba reikalavimuose paramos gavėjams yra nurodyta, kad paramą gali gauti aktyvūs ūkininkai kaip jie apibrėžti Reglamento (ES) 1307/2013 9 straipsnyje. Atsižvelgiant į tai, jog su tuo susiję Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1305/2013 nuostatos buvo pakeistos ir dabar nustatyta, kad parama gali būti skiriama ūkininkams arba ūkininkų grupėms, kurie yra aktyvūs ūkininkai, kaip apibrėžta reglamento (ES) Nr. 1307/2013 9 straipsnyje ir kaip taikoma atitinkamoje valstybėje narėje, taip pat tai, kad Lietuva 2018-03-12 notifikavo aktyvaus ūkininko reikalavimo netaikymą Lietuvoje (ISAMM formos (notifikacijos) Nr. 000329), atitinkamai siūloma keisti šių priemonių ir veiklos sričių nuostatas.</p>	<p>Aktyvaus ūkininko sąvokos taikymo pakeitimai priemonėse M03, M11 ir M13</p>	<p>Pakeitimas leis užtikrinti Programoje įtvirtintų reikalavimų atitikimą nacionaliniams teisės aktams.</p>
<p>M04 priemonės 4.2 veiklos srities aprašymo 8.2.4.3.2.4 dalyje</p>	<p>Priemonės M04 veiklos srities 4.2 „Parama</p>	<p>Pakeitimas praplės galimų pareiškėjų</p>

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
<p>„Paramos gavėjai“ numatyta, kad parama gali būti teikiama tik juridiniams asmenims, užsiimantiems žemės ūkio produktų perdirbimu ir (ar) rinkodara. Siekiant skatinti konkurenciją žemės ūkio produktų perdirbimo ir (arba) rinkodaros rinkoje, didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų gamybą, siūloma keisti priemonės aprašymo 8.2.4.3.2.4. dalį, ir joje numatyti galimybę juridiniams asmenims, užsiimantiems žemės ūkio veikla ir perdirbantiems dalį valdoje užaugintos produkcijos bei planuojantiems plėsti žemės ūkio produktų perdirbimo ir (arba) rinkodaros veiklą, tapti paramos gavėjais.</p>	<p>investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą“ dalių „Paramos gavėjai“ ir „Tinkamumo finansuoti sąlygos“ pakeitimai.</p>	<p>sąrašą ir suteiks galimybę gauti paramą žemės ūkio veiklos subjektams, kurie jau užsiima dalies savo valdoje užaugintų produktų perdirbimu. Bus sudarytos palankesnės sąlygos konkurencingumo didinimui.</p>
<p>Tyrimai kitose šalyse atskleidžia tendenciją, kad didžiųjų plėšrūnų daroma žala ūkiniam gyvūnams priklauso nuo vilkų natūralaus grobio gausos, kuri nulemia ir šių plėšrūnų gausos netolygumus, todėl žalos ūkiniams gyvūnams atvejų registruojama mažiau ten, kur sumažėja vilkų natūralaus grobio. Siekiant kad gyvulininkystės ūkiai patirtų kuo mažiau žalos, imamasi ūkinių gyvūnų apsaugos taikant prevencines priemones prieš vilkų daromą žalą.</p>	<p>Priemonės M04 papildymas nauja veikla 4.4.2 „Prevencinių priemonių taikymas prieš plėšrūnų ūkiniams gyvūnams daromą žalą“</p>	<p>Pakeitimas suteiks galimybę ūkininkams taikyti prevencines priemones prieš vilkų ūkiniams gyvūnams daromą žalą. Taip pat ši nauja veiklos sritis tiesiogiai prisidės prie 4A tikslinės srities įgyvendinimo siekiant išsaugoti rūšių ir buveinių biologinę įvairovę, taikant prevencines priemones, bus sumažintas visuomeninis konflikto lygis, nepabloginant šios didžiųjų plėšrūnų rūšies apsaugos būklės šalyje. Taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimo būdą mažės administracinė našta projektų vykdytojams bei klaidų, susijusių su finansuojamų išlaidų pagrindu, pirkimų atlikimu, lygis.</p>
<p>Gyvulininkystės sektorius labai svarbus Lietuvai. Šiame sektoriuje sukuriama metinė produkcijos vertė siekia netoli milijardo eurų. Todėl sektoriaus gyvybingumo ir funkcionalumo užtikrinimas yra būtinas. Pagal šią priemonę siekiama padėti spręsti rizikos valdymo problemas – kompensuoti ūkiams dalį investicijų į prevencines biosaugos priemones, gyvuliams ypatingai pavojingų infekcinių susirgimų rizikos sumažinimui.</p>	<p>Programos papildymas priemone M05 „Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkio gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas“. Perskirstant programos biudžetą priemonei skiriama 3,4 mln. Eur. Individualiai įgyvendinamam projektui siūloma numatyti didžiausią leistiną paramos sumą iki 70 tūkst. Eur tinkamų finansuoti išlaidų.</p>	<p>Ši priemonė padės išlaikyti gyvulininkystės ūkių perspektyvumą ir konkurencingumą, o pasireiškus nepalankiems reiškiniais ar įvykiams gyvūnų ligų protrūkiams sudarys palankesnes sąlygas ūkininkams išsaugoti žemės ūkio gamybos potencialą.</p>
<p>Pagal Reglamento Nr. 1303/2013 67 straipsnį 8.2.6.1.1. dalyje nurodytai 2 veiklai siūloma taikyti supaprastintųjų išlaidų</p>	<p>Priemonės M07 veiklos srities 7.2 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties</p>	<p>Taikant supaprastintųjų išlaidų apmokėjimo metodą mažės</p>

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
<p>apmokėjimo metodą, nustatant standartinį fiksuotą vieneto įkainį: 1 m² įkainį gyvenamojo namo stogo dangai ir statybinėms medžiagoms; 1 km įkainį pašalintai asbestinei stogo dangai iki utilizavimo vietos transportuoti.</p> <p>8.2.6.1.1. dalies 1.5 punkte nurodyta remiama veikla, susijusi su vietinės reikšmės viešųjų kelių, gatvių ir jų atkarpų nutiesimu ar rekonstravimu. Šios dalies 3 punkte nurodyta, kad projektai atrenkami regioninio planavimo būdu ir žemiau aprašomas regioninio planavimo būdo modelis, pagal kurį į projektų atrankos procesus įtraukiama papildomų dalyvių – Regionų plėtros tarybos, Regioninės plėtros departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. Taikant šį modelį labai išilgsta projektų atrankos laikas. Atsižvelgiant į tai, kad KPP įgyvendinimas eina į pabaigą, siūloma numatyti galimybę pareiškėjams, projektus, skirtus vietinės reikšmės keliams tvarkyti, atrinkti konkurso būdu.</p>	<p>infrastruktūrą“ pakeitimai, susiję su supaprastintu išlaidų taikymu ir projektų atranka.</p>	<p>administracinė našta projektų vykdytojams bei klaidų, susijusių su tinkamu finansuoti išlaidų pagrindimu, pirkimu atlikimu, lygis.</p> <p>Numačius projektams taikyti konkurso būdą spartės projektų atrankos ir įgyvendinimo procesas, mažės administracinė našta pareiškėjams.</p>
<p>Programos įgyvendinimo eigoje, Lietuvoje su miškininkyste susijusių paslaugų srityje įvyko pokyčių – pastebėtas kainų augimas. Ši aplinkybė paskatino peržiūrėti ir Programos priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ keliose veiklos srityse numatytus išmokų dydžius.</p>	<p>Taikytinų paramos sumų ir normų pakeitimai priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srityse 8.1., 8.4 ir 8.5</p>	<p>Padidėjusių kompensacinių išmokų dydžių taikymas padidins išmokų veiksmingumą ir efektyvumą bei sudarys sąlygas spartesniam šiai priemonei skirtų lėšų panaudojimui.</p>
<p>Keitimai atliekami atsižvelgiant į tai, kad veiklos sritis yra nepopuliari (per visą laikotarpį pateiktos 6 paraiškos paramai, pasirašytos 3 paramos sutartys). Siekiant sukurti ir išplėtoti trumpųjų tiekimo grandinių tinklą, bei sudaryti galimybes žemės ūkio produktų gamintojams ir perdirbėjams, bendradarbiaujant su kitais subjektais (labai mažomis, mažomis, vidutinėmis įmonėmis, įskaitant kooperatyvus, viešuosius juridinius asmenis) organizuoti ar dalyvauti organizuojant gaminamų ir / ar perdirbamų žemės ūkio ir maisto produktų tiekimą, trumpinant jų kelią iki vartotojų, tokiu būdu prisidedant prie pajamų iš pagamintos produkcijos stabilizavimo.</p>	<p>Priemonės M16 veiklos srities 16.4 „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ veiksmų rūšies aprašymo, paramos rūšies, paramos gavėjų, tinkamų finansuoti išlaidų, taikytinos sumos ir paramos normos (nustatant fiksuotąjį vieneto įkainį) pakeitimai</p>	<p>Padidės veiklos srities patrauklumas potencialiems pareiškėjams, kuriant ir plėtojant trumpąsias tiekimo grandines, taikant supaprastintą išlaidų apmokėjimą sumažės administracinė našta projektų vykdytojams, klaidų lygis, pagreitės paramos administravimas.</p>
<p>Šiuo metu Programos veiklos srities 8.2.16.3.2.5 dalies 2 punkte nurodyta, kad administravimo išlaidos yra netinkamos finansuoti. VVG tinklas, Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga ir kitos organizacijos, vienijančios NVO atstovus, LEADER koordinavimo grupės posėdžiuose, NVO tarybos posėdžiuose, susitikimuose su</p>	<p>Priemonės M19 veiklos srities 19.2 „Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS“ dalies „Tinkamos finansuoti išlaidos“ pakeitimai.</p>	<p>Numatomos netiesioginės projektų išlaidos sudarys galimybes užtikrinti geresnę vietos projektų kokybę, spartesnę jų įgyvendinimą ir valdymą</p>

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
<p>kitomis institucijomis, Lietuvos Respublikos Seimo nariais, kelia klausimą dėl sunkumų, kylančių rengiant ir įgyvendinant vietos projektus, kadangi nėra numatyta net minimalaus projektų administravimui skirta palaikymo, t. y. netiesioginių projekto išlaidų, kurios nėra skiriamos tiesiogiai projekto veikloms įgyvendinti, tačiau būtinos tinkamam projekto įgyvendinimui užtikrinti. VVG susiduria su problemomis, susijusiomis su potencialių vietos projektų (bendruomenių, NVO, kitų viešųjų subjektų) vykdytojų aktyvumu teikiant paraiškas, ypač, susijusias su inovacijomis, tikslinių grupių kooperacija ir pan. Nenumačius netiesioginių projekto išlaidų, tinkamų finansuoti išlaidų sąraše, sudėtinga užtikrinti geresnę vietos projektų kokybę, tinkamą jų valdymą ir įgyvendinimą.</p>		
<p>Techninės pagalbos priemonės aprašymo keitimai, susiję su LKT tinkamų finansuoti išlaidų kategorijų nustatymu ir supaprastintų išlaidų taikymu.</p> <p>Taip pat, atsižvelgiant į Reglamente (ES) 1303/2013 numatytą galimybę, siūloma vienai iš tinkamų finansuoti išlaidų kategorijų - LKT narių netiesioginėms projektų išlaidoms - taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimo būdą - fiksuotąją normą.</p>	<p>Techninės pagalbos priemonės aprašymo keitimai, susiję su LKT tinkamų finansuoti išlaidų kategorijų nustatymu ir supaprastintų išlaidų taikymu</p>	<p>Numatomos tinkamų finansuoti išlaidų kategorijos ir netiesioginių projektų išlaidų kategorijos sudarys galimybes užtikrinti geresnę projektų kokybę, aiškesnę, skaidresnę ir spartesnę jų įgyvendinimą ir valdymą.</p>
<p>Šiuo metu Programos 17.3 skyriuje numatyta galimybė iš LKT lėšų finansuoti jungtinius LKT narių projektus, kuriais prisidedama prie LKT tikslų įgyvendinimo.</p> <p>Siekiant mažinti administracinę naštą bei atsižvelgiant į tai, kad dalis LKT narių yra nacionalinių lygiu veikiančios organizacijos, vienijančios pavienius LKT narius ar kaimo plėtros procesuose dalyvaujančius subjektus, siūloma papildyti šį skyrių, numatant galimybę įgyvendinti ne tik jungtinius LKT narių projektus, bet ir pavienių nacionaliniu lygiu veikiančių LKT narių projektus.</p>	<p>Lietuvos kaimo tinklo pagrindinių veiklos kategorijų aprašo pakeitimas</p>	<p>Numatoma galimybė LKT narių projektus įgyvendinti nacionaliniu lygiu veikiančioms organizacijoms užtikrins įgyvendinimą projektų, kuriais labiau prisidedama prie LKT tikslų pasiekimo, be to, tokie projektai užtikrins didesnę aprėptį ir sklaidą informuojant plačiąją visuomenę apie žemės ūkio maisto ūkio ir kaimo plėtros politiką</p>
<p>Siūlomas finansavimo plano pakeitimas susijęs su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. papildomų lėšų (360 000 Eur) persikirstymu iš BŽŪP I ramsčio; 2. lėšų, skirtų pabaigtiems tęstiniais įsipareigojimams vykdyti, patikslinimu; 3. lėšų persikirstymu tarp Programos priemonių, veiklos sričių ir veiklų, įskaitant Programos papildymą naujomis priemonėmis, veiklos sritimis ir(arba) veiklomis. 	<p>Finansavimo plano, pereinamojo laikotarpio pakeitimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 prioritetas: siūloma, padidinti lėšas veiklos sričiai 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ 10 mln. Eur, veiklai 4.3.2 „Parama žemės ūkio vandentvarkai“ – 1,9 mln. Eur (iš jų 0,152 mln. Eur persikirstomos nepanaudotas lėšų likutis iš 4.3.1. Parama žemės konsolidacijai“) ir veiklos sričiai 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“ 10 mln. Eur; 	<p>Atlikus siūlomus finansinius pakeitimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bus padidintos lėšos priemonei M13 „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“, prisidedant prie lėšų išmokoms už naujai išskirtus plotus; • nepanaudotos tęstiniais įsipareigojimams skirtos lėšos prisidės prie atitinkamų priemonių

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
	<ul style="list-style-type: none"> • 3 prioritetas: naujai M05 priemonei skiriama 3,4 mln. Eur, o priemonei M09 finansavimas sumažinamas mln. Eur.; • 4 prioritetas: programa papildoma nauja veikla 4.4.2. „Prevenicinių priemonių taikymas prieš plėšrūnų daromą žalą“ jai įgyvendinti numatytas 1 mln. Eur. Šiam prioritetui įgyvendinti iš I ramsčio į KPP papildomai perkeliama 360 000 Eur, skiriami priemonės M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ įgyvendinimui. • 5 prioritetas: Veikla 6.4.2. „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ įgyvendinama ypač sunkiai, todėl kyla rizika, kad šiai veiklai numatytos lėšos gali būtų nepanaudotos, todėl siūloma sumažinti skiriamų lėšų sumą beveik 28,4 mln. Eur; • 6 prioritetas: 7.2.1 veiklos sričiai „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ papildomai skiriama 10,4 mln. Eur. 	įgyvendinimo pagal naujai prisiimtus įsipareigojimus; <ul style="list-style-type: none"> • papildomai bus paremta 660 smulkių ūkių; • pagerinta kelių būklė, taip prisidedant prie gyvenimo kokybės kaime gerinimo; ir kt.
Teikiamas administracinio ir redakcinio pobūdžio 15.2 skyriaus ištaisymas, susijęs su šiais pokyčiais, įvykusiais po Programos patvirtinimo: <ol style="list-style-type: none"> 1. Pakeisti dviejų ministerijų ir vienos asociacijos pavadinimai. 2. Viena institucija atsisakė dalyvauti stebėsenos komiteto (toliau – SK) veikloje. 3. Naujai įsikūrusi institucija, vienijanti daugelį Lietuvos mastu veikiančių su žemės ūkio produktų gamyba ir perdirbimu susijusių organizacijų, pareiškė norą dalyvauti SK veikloje. 	Stebėsenos komiteto sudėties pakeitimas	Atnaujinta informacija parodo šiuo metu galiojančią, teisiškai patvirtintą institucinę SK sudėtį.
Septintasis Programos pakeitimas (5 prioriteto veiklos rezervo lėšų perskirstymas), Europos Komisijos patvirtintas 2019 m. gruodžio 11 d.		
1) Atlikta Programos antro prioriteto įgyvendinimo situacijos analizė (išplėstinis Programos įgyvendinimo vertinimas, atliktas 2019 m.) parodė, kad paramos investicijoms poreikis mažuose ir vidutiniuose ūkiuose gerokai didesnis nei dideliuose. Siekiant smulkiems ūkiams sudaryti sąlygas aktyviau dalyvauti rinkoje ir taip stiprinti Programoje nustatyto poreikio „Pagerinti vidutinių	Finansavimo plano ir rodiklių pakeitimas – 5 prioriteto rezervo lėšų perskirstymas. Programos 2 prioriteto finansinio plano pakeitimas: <ol style="list-style-type: none"> 1) 5 prioriteto veiklos lėšų rezervo 6,8 mln. Eur EŽŪFKP lėšų (iš viso 8 mln. Eur Programos lėšų) skiriama 2 prioritetą įgyvendinančiai 	1) Parama bus suteikta dar 533 smulkiems ūkiams, užsiimantiems įvairia žemės ūkio veikla. Atitinkamai prisidedama prie konkurencingumo

Problemos ir priežastys, kuriomis grindžiamas pakeitimas	Pakeitimo esmė	Pakeitimo poveikis
<p>ir smulkių ūkių galimybes investuoti...“ įgyvendinimą, viena iš efektyviausių priemonių yra parama smulkiems ūkiams (priemonės M06. „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“). Remiant smulkiuosius ūkius gerinamos jų galybės investuoti, taip siekiama užtikrinti ekonominio gyvybingumo, veiklos įvairinimo skatinimą. Taip pat įgyvendinant šią veiklos sritį stebimas didesnis lėšų poreikis.</p> <p>2) Veiklos sričiai 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ skirtų ir nepanaudotų lėšų likutis (2020 m. kvietimui) sudaro apie 2 mln. Eur., vidutinis lėšų poreikis kvietimui yra apie 4 mln. Eur. Atsižvelgiant į didelį susidomėjimą šia veiklos sritimi bei poreikį atnaujinti nusidėvėjusią miškų ūkio techniką reikalingas didesnis lėšų kiekis.</p>	<p>veiklos sričiai 6.3 „Parama smulkiems ūkiams“.</p> <p>2) 5 prioriteto veiklos lėšų rezervo 1,7 mln. Eur EŽŪFKP lėšų (2 mln. Eur iš viso Programos lėšų) skiriama veiklos sričiai 8.6 „Investicijos į miškininkystės technologijas“ įgyvendinti 2020 metais.</p>	<p>didinimo ir didesnės paramos sklaidos regionuose.</p> <p>2) Papildomai būtų sukurta 20 naujų darbo vietų.</p>

2.1.1.2 Programos administravimo taisyklių ir kitų nacionalinių teisės aktų pakeitimai

2019 m. buvo priimti trys Programos administravimo taisyklių pakeitimai.

2019 m. balandžio 18 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-236 patvirtinti pakeitimai, kurie apima taisyklėse vartojamų sąvokų (fiksuojoji projekto išlaidų norma; projekto kontrolės laikotarpis; supaprastintas išlaidų apmokėjimas), tinkamų finansuoti išlaidų pagrindimo, supaprastintai apmokamų išlaidų, fiksuotų įkainių nustatymo, paramos gavėjo perleidimo trečiajam asmeniui savo įsipareigojimus ir teises, susijusias su parama, nuostatų tikslinimus.

2019 m. birželio 6 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-349 patvirtinti pakeitimai, susiję su projekto pratęsimo sąlygų patikslinimu bei nuostatos, kad įsipareigojimus ir teises perleidžiantis paramos gavėjas turi pagrįsti, kad toks įsipareigojimų ir teisių perleidimas yra būtinas ir sąlygotas nenugalimos jėgos (force majeure) arba išimtinių aplinkybių, nurodytų Sankcijų taikymo metodikoje, patikslinimu.

2019 m. rugsėjo 20 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-524 patvirtinti pakeitimai daugiausiai susiję su paraiškų pateikimo, nagrinėjimo, patvirtinimo ir atmetimo tvarkos bei papildomų užklausių ir duomenų pateikimo prašymų tvarkos tikslinimu. Taip pat tikslinamos nuostatos dėl tinkamų finansuoti išlaidų.

2.1.1.3 Priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai ir kiti veiksmai

2019 m. siekiant spręsti ir kontroliuoti priemonių įgyvendinimo metu iškilusias problemas, buvo atlikti šie priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimai. Jeigu analizėje nėra paminėta priemonė, tai reiškia, kad reikšmingų tos priemonių įgyvendinimo taisyklių pakeitimų 2019 m. nebuvo.

2019 m. liepos 19 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-444 patvirtintos **M01 priemonės** „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos srities „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ įgyvendinimo taisyklės. Įsakymu nustatytas fiksuotasis vieno besimokančio asmens mokymo valandos įkainis. Nuo 2019 m. išlaidos kompensuojamos pagal nustatytą mokymo valandos vienam besimokančiam asmeniui įkainį (7,43 Eur/val.), nebelineka tinkamų finansuoti išlaidų, todėl paprastėja projektų įgyvendinimas ir jų administravimas. 2019 m. rugsėjo 2 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-496 veiklos srities „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ įgyvendinimo taisyklės. Pagrindiniai pakeitimai – tiesioginių ir netiesioginių išlaidų kompensavimo tvarka (nustatoma maksimali finansavimo suma netiesioginėms išlaidoms ir įvedamas lektorių darbo valandos įkainis).

2019 m. du kartus buvo keistos **M02 priemonės** veiklos srities „Parama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis“ konsultavimo paslaugų gavėjų atrankos ir konsultavimo paslaugų teikimo išlaidų finansavimo taisyklės. 2019 balandžio 11 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-213 atsižvelgiant į patikslintus KPP priemonės paramos gavėjų atrankos principus (nebereikia konsultavimo institucijų atrinkti viešųjų pirkimų būdu), taisyklėse nurodyta, kad konsultavimo paslaugų teikėjas bus atrenkamas ŽŪM nustatyta tvarka. Patikslinta 2016–2018 m. lėšų suma, kuri gali būti paskirstyta konsultavimo paslaugoms gauti pagal atskiras konsultavimo paslaugų sritis, ir nustatoma 2019–2020 metams skiriama lėšų suma. Pailgintas paslaugų gavimo terminas kaimo vietovėse veikiančioms MVĮ, kurios buvo patvirtintos tinkamos gauti konsultacijas 2016-2018 m., bet jų negavo, nes neatsirado tinkamo konsultavimo paslaugų tiekėjo, tikslintas MVĮ apibrėžimas. 2019 m. gruodžio 10 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-686 12 mėnesių pratęstas Taisyklėse nustatytas konsultavimo paslaugų gavimo terminas, kadangi keletą mėn. konsultavimo paslaugų gavėjai neturėjo kur konsultuotis, pasibaigus sutarčiai su LŽŪKT, kol nebuvo atrinktas naujas konsultavimo paslaugų teikėjas. 2019 m. birželio 13 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-375 patvirtintos veiklos srities „Parama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis“ konsultavimo paslaugų teikėjų atrankos taisyklės, kuriose patvirtintos konsultavimo institucijų (paslaugų teikėjų), kurios teiks konsultavimo paslaugas pagal KPP priemonę „Konsultavimo paslaugos ūkiams“, atrankos taisyklės. Nustatytos tinkamumo sąlygos ir

reikalavimai, paraiškų priėmimo ir vertinimo tvarka, konsultavimo paslaugų teikėjų atrankos kriterijai, išsipareigojimai, fiksuotieji konsultacijų įkainiai, konsultavimo paslaugų teikimo tvarka, išlaidų finansavimo tvarka.

Įgyvendinant **M03 priemonę** susidurta su sunkumais. 2017 m. lapkričio 15 d. Europos Komisijos (EK) atstovai iškėlė klausimą dėl valstybėse narėse taikomų nacionalinių žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų notifikavimo EK. EK Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato atstovų teigimu, nenotifikuotų nacionalinių žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų dalyviams parama pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 16 straipsnio nuostatas negali būti skiriama, todėl nuo 2018 metų NKP paraiškos nerenkamos.

Atsižvelgus į EK atstovų raginimą bei Ūkio ministerijos rekomendaciją, Pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų produktų pripažinimo taisyklės išdėstytos nauja redakcija ir 2018 m. kovo 27 d. notifikuotos EK.

2019 metais Europos Komisijoje buvo notifikuotas ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. birželio 4 d. įsakymas Nr. 3D-308 „Dėl Pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų produktų specifikacijų patvirtinimo“ pakeitimo. 2019 metais Europos Komisijoje buvo notifikuotas ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. birželio 4 d. įsakymas Nr. 3D-308 „Dėl Pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų produktų specifikacijų patvirtinimo“ pakeitimo.

2019 m. lapkričio 27 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-656 pakeistos **M04 priemonės** 4.1 veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ supaprastintosios įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2019 m. Pakeitimu suvienodinta jaunojo ūkininko įsisteigimo nuostata su KPP priemonės „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ aprašu ir atsižvelgiama į Reglamento (ES) 2017/2393 reikalavimus.

2019 m. birželio 11 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-356 buvo patvirtinta nauja 4.2 veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ įgyvendinimo taisyklių redakcija, taikoma nuo 2019 m. teikiamoms paraiškoms. Pagrindinis pakeitimas susijęs su atrankos kriterijų pasikeitimais ir paramos paskirstymu lygiomis dalimis dešimčiai Lietuvos apskričių.

2020 m. M04 priemonės veiklos srities 4.3 „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ 4.3.2 veiklai „Parama žemės ūkio vandentvarkai“ finansavimui papildomai skyrus 14,1 mln. Eur ir ruošiantis paraiškų rinkimui (gegužės-birželio mėn.), kovo mėn. įvyko taisyklių keitimas, apimantis techninio pobūdžio keitimus, bei buvo pakeistas vienas atrankos kriterijus, siekiant pareiškėjus paskatinti projektuose diegti aplinkosaugos priemones. 2019 m. balandžio 25 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-257 patvirtinta nauja taisyklių redakcija, taikoma nuo 2019 m. teikiamoms paraiškoms. Pagrindinis pakeitimas susijęs su atrankos kriterijų pasikeitimais, labiau atitinkančiais veiklos tikslus ir esmę. 2020 m. kovo mėn. LR teritorijoje paskelbus karantiną dėl COVID-19 viruso grėsmės, taisyklės papildytos siekiant pareiškėjams suteikti galimybę nekontaktiniu būdu pateikti paraiškas, praplečiant paraiškų pateikimo galimybes (registruotu paštu, per kurjerį, elektroniniu paštu ir papildomai per „paraiškų dėžutes“ karantino metu).

Priemonės veiklos srities 4.3 „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ 4.3.2 veiklos „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimas patvirtintas 2019 m. balandžio 2 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-190. Atlikti tikslinamojo pobūdžio pakeitimai, patikslinantys priimtų išsipareigojimų perėmimą mirties ar nenugalimos jėgos atvejais, patikslinta pareiškėjo deklaracija.

2019 m. gegužės 21 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-309 buvo patvirtintos **M06 priemonės** „Ūkio ir verslo plėtra“ 6.1 veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2019 metų. Taisyklės buvo keičiamos, siekiant supaprastinti paramos administravimą.

2019 m. pagal M06 priemonės 6.2. veiklos sritį „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ įgyvendinimo taisyklės buvo keičiamos 2019 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. 3D-582. Esminis pakeitimas – padidinta išmokos suma nuo 16 000 Eur iki 17 220 Eur, atsižvelgiant į Užimtumo įstatyme nustatytą paramos darbo vietoms steigti dydį vienai darbo vietai. Taip pat atsižvelgiant į Lygių galimybių kontrolieriaus 2019-06-11 sprendimą Nr. (19)SN-95)SP-76 pakeisti atrankos kriterijų balai bei įvertinus projektų administravimo patirtį atlikti kiti taisyklių pakeitimai.

2019 m. vasario 7 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-69 buvo patvirtintos 6.3 veiklos srities „Parama smulkiesiems ūkiams“ įgyvendinimo taisyklės, taikomos nuo 2019 metų. Taisyklės buvo keičiamos, siekiant supaprastinti paramos administravimą. 2019 m. spalio 11 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-568 buvo patvirtintas įgyvendinimo taisyklių, taikomų nuo 2019 metų, pakeitimas. Pakeitimas buvo daromas dėl atrankos kriterijų keitimo.

2019 m. spalio 11 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-569 ir 2019 m. lapkričio 28 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-661 buvo pakeistos 6.4 veiklos srities „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ 6.4.1 veiklos „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ įgyvendinimo taisyklių nuostatos, atsižvelgiant į projektų administravimo patirtį (reikalavimas pateikti paskolos sutartį su mokėjimo prašymu, kuriame prašoma kompensuoti skolintomis lėšomis įgyvendintas investicijas, reikalavimas drausti tik valstybės registruose registruojamą turtą ir kt.), siekiant suvienodinti reikalavimus, nustatytus skirtingose Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonių įgyvendinimo taisyklėse (sąvoka „kredito įstaiga“ keičiama į „finansų įstaiga“); kiti pakeitimai – techninio pobūdžio.

2019 m. gegužės 7 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-285 buvo patvirtintos 6.4 veiklos srities 6.4.2 veiklos „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ įgyvendinimo taisyklės: buvo pakeistos įgyvendinimo taisyklių nuostatos, atsižvelgiant į projektų administravimo patirtį (reikalavimas pateikti paskolos sutartį su mokėjimo prašymu, kuriame prašoma kompensuoti skolintomis lėšomis įgyvendintas investicijas (buvo iki paramos sutarties pasirašymo), reikalavimas registruoti registruose nekilnojamąjį turtą iki paramos sutarties pasirašymo (buvo iki paraiškos pateikimo), siekiant suvienodinti reikalavimus, nustatytus skirtingose Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonių įgyvendinimo taisyklėse (sąvoka „kredito įstaiga“ keičiama į „finansų įstaiga“) ir kt.

2019 m. rugpjūčio 20 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-485 buvo patvirtintos **M07 priemonės** „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklų 7.2.1 „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ ir 7.6.1 „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ įgyvendinimo taisyklės nuo 2019 m.

2019 m. kovo 18 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-153 buvo patvirtintos 7.2.2 veiklos „Asbestinių stogų dangos keitimas“ įgyvendinimo 2019 metais taisyklės. Taisyklėse atsirado fiksuoti įkainiai 3 išlaidų kategorijoms (stogo dangai, stogo dangai su statybinėmis medžiagomis ir asbesto transportavimui iki utilizavimo vietos). Taip pat padidintas galimos paklaidos procentas (nuo 10 iki 30 proc.) pašalintam asbestinės stogo dangos kiekiui, nurodytam pažymyje apie asbesto turinčių gaminių atliekų pašalinimą. 2019 m. liepos 12 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-431 patvirtintose taisyklėse buvo palengvintas išlaidų apmokėjimas pareiškėjams, suteikiant išimtinius atvejus išlaidas apmokėti paramos gavėjo sutuoktiniui ir kitam artimam giminiui iš asmeninės sąskaitos (toks palengvinimas ypač aktualus senyvo amžiaus pareiškėjams, kurie dažnai teikia paraišką pagal šią veiklos sritį).

2019 m. liepos 19 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-445 patvirtintos 7.2.3 veiklos „Parama vietiniams keliams“ įgyvendinimo taisyklės, taikomos paraiškoms, teikiamoms nuo 2019 m. Esminis pakeitimas susijęs su pareiškėjų (vietoj Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos pareiškėju tapo savivaldybių administracijos) bei atrankos kriterijų pasikeitimu.

M08 priemonės „Investicijos į miškų plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities 8.1 „Miško veisimas“ įgyvendinimo taisyklių keitimas atliktas 2019 m. vasario 22 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-98, kuriame padidintos kompensacinės išmokos vidutiniškai 21 proc., taikomos 2019 m. (ir vėlesniais metais) pateiktoms paraiškoms.

8.3-4 veiklos srities „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ įgyvendinimo taisyklių keitimas atliktas 2019 m. balandžio 25 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-251. Pagrindinis pakeitimas susijęs su padidintomis miško atkūrimo išmokos vidutiniškai 21 proc.

8.5 veiklos srities „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ įgyvendinimo taisyklių keitimas atliktas 2019 m. balandžio 25 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-251, kuriame padidinta miško kompensacinė išmoka už išugdyto jaunuolyno hektarą nuo 197 Eur iki 253 Eur (išmoka padidėjo 28,43 proc.), kuri taikoma 2019 m. pateiktoms paraiškoms. Tai pat nuo 2019 m. buvo atsisakyta įgyvendinti veiklą „Viešojo naudojimo rekreacinės miško infrastruktūros įrengimas ir atnaujinimas“.

8.6 veiklos srities „Investicijos į miškininkystės technologijas“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimas patvirtintas 2019 m. kovo 12 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-141. Atlikti tikslinamojo pobūdžio pakeitimai bei pakeitimai lengvinantys paramos gavimo/įgyvendinimo sąlygas, t.y. nurodyta, kad pareiškėjai, tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys, atitinkantys labai mažos ar mažos įmonės statusą, su paraiška turi pateikti Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaracijas. Paskolos sutartį galima pateikti ne iki paramos sutarties pasirašymo, o iki mokėjimo prašymo pateikimo. Taip pat, jei projekte numatyta teikti paslaugas, turi būti pateiktos preliminarios paslaugų teikimo sutartys, apimančios visą kontrolės laikotarpį (visas planuojamas gauti pajamas).

2019 m. birželio 5 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-345 buvo pakeistos **priemonės M11** „Ekologinis ūkininkavimas“ įgyvendinimo taisyklės. Pakeitimai susiję su finansinių sankcijų taikymu, diferencijuojant poveikio priemones pagal pažeidimų mastą, pasikartojimų dažnį. Įgyvendinimo taisyklėse nustatyta, jog kai kurios nuostatos, susijusios su sankcijomis, bus taikomos nuo 2015 m. balandžio 13 d. pateiktoms paraiškoms. Patikslintose Įgyvendinimo taisyklėse esamas 8 augalų sąrašas, kuris tinkamas daugiamečių žolių išėliui, buvo papildytas dar vienu įrašu – žaliuoju pūdymu. Numatyta, kad žaliajame pūdyme pareiškėjai galėtų auginti augalų mišinius, kuriuose vyrauja šie augalai: facelija, barkūnai, dobilai, esparcetai, liucernos, lubinai, paprastieji gargždeniai, lęšiai, ožiarūčiai, pupos, seradelės, vikiai, žirniai. Tai pat 2019 m. buvo atliktas Paraiškų priėmimo informacinės sistemos pokytis, kuriuo sudaryta galimybė ekologiniams ūkiams, deklaruojant žaliąjį pūdymą „PDŽ“ kodu, nurodyti sutartinius kodus „IS“ ir „EK“.

2019 kovo 12 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-135 **M12 priemonės** „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ įgyvendinimo taisyklės išdėstytos nauja redakcija. Specifinio pobūdžio pakeitimas, susijęs su priemone įgyvendinimu – nauja nuostata dėl lėkščiavimo apribojimo. Vadovaujantis nacionaliniu reglamentavimu dėl ūkinės veiklos apribojimų saugomose teritorijose draudžiama ardyti natūralią dirvožemio dangą, todėl Priemonės įgyvendinimo taisyklės papildytos nuostata, draudžiančia natūralių ir pusiau natūralių pievų (kurias draudžiama suarti ir (ar) sukultūrinti) lėkščiavimą.

2019 m. balandžio 1 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-187 **M13 priemonės** „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ įgyvendinimo taisyklės išdėstytos nauja redakcija. Specifinio pobūdžio pakeitimai, susiję su priemone įgyvendinimu:

- 1) Pasikeitė ūkinių gyvūnų išlaikymo valdoje laikotarpio, kuris taikomas skaičiuojant sutartinių gyvulių (SG) vidurkį, skaičiavimo principas. 12 mėnesių laikotarpis nukeltas vėlesniam laikui, todėl į skaičiavimą įtraukiami ir tie gyvūnai, kurie įsigyti paraiškos pateikimo metais. 2019 m. paraiškoms skaičiavimo terminas nuo 2018-08-01 iki 2019-07-31, o 2018 m. paraiškų skaičiavimo terminas buvo nuo 2017-04-01 iki 2018-03-31.
- 2) „Neteisingo deklaravimo“ sąvokos išplėtimas ir taikymas tokiais atvejais, kai pareiškėjas, neturėdamas gyvulių, vietoj pievų (ganyklų) deklaruoja kitas žemės ūkio naudmenas. Kadangi už pievas yra mokama tik tokiu atveju, jeigu yra gyvulių, tai kai pareiškėjas vietoj ganyklų arba

pievų iki 5 metų ar daugiamečių ganyklų arba pievų, daugiamečių žolių 5 metų ir daugiau deklaruoja kitas TI taisyklių 2 priedo Žemės ūkio naudmenų ir kitų plotų klasifikatoriuje nurodytas naudmenas, jis gudrauja ir siekia išmokyti nesąžiningu keliu, už ką būtų atitinkamai sankcionuojamas.

- 3) Tinkamų paramai gauti vietovių sąrašai (seniūnijos) iš teksto perkelti į atitinkamus Taisyklių priedus.

M16 priemonės 16.1 veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ įgyvendinimo taisyklės buvo keistos 2 kartus. 2019 m. vasario 11 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-74 patikslintos nuostatos, susijusios su darbo užmokesčio mokėjimu projektą įgyvendinantiems asmenims. Darbo vietos kaina nesikeitė. Keitimai daryti atsižvelgiant į 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojusius gyventojų pajamų ir Sodros mokesčių pakeitimus ir su tuo susijusius darbuotojo ir darbdavio mokamų mokesčių pasikeitimus. 2019 m. lapkričio 4 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-606 patvirtinti pakeitimai, susiję su tiesioginių ir netiesioginių išlaidų kompensavimo tvarka (nustatoma maksimali finansavimo suma netiesioginėms išlaidoms ir įvedamas mokslininkų ir konsultantų darbo valandos įkainis).

16.3 veiklos srities „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimas patvirtintas 2019 m. liepos 9 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-414. Pakeitimas susijęs su paramos sąlygų supaprastinimu, t. y. verslo planas, kaip sudėtinė dalis, integruotas į paramos paraišką, ekonominę gyvybingumą apibūdinantys rodikliai ir jų kritinės reikšmės nustatomos pagal supaprastintą tvarką, taip pat prailgintas paramos mokėjimo laikotarpis iki 2023 m. birželio 30 d. kai pareiškėjas projekte numato įsigyti turtą (visa įranga, visi įrengimai ir visos transporto priemonės) finansinės nuomos (lizingo) būdu.

16.4 veiklos srities „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ įgyvendinimo taisyklės keistos 3 kartus (2019 m. vasario 27 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-107, 2019 m. kovo 5 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-129, 2019 m. kovo 29 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-186) praplečiant galimų pareiškėjų ir partnerių sąrašą- įtraukiant viešuosius juridinius asmenis (partneriai gali būti projekte), taip pat privačius juridinius asmenis, užsiimančius žemės ūkio ir maisto produktų prekyba. Pakeistose įgyvendinimo taisyklėse yra numatyta keletas supaprastinimų, t. y. verslo planas, kaip sudėtinė dalis, integruotas į paramos paraišką, ženkliai praplėstas tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas, sutrumpintas projekto kontrolės laikotarpis, įvestas naujas priežiūros rodiklis – sukurti (mažmeninės) prekybos vietą, prailgintas paramos mokėjimo laikotarpis iki 2023 m. birželio 30 d., taip pat įvesti fiksuotieji įkainiai: pardavėjų DU (fiksuotas valandinis), interneto svetainės sukūrimo ir palaikymo išlaidoms ir internetines parduotuves sukūrimo ir palaikymo išlaidoms. Pakeisti atrankos kriterijai.

2019 m. balandžio 18 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-244 pakeistos **M17 priemonės** „Rizikos valdymas“ veiklos srities „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“, susijusios su pasėlių ir augalų draudimo įmokų kompensavimu, įgyvendinimo taisyklės, kuriose patikslintas draudžiamų augalų sąrašas suderinant jį su augalų sąrašu už kuriuos mokamos tiesioginės išmokos.

Įgyvendinant **M19 priemonę** „LEADER programa“ 2019 m. gruodžio 9 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-681 buvo keičiamos Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, atrankos taisyklės dėl teisinės kolizijos, susidariusios priėmus naują Bendruomeninių organizacijų plėtros įstatymą ir nenumačius jo taikymo pereinamojo laikotarpio. Įstatymų apibrėžta kokios organizacijos laikomos bendruomeninėmis organizacijos, tai yra tik tos, kurios įsteigtos ir veikia pagal asociacijų įstatymą, tai reiškia, kad potencialūs LEADER veisto projektų teikėjos – bendruomenės, veikiančios pagal Viešųjų įstaigų įstatymą, Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymą, Labdaros ir paramos fondų įstatymą, „iškrito iš galimų bendruomeninių organizacijų apibrėžties ir jos būtų taikomos privačiam verslui numatytos sąlygos kuriant ir vystant bendruomeninius verslus.

Vietos projektų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. 3D-544, buvo keičiamos tris kartus:

- 1) 2019 m. vasario 7 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-64 buvo atlikti įvairūs supaprastinimą vietos projektų vykdytojas ir VVG, siekiant didesnė spartos ir geresnių rezultatų, pvz. supaprastinti ekonominio gyvybingumo reikalavimai verslo projektams, numatytas trumpesni kontrolės laikotarpis MVI, supaprastinta (geriau pritaikyta) naujai sukuriamos darbo vietos apskaičiavimo metodika, pagerintos sąlygos skaičiuojant darbo vietas mažosiose bendrijoje ir individualiai dirbantiems, sumažinta atrankos vertinimo balų riba (nuo 60 iki 40 balų), adaptuotas (supaprastintas) verslo planas ir kiti, smulkesni supaprastinimai.
- 2) 2019 m. gegužės 20 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-305 numatytos supaprastintos išlaidos, taikant fiksuotąją normą netiesioginėms projekto išlaidos. Šis keitimas ypatingai aktualus bendruomenėms, NVO, kitiems viešiesiems subjektams, taip pat kitiems vietos projektams, kadangi projektų administravimo išlaidų pagal EŽŪFKP iki šios numatyti ir mokėti nebuvo galima. Pakeitimu patvirtinta netiesioginių išlaidų apskaičiavimo metodika, padaryti būti keitimai paraiškų formos, horizontalia atlikti ekspertiniai mokymai VVG administratoriams ir NMA darbuotojams.
- 3) 2019 m. liepos 31 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-305 patikslintos vietos projektų mokymus organizuojančių paslaugų teikėjų sąlygos.

Veiklos srities „VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas“ tarptautinio bendradarbiavimo projektų iniciavimui įgyvendinimo taisyklės buvo keičiamos 2019 m. sausio 14 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-15 2 punkte nustatant, kad šio įsakymo 1.2–1.8 ir 1.11 papunkčiai taikomi pareiškėjams, teikiantiems paraiškas nuo 2019 m. sausio 1 d.

2.1.2 Stebėsenos komiteto veiksmų analizė

Programos įgyvendinimo stebėsenos komiteto funkcijos ir pareigos yra apibrėžtos 2013 m. gruodžio 17 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentuose (ES) Nr. 1303/2013 ir Nr. 1305/2013, 2014 m. sausio 7 d. Europos Komisijos deleguotame reglamente (ES) Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso ir taip pat Programos administravimo taisyklėse.

Svarbiausia Stebėsenos komiteto funkcija – tikrinti Programos pažangą, veiklos rezultatus ir įgyvendinimo veiksmingumą. Stebėsenos komitetas nagrinėja visus klausimus, turinčius poveikį Programos įgyvendinimui, taip pat mažiausiai vieną kartą per metus komitetas apžvelgia įgyvendinimo pažangą siekiant Programos tikslų, prieš pateikiant Europos Komisijai tvirtina metines Programos įgyvendinimo ataskaitas, įvertina Programos ir jos vertinimo plano įgyvendinimo pažangą.

Stebėsenos komiteto institucinė sudėtis LR Vyriausybės nutarimu buvo patvirtinta 2014 m. liepos 22 d., o 2014 m. spalio 2 d. Žemės ūkio ministro įsakymu patvirtinta personalinė komiteto sudėtis. Stebėsenos komiteto personalinė sudėtis pakeista 2019 m. spalio 2 d. Žemės ūkio ministro įsakymu. Šiuo metu stebėsenos komitetą sudaro 32 Lietuvos vykdomosios valdžios (LR Vyriausybės, ministerijų ir įstaigų) ir su Programos įgyvendinimu susijusių asocijuotų struktūrų ir socialinių partnerių (Lietuvos darbdavių konfederacijos, Lietuvos žemės ūkio rūmų, Lietuvos universitetų rektorių kolegijos, Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos, Lietuvos verslo konfederacijos, Aplinkosaugos koalicijos ir kitų) atstovai.

2019 metais surengti 8 Stebėsenos komiteto posėdžiai, iš jų 2 apklausos raštu būdu. Pirmasis posėdis vyko 2019 m. sausio 24 d. Šio posėdžio metu buvo pritarta didinti lėšas šioms priemonėms, veiklos sritimis:

- Parama investicijoms į žemės ūkio valdas (prioritetas: smulkiems ir vidutiniams ūkiams) – 10 mln. Eur;
- Parama žemės ūkio vandentvarkai – 1,9 mln. Eur;

- Prevencinių priemonių taikymas prieš vilkų daromą žalą – 1 mln. Eur;
- Gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių paveikto žemės ūkio gamybos potencialo atkūrimas ir atitinkamos prevencinės veiklos vykdymas (nauja priemonė) – 4,4 mln. Eur;
- Parama smulkiesiems ūkiams – 10 mln. Eur;
- Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą (parama vietiniams keliams – savivaldybių administracijų projektai) – 10,4 mln. Eur;
- Pajamų stabilizavimo priemonė (Rizikų fondai) – 1,6 mln. Eur.

Nuspręsta neskirti lėšų finansų inžinerijos priemonei ir atidėti jos svarstymą bei atidėti naujos veiklos srities „Pajamų stabilizavimo priemonė“ svarstymą. Be to, nuspręsta sumažinti priemonių, veiklos sričių tęstiniais išipareigojimams skirtas lėšas iki faktiškai panaudotų lėšų, o likusias panaudoti naujų paraiškų finansavimui. Taip pat buvo atlikti įvairių priemonių ir veiklos sričių nuostatų pakeitimai, didžiąja dalimi susiję supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdo taikymo išplėtimu. Iš viso buvo apsvarstyti 22 su KPP susiję klausimai.

Antrajame posėdyje, kuris įvyko 2019 m. vasario 25 d., Stebėsenos komitetas pritarė padidinti 8.1 „Miško veisimas“, 8.4 „Parama miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių padarytos žalos miškui atlyginti“ ir 8.5 „Parama investicijoms, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ kompensacinių išmokų dydžius, nes ankstesniuose Stebėsenos komiteto posėdžiuose buvo išsakytos nuomonės, kad esami dydžiai nėra pakankamai. Be to, buvo pritarta siūlymui perkelti 360 tūkst. Eur iš I ramsčio į KPP ir jas skirti priemonės „M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ įgyvendinimui. Taip pat buvo pakeisti tam tikrų priemonių projektų atrankos kriterijai.

Trečiasis posėdis, kuris vyko balandžio 2-9 d. buvo atliekamas raštu. Posėdyje buvo svarstyti keturi klausimai. Posėdžio metu nuspręsta supaprastinti KPP priemonės „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ veiklos srities „Parama pasinaudoti konsultavimo paslaugomis“ konsultavimo paslaugų teikėjų atrankos kriterijus. EK atstovė išsakė nuogastavimus, kad naujieji kriterijai gali neužtikrinti atrenkamų projektų kokybės. Posėdyje taip pat svarstyta pakeisti šių KPP priemonių „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų išikūrimui“, „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos „Parama žemės ūkio vandentvarkai“, „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos „Parama žemės ūkio vandentvarkai“ projektų atrankos kriterijus arba balų skaičių. Bendras vyraujantis siūlymų tikslas – sumažinti arba supaprastinti atrankos kriterijus arba reikiamų balų skaičių. Visiems siūlymams pritarta.

Ketvirtasis posėdis, kuris vyko balandžio 25-gegužės 3 d. taip pat buvo atliekamas raštu. Posėdyje svarstytas tik vienas klausimas – dėl priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ projektų atrankos kriterijų keitimo. Tačiau dėl daugybės komiteto narių išsakytos kritikos nuspręsta patikslinti projektų atrankos kriterijus ir svarstyti kitame posėdyje.

Penktajame posėdyje, kuris vyko 2019 m. gegužės 21 d. buvo svarstytas tik vienas klausimas, likęs iš ketvirtojo posėdžio. Po ilgų diskusijų buvo pritarta naujiems projektų atrankos kriterijams.

Šeštajame posėdyje, kuris įvyko 2019 m. birželio 20 d., stebėsenos komitetas pritarė išplėstiniai programos įgyvendinimo 2018 m. ataskaitai. Be to, posėdžio metu svarstyta ir nuspręsta pritarti dviejų priemonių naujiems atrankos kriterijams.

Septintasis posėdis vyko 2019 m. spalio 7 d. Jame buvo svarstytas KPP finansinio plano keitimas, susijęs su 5 prioriteto rezervo perskirstymu, nes tarpinėje ataskaitoje buvo nustatyta, kad tarpinės rodiklių reikšmės nebuvo pasiektos. Po diskusijų pritarta siūlomam finansiniam keitimui. Šiame posėdyje taip pat svarstyta priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ atrankos kriterijai, kadangi lygių galimybių kontrolieriaus sprendimu esantys kriterijai prieštaravo Lygių galimybių įstatymo nuostatom. Po diskusijos buvo pritarta patikslinti atrankos kriterijus ir juos suderinti su Lygių galimybių įstatymu.

Aštuntasis posėdis vyko 2019 m. gruodžio 12 d. Jame buvo pristatyti trys tyrimai „KPP 2014–2020 įtakos gamtinei aplinkai analizė ir aplinkosauginių rodiklių identifikavimas 2016–2018 metais“, „KPP 2014–2020 indėlis mažinant neigiamą žemės ūkio poveikį klimato kaitai“ ir „KPP 2014–2020 poveikio rodiklio „Paukščių populiacija žemės ūkio naudmenose“ apskaičiavimas 2016–2018 metais ir biologinės įvairovės kaitos vertinimas“. Be to, pritarta naujam KPP finansinio plano pakeitimo projektui. Dar kartą buvo svarstytas ir priimtas KPP priemonės „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ nuostatų pakeitimas, kuriame numatyta pratęsti pereinamąjį laikotarpį iki 2020 m. imtinai. Taip pat buvo pritarta metais pailginti pagal M11 priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“ teikiamų išmokų laikotarpį iki 6 m. ir 38 mln. Eur padidintas priemonei reikalingas finansavimas, jį atitinkamai sumažinus priemonei „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“. Be to, buvo atmestas siūlymas padidinti M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ kompensacinių išmokų dydžius. Atsižvelgiant į išskylančias problemas, buvo pakeisti priemonių „Parama investicijoms į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius“ veiklos sritis „Parama investicijoms į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti pavojingų ligų grėsmes ir su jomis susijusias pasekmes“, „Bendradarbiavimas“ veiklos sritis „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ projektų atrankos kriterijai.

Apibendrinant, dažniausiai Stebėsenos komitetas diskutavo dėl tam tikrų priemonių projektų atrankos kriterijų. Vyraujanti tendencija buvo supaprastinti projekto atrankos kriterijus, siekiant pagreitinti Programos įgyvendinimą. Taip pat nemažai pokyčių buvo susiję su kompensacinių dydžių peržiūra, o tai yra suprantama, nes pagal naudojamas metodikas yra numatomas fiksuotas išmokų dydis, kuris neatsižvelgia į infliaciją, todėl per keletą metų nustatyti dydžiai tampa per maži. Teigiamai vertinama tendencija, kad 2019 m. daugiau stebėsenos posėdžių buvo rengiami gyvai, o ne raštu. EK atstovai dažnai pabrėžia, kad dauguma klausimų turi būti svarstomi gyvai, siekiant platesnės diskusijos svarstomu klausimu. Tam pritaria ir NVO, kurios yra Stebėsenos komiteto sudėtyje.

Visi stebėsenos komiteto protokolai yra prieinami internete: <https://zum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kaimo-pletra/lietuvos-kaimo-pletros-2014-2020-m-programa/stebesena-ir-vertinimas-1>

2.2 PROGRAMOS KOKYBĖS IR EFEKTYVUMO UŽTIKRINIMO PRIEMONĖS

2014–2019 m. įgyvendinant Programą supaprastintų išlaidų apmokėjimas buvo taikomas. Išmokėtų lėšų dalis, kuriai buvo pritaikytas šis būdas, siekė 621 547 031, 84, t. y. apie 31,4 proc. visos Programos įgyvendinimui skirtos paramos. Lyginant su 2018 m., ši suma išaugo apie 180 mln. Eur.

62 lentelė. Supaprastintas išlaidų apmokėjimas 2014–2019 m.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas (SIA) ²³			
	Pagal Programą skirta suma, iš viso [EŽŪFKP], Eur	Lėšų dalis, kurioms planuojama taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimo būdą 2014–2020 m., Eur	Išmokėtų lėšų dalis, kurioms pritaikytas supaprastintas išlaidų apmokėjimo būdas 2014–2016 m. (kumuliatyvūs duomenys) [EŽŪFKP], Eur
Iš viso	1 977 771 625,1 [1 613 088 240]	[bus apskaičiuota automatiškai SFC pagal Programos duomenis]	621 547 031,84 [481 741 777,68]

²³ Pagal CPR straipsnį 67(5), supaprastinta sąnaudų apskaita yra skirta vieneto įkainių normomis grindžiamoms išmokoms, fiksuoto dydžio išmokoms, vienkartinėms išmokoms ir kitoms specifinėms pagal nurodyto straipsnio e dalį išmokoms, pavyzdžiui, verslo pradžia skirtai vienkartinėi išmokai, augintojų organizacijoms skirtoms fiksuoto dydžio išmokoms ir kitoms su plotu bei su gyvuliais susijusioms vieneto įkainių normomis grindžiamoms išmokoms.

63 lentelėje pateikiami duomenis apie investicinių priemonių paraiškas ir mokėjimo prašymus bei plotinių priemonių paraiškas. Pagal kvietimus, paskelbtus nuo 2016 m. rugsėjo 1 d., paraiškos bei mokėjimo prašymai renkami tik elektroniniu būdu, todėl 2019 m. ir toliau augo elektroniniu būdu valdomų paraiškų apimtys. 2014–2019 m. elektroniniu būdu buvo pateikta 12435 paraiškos investicinėms priemonėms, o paraiškose prašomos paramos suma (EŽŪFKP lėšos) siekė beveik 628 mln. Eur. Iki 2019 m. pabaigos elektroniniu būdu pateiktų paraiškų pagal investicines priemones skaičius išaugo 58 proc., lyginant su praeitais metais, o jose prašomos paramos suma – beveik 4,5 karto.²⁴ Elektroniniu būdu buvo užpildyti 6 167 investicinių priemonių mokėjimo prašymai, kurių apimtys išaugo apie 2 kartus nuo praėjusių metų. EŽŪFKP lėšų dalis sudarė daugiau nei 184 mln. Eur ir lyginant su praeitais metais apimtis išaugo irgi apie 2 kartus. Nagrinėjant plotinių priemonių paraiškas, pastebėtina, kad jų skaičius 2014–2019 m. siekė 521 958 paraiškas, o jose prašomos paramos suma sudarė daugiau nei 558 mln. Eur. Lyginant su 2014–2018 m., jų apimtys išaugo 22 proc.²⁵

63 lentelė. Elektroninis paraiškų valdymas 2014–2019 m.

Elektroninis paraiškų valdymas		
Investicinės priemonės		
	Skaičius	EŽŪFKP lėšų dalis, Eur
Paraiškos	12435	627 933 553 [506 114 444]
Mokėjimų prašymai	6 167	184 077 352 [156 465 749]
Plotinės priemonės		
Paraiškos	521 958	558 363 182,42 [425 351 231,58]

Remiantis Nacionalinės mokėjimo agentūros pateiktais duomenimis, vidutinis laikotarpis, per kurį paramos gavėjams atliekami mokėjimai, yra kiek trumpesnis nei maksimaliai nustatytas ir siekė 27,6 dienos. Lyginant su praeitais metais vidutinis išmokėjimo laikotarpis sutrumpėjo viena diena.

64 lentelė. Vidutiniai paramos gavimo terminai 2014–2019 m.

Vidutiniai terminai, per kuriuos paramos gavėjai gauna mokėjimus	
[Dienos] Jei taikoma, VN terminas, per kurį paramos gavėjams turi būti atlikti mokėjimai	[Dienos] Vidutinis laikotarpis, per kurį paramos gavėjams atliekami mokėjimai
30	27,6

²⁴ 2014–2018 m. elektroniniu būdu buvo pateiktos 7 865 paraiškos investicinėms priemonėms, o paraiškose prašomos paramos suma (EŽŪFKP lėšos) siekė beveik 137 mln. Eur.

²⁵ 2014–2018 m. elektroniniu būdu buvo pateikta 399 457 paraiškų pagal plotines priemones, o jose prašomos paramos suma sudarė daugiau nei 457 mln. Eur

3 VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

3.1 VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI KURIANT NACIONALINĮ KAIMO TINKLĄ IR UŽTIKRINANT JO VEIKIMĄ, TAIP PAT NACIONALINIO KAIMO TINKLO VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMO STADIJA

Veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant techninės pagalbos reikalavimus

Siekiant užtikrinti veiksmingą ir efektyvų Programos rengimą, valdymą, įgyvendinimą, stebėseną, vertinimą, skundų nagrinėjimą, plačiosios visuomenės, įskaitant galimų ir esamų paramos gavėjų informavimą ir viešinimą apie Programos finansavimą, vaidmenį, strateginius sprendimus, paramos administravimo tvarką, geruosius pavyzdžius, pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje bei paramos administravimo, jos panaudojimo skaidrumą ir viešumą, įgyvendinama Programos priemonė „Techninė pagalba“. Taip sudaromos sąlygos kokybiškiau įgyvendinti Programą bei stiprinti pastarosios poveikį Lietuvoje. 2014–2023 m. Techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia 71,91 mln. Eur.

2014–2020 m. parama Techninei pagalbai teikiama, įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas; 2) Programos informavimas ir viešinimas; 3) Lietuvos kaimo tinklas (toliau – Tinklas, LKT).

2019 m. buvo įgyvendinama 16 projektų, kuriems 2014–2019 m. išmokėtos paramos suma siekia 45,4 mln. Eur, o tai sudaro 63 proc. visų 2014–2023 m. laikotarpiu Techninei pagalbai numatytų lėšų. Pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinami 3 projektai (visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC). Pagal antrąją veiklos sritį įgyvendinami 2 projektai (abiejų galimų paramos gavėjų – ŽŪM ir NMA). Pagal trečiąją veiklos sritį įgyvendinami 11 projektų, iš kurių 1 projektą įgyvendina Lietuvos kaimo tinklo sekretoriatas, o 10 LKT nariai.

1) Programos įgyvendinimas

Finansinis įgyvendinimas. Pirmajai veiklos sričiai 2014–2023 m. skirtas finansavimas siekia beveik 47,76 mln. Eur. Siekdamas užtikrinti efektyvų Programos valdymą, įgyvendinimą ir priežiūrą, ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC įgyvendina po vieną projektą. ŽŪM ir NMA projektai pradėti įgyvendinti 2014 m. pabaigoje, o ŽŪIKVC projektas – nuo 2015 m. Minėtieji projektai yra tęstiniai, tad 2019 m. naujos paraiškos nebuvo gautos, o esami projektai papildyti naujomis lėšomis. Pažymėtina, kad 2014–2019 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta 38,3 mln. Eur paramos, o tai sudarė 53 proc. visos Techninei pagalbai skirtos paramos sumos. .

Įgyvendinami projektai. 2014 m. ŽŪM pradėjo įgyvendinti projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos valdymas, priežiūra ir kontrolė“. Projekto tikslas – užtikrinti tinkamą ŽŪM, kaip vadovaujančiai institucijai pavestų funkcijų, t. y. Programos valdymas, stebėseną, vertinimas, kontrolė bei auditas, vykdymą. Kaip ir ankstesniais metais, įgyvendinant šį projektą 2019 m. ŽŪM, kaip Programos vadovaujančiajai institucijai priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie visą arba dalį darbo laiko skyrė darbui, susijusiam su Programos įgyvendinimu. Iš šio projekto lėšų apmokėtos darbuotojų, kurių visas ar dalis darbo laiko buvo skirtas funkcijoms, susijusioms su Programos įgyvendinimu, išlaikymo išlaidos. Siekiant stiprinti ŽŪM darbuotojų administracinius gebėjimus ir dalintis patirtimi su kitomis šalimis, įgyvendinančioms kaimo plėtros programoms, ŽŪM darbuotojai dalyvavo įvairiuose EK organizuojamuose komitetų, darbo grupių posėdžiuose, seminaruose konferencijose, mokymuose ir kituose renginiuose Lietuvoje bei užsienyje. Už projekto lėšas darbuotojai buvo aprūpinami kanceliarinėmis ir kitomis prekėmis, reikalingomis būtinam darbui užtikrinti. Siekiant užtikrinti

tinkamą Programos įgyvendinimą, buvo atliekami tyrimai, pirktos konsultavimo paslaugos. Taip pat organizuoti įvairūs su Programos įgyvendinimu susiję posėdžiai, susitikimai ir kiti renginiai.

2014 m. NMA pradėjo įgyvendinti projektą „Programos įgyvendinimas“. Projekto tikslas – efektyviai, kokybiškai ir skaidriai administruoti Programos priemones, vykdant NMA priskirtas funkcijas. 2019 m. įgyvendinant projektą, NMA kaip Programos Mokėjimo agentūrai priskirtų funkcijų vykdymui buvo samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai (dirbę pagal darbo sutartis), kurie skirdami visą arba dalį darbo laiko vertino pagal įgyvendinamas Programos priemones pateiktas paraiškas paramai gauti, mokėjimo prašymus atliko įvairias patikras, administravo paramos lėšas bei jų išmokėjimą. Siekiant užtikrinti tinkamą paramos administravimą, NMA darbuotojai dalyvavo tarptautinėse konferencijose, Europos Komisijos organizuojamuose komitetų posėdžiuose, darbo grupėse ir kituose pasitarimuose. NMA didelį dėmesį skyrė darbuotojų gebėjimų ugdymui, iš projekto lėšų buvo įsigytos darbuotojų kvalifikacijos kėlimo paslaugos. Vykdant šį projektą, 2019 m. buvo naudojamos ekspertų ir konsultantų paslaugos, kurios apima projektų, mokėjimo prašymų, per didelių paslaugų ir (arba) prekių kainų identifikavimo ir vertinimo bei kitas specifinių žinių reikalaujančias paslaugas. Taip pat buvo įsigytos patikros vietoje atlikti būtinos paslaugos ir prekės. Padengtos ir patikrų vykdymui reikalingos transporto išlaikymo paslaugos. Efektyviam paramos lėšų administravimui yra naudojama Žemės ūkio paramos administravimo informacinė sistema (ŽŪPAIS). Siekiant užtikrinti nepertraukiamą ir kokybišką ŽŪPAIS veiklą bei kitų pagalbinių NMA vidinių informacinių sistemų valdymą ir vystymą, 2019 m. buvo įsigytos informacinių sistemų vystymo bei techninio palaikymo paslaugos, kurios taip pat buvo finansuojamos šio projekto lėšomis.

ŽŪIKVC projektas „Techninė pagalba 2014–2020 m. (Programos įgyvendinimas)“ pradėtas įgyvendinti 2015 m. Projekto tikslas – užtikrinti techninę pagalbą Programos įgyvendinimui. Iš pirmos veiklos srities lėšų 2019 m. buvo užtikrinamas sklandus paraiškų priėmimo informacinės sistemos ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registro administravimas, žemės ūkio valdos ekonominio dydžio, išreiškiamo ekonominio dydžio vienetais, apskaičiavimas ar perskaičiavimas bei produkcijos standartine verte išreikšto žemės ūkio valdos ekonominio dydžio apskaičiavimas ar perskaičiavimas. Iš projekto lėšų buvo apmokamos ir darbuotojų, kurių dalis darbo laiko buvo skiriama funkcijoms, susijusioms su Programos įgyvendinimu atlikti, darbo užmokesčio ir kitos su juo susijusios išlaidos. Taip pat buvo apmokamos minėtų darbuotojų išlaikymo išlaidos (komunalinės, valymo, ryšių, automobilių išlaikymo, automobilių nuomos, degalų ir kt.). Siekiant ugdyti gebėjimus ŽŪIKVC darbuotojai dalyvavo konferencijose, mokymuose, kituose renginiuose Lietuvoje ir užsienyje.

Rodiklių pasiekimo lygis. 2019 m. bendras ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC darbuotojų, prisidedančių prie Programos administravimo, skaičius (sąlyginiu darbo vienetu (toliau – SDV)) siekė 274,64. Lyginant su 2018 darbuotojų, prisidedančių prie Programos administravimo sumažėjo 36,71 SDV. 2019 m. šio rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 74 proc. 2019 m. kaip ir 2018 m. m. buvo viršytas rodiklis „Apmokytų darbuotojų (administruojančių Programą) skaičius per metus“, kurio planuota reikšmė viršyta beveik 2 kartus. Kaip ir ankstesniais metais, aktyviausiai mokėsi NMA darbuotojai. Per 2019 m. daugiausiai patikrų vietoje suorganizavo ŽŪIKVC – 5 893. NMA suorganizavo 5 538, o ŽŪM 3 patikras. 2014–2019 m. buvo atliktos 25 studijos, tyrimai bei kiti vertinimai. ir pasiekta pusė siektinos reikšmės. 2014–2019 m. buvo suorganizuoti 92 auditai ir beveik dvigubai viršytas siektinas tikslas.

65 lentelė. Kumuliatyvių ir metinių veiklos srities „Programos įgyvendinimas“ rodiklių pasiekimas

Veiklos rodikliai	2019 m.			2014–2019 m.			Siektina reikšmė	Įgyvendinimo lygis, proc.
	ŽŪM	NMA	ŽŪIKVC	ŽŪM	NMA	ŽŪIKVC		
Programą administruojančių darbuotojų skaičius per metus (SDV)	28,9*	228*	17,74*	-	-	-	370	74%
Apmokytų darbuotojų (administruojančių Programą) skaičius	17	342**	-	-	-	-	185	194%

Veiklos rodikliai	2019 m.			2014–2019 m.			Siektina reikšmė	Įgyvendinimo lygis, proc.
	ŽŪM	NMA	ŽŪIKVC	ŽŪM	NMA	ŽŪIKVC		
per metus (vnt.)								
Suorganizuotų patikrų vietoje skaičius per metus (vnt.)	3	5 538 ²⁶	5 893	-	-	-	35 000	31%
Studijų, tyrimų, vertinimų skaičius (vnt.)	4	1	-	19	6	--	50	50%
Suorganizuotų auditų skaičius (vnt.)	2	4	-	29	63	-	50	184%

* Į programą administruojančių darbuotojų skaičių yra įtraukiami darbuotojai, kurių darbo laikas, skiriamas darbui su KPP 2014–2020 m. programa yra 50 proc. ir daugiau. Tačiau šiame vertinime rodiklis yra apskaičiuojamas SDV, kas indikuoja mažesnę darbuotojų skaičių.

** 342 vnt. darbuotojų yra unikalūs 2019 m. mokymuose dalyvavusių darbuotojų skaičius. Mokymuose dalyvavusių unikalių NMA darbuotojų skaičius yra didesnis nei Programą administruojančių darbuotojų skaičius, nes mokymų dalyviai skaičiuojami kaip fiziniai asmenys, o ne SDV. Mokymuose dalyvauja visi NMA darbuotojai, tačiau finansuojami gali būti tik tie darbuotojai, kurie su Programos administravimu susijusių funkcijų vykdymui skiria nuo 50 iki 100 proc. savo darbo laiko.

2) Programos informavimas ir viešinimas

Programos informavimo ir viešinimo veikla vykdoma vadovaujantis Programos viešinimo strategija, už strategijos įgyvendinimą atsakinga ŽŪM, kuri Programos informavimui ir viešinimui pasitelkia NMA ir LKT. Komunikacijos veiklas pastarasis vykdo remdamasis komunikacijos planu, kuris yra sudėtinė LKT veiksmų programos dalis. Tinklas taip pat papildo ŽŪM vykdomas informavimo ir viešinimo veiklas, numatytas Programos viešinimo strategijoje. Aktyvesnis LKT vaidmuo viešinant Programą yra viena iš svarbesnių 2014–2020 m. naujovių.

Programos viešinimo ir informavimo veiklomis 2014–2020 m. siekiama skleisti informaciją apie kaimo plėtros procesus, paramos galimybes žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai, kuo plačiau pristatant kaimo plėtros politikos strateginius sprendimus, paramos administravimo tvarką bei geruosius pavyzdžius. Taip pat siekiama informuoti plačiąją visuomenę apie Programos, finansuojamos EŽŪFKP ir nacionalinio biudžeto lėšomis, vaidmenį bei pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje. Bet to, įvairiomis viešinimo priemonėmis norima užtikrinti paramos administravimo veiklos ir jos panaudojimo skaidrumą.

2019 m. informavimo ir viešinimo plane buvo numatyta 11 informavimo priemonių, jų tikslinės grupės, įgyvendinimo terminai, reikalingos lėšos bei stebėsenos ir vertinimo rodikliai, skirti matuoti įgyvendinamų informavimo priemonių efektyvumą. Plane taip pat numatyta, kokias informavimo priemones vykdys ŽŪM, o kokias – NMA. ŽŪM ir NMA viešinimo veikloms priskirta skirtinga tematika, atsižvelgiant į kiekvienos institucijos funkcijas ES paramos kaimo plėtrai administravimo procese. Numatyta, kad ŽŪM vienas iš tikslų bus skleisti informaciją visuomenei ir formuoti objektyvią nuomonę apie Programą, šios tikslus ir teikiamas galimybes, pristatyti reikalavimus paramai gauti, taip pat teikti informaciją apie ES finansinį įnašą bei ES vaidmenį įgyvendinant Programą, apie paramos panaudojimo patirtį, paramos poveikį žemės, maisto ir miškų ūkiui bei kaimo plėtrai, šalies ekonominiam ir socialiniam vystymuisi. NMA priskirtos viešinimo temos yra susijusios su informacijos apie paraiškų priėmimą, vertinimą, paramos administravimo procedūras, įsipareigojimų vykdymą, paramos išmokėjimą teikimu. Informavimo ir viešinimo plane taip pat buvo numatyta, kad ŽŪM ir

²⁶ Palyginus su ankstesniais metais NMA atliktų patikrų skaičius sumažėjo (2018 m. buvo beveik 7 tūkst., 2017m. dar daugiau – 11, t tūkst.), nes NMA stengiasi sumažinti privalomų atlikti patikrų skaičių. 2018 m. NMA siekė, kad būtų išpildyti EK reglamento Nr. 809/2014 36 straipsnio kriterijai, todėl 2019 m. imtis buvo sumažinta iki 3 proc., t.y. 4894 patikrų. Vis tik, atsižvelgiant į realią situaciją, 2019 m. buvo atliktos 5538 patikros.

NMA organizuos parodas, konferencijas, seminarus ir kitus viešinimo renginius, įgyvendins informacines ir viešinimo priemones, užsakys tyrimus, studijas, socialines apklausas.

Finansinis įgyvendinimas. Antrajai veiklos sričiai 2014–2023 m. skirtas finansavimas siekia beveik 9,4 mln. Eur. ŽŪM ir NMA, siekdamos užtikrinti efektyvų Programos viešinimą ir visuomenės informavimą apie paramą kaimo plėtrai ir jos teikiamas galimybes, administruojamų priemonių tikslus, turinį, tvarką, įgyvendinimo eigą bei pasiekimus, įgyvendina po vieną projektą. Kadangi šie projektai yra tęstiniai, 2019 m. naujos paraiškos nebuvo teikiamos, o tik patikslintos, pratęsiant projekto įgyvendinimo laikotarpį ir papildant 2019 m. lėšomis. Pažymėtina, jog 2014–2019 m. pagal antrąją veiklos sritį buvo išmokėta 6,5 mln. Eur paramos lėšų, o kartu su pirmąja veiklos sritimi tai sudarė 13 proc. Techninei pagalbai skirtos paramos sumos. .

Įgyvendinami projektai. 2015 m. ŽŪM pradėjo įgyvendinti projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos informavimas ir viešinimas“. Projekto tikslas – pasitelkiant įvairius informavimo veiksmus, efektyviai skelbti informaciją apie kaimo plėtros procesus, paramos galimybes žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai bei informuoti visuomenę apie Programos vaidmenį ir pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje. Minėtų funkcijų vykdymui 2019 m. iš projekto lėšų buvo organizuojamas informacijos apie Programą viešinimas, pasitelkiant pagrindines žiniasklaidos priemones tokias kaip internetas, radijas, televizija ir spauda. Buvo rengiamas informacinis renginys (organizuojamas siekiant supažindinti potencialius pareiškėjus su paramos galimybėmis) bei parodos, skirtos ūkininkams, socialiniams partneriams ir kitoms tikslinėms grupėms. Minėtųjų renginių metu buvo dalinama atributika su KPP logotipais, taip siekiant informuoti plačiąją visuomenę apie Programą ir jos priemones. Be to, buvo organizuotas informacinis renginys viešosios informacijos rengėjams ir žiniasklaidos atstovams, leidžiami bei platinami įvairūs leidiniai.

2015 m. NMA pradėjo įgyvendinti projektą „Programos viešinimas ir informavimas“. Projekto tikslas – objektyvios, tikslios informacijos skleidimas apie EŽŪFKP paramą kaimo plėtrai tikslinėms auditorijoms. Kaip ir ankstesniais metais, 2019 m. buvo naudojamos tokios komunikacijos priemonės kaip interneto naujienų portaluose ir specializuotuose žemės ūkio sektoriaus naujienų portaluose publikuojamos informacinės rubrikos, pagrindiniuose radijo kanaluose transliuojamos informacinės rubrikos, nacionaliniuose, specializuotuose ir regioniniuose leidiniuose skelbiama informacinė medžiaga bei kvietimai teikti paraiškas. 2019 m. Reklaminė kampanija vykdyta ir socialiniame tinkle „Facebook“.

Rodiklių pasiekimo lygis. Per 2019 m. iš viso buvo surengti 11 mokymų, konferencijų ir kitų renginių, kuriuose dalyvavo daugiau nei 500 asmenų. Per visą 2014–2019 m. laikotarpį buvo suorganizuoti 362 renginiai, o tai sudarė 72,4 proc. tikslo. Renginiuose dalyvavo 12 896 asmenys – kiek daugiau nei pusė (51,9 proc.) siekiamo tikslo.

Per 2019 m. publikuotos informacijos kiekis iš viso sudarė daugiau nei 841 tūkst. cm². Per 2014–2019 m. buvo publikuotas kiek daugiau nei 2 mln. cm² informacijos kiekis ir viršyta siekiama rodiklio reikšmė. Bendra ŽŪM ir NMA vykdytų viešinimo veiklų trukmė 2019 m. siekė 791,6 min, o tai sudarė daugiau nei 13 val. Kumuliatyvi šio rodiklio reikšmė rodo, jog pasiektas 74,6 proc. įgyvendinimo lygis.

Apibendrinus galima teigti, jog 1 iš 4 Programos viešinimo rodiklių siekiama reikšmė jau viršyta, dar 2 rodiklių įgyvendinimo lygis viršija 70 proc. Įvertinus projektų tęstinumą iki 2023 m., tikėtina, jog numatytos reikšmės bus pasiektos. Rizika kyla tik dėl organizuotuose seminaruose, konferencijose, mokymuose, kituose viešinimo ir informavimo renginiuose dalyvavusių asmenų skaičiaus rodiklio, kadangi pasiekta rodiklio reikšmė tik kiek daugiau nei pusė siekiamo tikslo.. Vertėtų akcentuoti, jog šie 4 veiklos rodikliai neatspindi platesnės Programos viešinimo perspektyvos, tad norint įvertinti visapusišką informavimo apie KPP įgyvendinimą į analizę ateinančiam programavimo laikotarpiui pagal pasirinktą strategiją prasminga įtraukti daugiau aktualijas atitinkančių rodiklių, pavyzdžiui, unikalių lankytojų NMA ir ŽŪM internetinėse svetainėse skaičius, svetainės peržiūrų skaičius, socialinių tinklų rodikliai (pasidalinimai, paskyros sekėjų skaičius, vartotojų paliktų teigiamų / neigiamų atsiliepimų santykis, publikuotų pranešimų skaičius).

66 lentelė. Kumuliatyvių ir metinių veiklos srities „Programos viešinimas“ rodiklių pasiekimas

Veiklos rodikliai	2019 m.		2014–2019 m.		Įgyvendinimo lygis, proc.	
	ŽŪM	NMA	ŽŪM	NMA		
Organizuotų seminarų, konferencijų, mokymų, kitų viešinimo ir informavimo renginių skaičius (vnt.)	2	9	209	153	500	72,4%
Organizuotuose seminaruose, konferencijose, mokymuose, kituose viešinimo ir informavimo renginiuose dalyvavusių asmenų skaičius (vnt.)	45	459	4 974	7 922	25 000	51,9%
Publikuojamos informacijos apie Programą kiekis (cm ²)	716 702,75	125 157,76	1 539 536,96	474 180,35	1 775 000	113,4%
Programos viešinimo per radiją, televiziją trukmė (min.)	432	359,6	5 005,88	5599,64	14 200	74,7%

3) Lietuvos kaimo tinklas

1. Veiksmai, kurių imtasi kuriant nacionalinį kaimo tinklą (valdymo struktūra ir tinklo palaikymo skyrius)

Remiantis Programos nuostatomis, 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendinant ES Reglamento Nr. 1305/2013 54 straipsnį, Lietuvoje yra naudojama 2007–2013 m. finansiniu laikotarpiu sukurta Tinklo organizacinė struktūra, tęsiama Tinklo veikla, kaimo plėtros dalyvių ir kitų viešųjų juridinių asmenų narystė jame. Tinklo valdymo struktūrą sudaro: Tinklo nariai, Tinklo darbo grupės, Tinklo veiklos koordinavimo grupė ir Sekretoriatas.

Tinklo nariai. Narystė Tinkle yra atvira, savanoriška ir neatlygintina, grindžiama horizontaliu ir vertikaliu bendradarbiavimu, narių lygybe, jų reprezentatyviu atstovavimu. Siekiant užtikrinti 2007–2013 m. Programos laikotarpiu sukurtos Tinklo organizacinės struktūros ir Tinklo veiklos tęstinumą, 2015 m. Tinklo sekretoriato organizuotos elektroninės apklausos metu narystę Tinkle iš praeito laikotarpio pratęsė 330 narių. Nuo 2015 m. norą prisijungti išreiškė dar 21 organizacijos. Naujausiais 2019 m. lapkričio 11 d. duomenimis, Tinklo narių skaičius siekia 354.

Tinklo darbo grupės. 2014–2020 m. Tinklo narių darbas vykta teminėse darbo grupėse. Tinklo darbo grupės gali būti nuolatinės ir laikinosios. Tinkle veikia šios teminės nuolatinės darbo grupės:

- 1) LEADER priemonės darbo grupė;
- 2) LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupė;
- 3) EIP darbo grupė;
- 4) Miškų ūkio sektoriaus darbo grupė;

- 5) Mažiau palankių ūkininkauti vietovių darbo grupė;
- 6) Narystės Lietuvos kaimo tinkle nagrinėjimo darbo grupė.

Pagrindinė Tinklo darbo grupių veiklos forma – posėdžiai, kuriuos gali inicijuoti Ministerija, Sekretoriatas arba Tinklo darbo grupės nariai. Pagal poreikį Tinklo nariai, Koordinavimo grupė, Sekretoriatas ir Stebėsenos komitetas gali inicijuoti nuolatinės ir laikinąsias Tinklo darbo grupes tam tikrai užduočiai atlikti ar tam tikriems kaimo plėtros, Programos įgyvendinimo klausimams nagrinėti. 2014–2019 m. buvo sudarytos keturios laikinosios LKT darbo grupės:

- 1) LKT laikinoji darbo grupė, skirta vietos plėtros strategijų kokybės analizei;
- 2) LKT laikinoji darbo grupė, skirta socialinio verslo gairių rengimui;
- 3) LKT laikinoji darbo grupė „Kaimo kultūros puoselėjimo sunkumai“;
- 4) LKT laikinoji darbo grupė, skirta socialinio verslo socialinio poveikio matavimo skaičiuoklės ir metodikos projektams rekomendacijoms teikti.

Tinklo veiklos koordinavimo grupė. Koordinavimo grupės paskirtis – teikti pasiūlymus ŽŪM efektyviai Tinklo veiklai užtikrinti. Šios grupės uždaviniai – Tinklo veiklos prioritetų nustatymas, dalyvavimas rengiant Tinklo veiksmų programą ir periodinius veiksmų planus, vykdam jį įgyvendinimo priežiūrą. Grupė formuojama vadovaujantis partnerystės principu, įtraukiant skirtingus sektorius, tokius kaip bendruomenės, jaunieji ūkininkai, konsultantai ir kt. atstovaujantčius, aktyvius kaimo plėtros dalyvius, kurių veikla tiesiogiai susijusi su Programos įgyvendinimu.

2019 m. vyko vienas Tinklo veiklos koordinavimo grupės posėdis – 2019 m. gegužės 17 d. Posėdžio metu pristatytas LKT narių paramos projektų įgyvendinimo taisyklių projektas, LKT 2016–2020 metų veiksmų programos pakeitimų projektas, LKT 2019 metų veiksmų plano projektas, LKT 2018–2019 metų veiklos rezultatai.

Tinklo sekretoriatas. Tinklo sekretoriatas yra atsakingas už Tinklo veiksmų programos ir periodinių veiksmų planų rengimo ir įgyvendinamo koordinavimą, techninės pagalbos Tinklo veiklos koordinavimo grupei ir kitoms Tinklo struktūroms teikimą, taip pat dalyvauja ir koordinuoja viešinimo veiklas, įskaitant ir viešinimą Tinklo internetinėje svetainėje. Tinklo sekretoriato funkcijas vykdo Vadovaujančios institucijos – Žemės ūkio ministerijos – 3-iojo Europos Sąjungos paramos skyriaus darbuotojai. Darbuotojų išlaidos finansuojamos Programos Techninės pagalbos 1 veiklos srities lėšomis.

2019 m. Tinklo sekretoriato pagrindiniai darbai apėmė Tinklo veiklą reglamentuojančių teisės aktų rengimą, techninę pagalbą darbo grupėms organizuojant jų posėdžius, įvairaus formato ir temų renginių inicijavimą ir organizavimą, taip pat komunikacijos priemonių įgyvendinimą bei Tinklo internetinės svetainės atnaujinimą. 2019 metais (2019 06 03 – 2019 06 28 ir 2019 09 30 – 2019 10 18) įvyko pirmieji šiame programiniame laikotarpyje kvietimai teikti paraiškas Tinklo narių komunikacijos projektams įgyvendinti, vadovaujantis šiais metais parengtomis įgyvendinimo taisyklėmis, patvirtintomis žemės ūkio ministro 2019 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. 3D-696. Tinklo nariai aktyviai įsitraukė į komunikacijos projektų įgyvendinimą – pagal šiuos du kvietimus buvo patvirtinta 18 paraiškų iš 14 Tinklo narių. Kaip vienu svarbiausių renginių 2019 m. galima išskirti Europos Komisijos ir EIP-AGRI inovacijų tinklo tarptautinį renginį bioekonomikos tema „Ūkių veiklos įvairovės didinimo galimybės žiedinėje ekonomikoje“, prie kurio organizavimo prisidėjo sekretoriatas bei 2019 m. balandžio 11-12 d. Briuselyje vykęs kaimo plėtros tinklaveikai skirta didelio masto paroda-konferencija, kurioje LKT ir KPP aktualijas pristatė sekretoriatas ir LKT nariai.

2. Veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant nacionalinio kaimo tinklo veiksmų planą ir dabartinė situacija

Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programa buvo patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 3D-696. 2019 m. gegužės 29 d. žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-333 buvo atliktas programos pakeitimas bei atnaujintas LKT finansinių išipareigojimų planas.

Lietuvos kaimo tinklo 2016–2020 m. veiksmų programoje išskiriamos devynios Tinklo veiklos:

- 1) Komunikacija apie kaimo plėtrą;
- 2) Projektų pavyzdžių pagal Programos prioritetus rinkimas;
- 3) VVG mokymas ir bendradarbiavimo tinkle organizavimas bei techninė pagalba teritoriniam ir tarptautiniam VVG bendradarbiavimui;
- 4) Informacijos apie kaimo plėtros procesus keitimosi ir sklaidos organizavimas;
- 5) Keitimasis Programos stebėsenos ir vertinimo rezultatais ir jų sklaida;
- 6) Parama inovacijoms ir EIP veiklos grupių organizavimui, informacijos apie EIP veiklą sklaidai;
- 7) Konsultantų bendradarbiavimo tinkle organizavimas;
- 8) Dalyvavimas įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategijos politinę sritį „Bioekonomika“;
- 9) Dalyvavimas Europos kaimo plėtros tinklo ir kitų ES šalių nacionalinių kaimo tinklų veikloje.

Veiksmų programai įgyvendinti skirta 4,63 mln. Eur.

Kartu su Tinklo 2016–2020 m. veiksmų programa buvo parengtas Tinklo 2016–2020 m. komunikacijos planas, kurį įgyvendinant siekiama papildyti informavimo ir viešinimo apie Programos veiklas, vykdomas pagal Programos viešinimo strategiją, užtikrinti efektyvią komunikaciją su kaimo plėtros dalyviais.

Lietuvos kaimo tinklo 2019 m. veiksmų planas buvo patvirtintas 2019 m. rugsėjo 20 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-523. Jame numatytos keturios 2019 m. Tinklo prioritetinės veiklos sritys:

- 1) Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2021–2027 metų strateginio plano rengimas;
- 2) Bendradarbiavimas su EKPT ir kitų ES valstybių narių nacionaliniais kaimo tinklais;
- 3) EIP veiklos grupės ir inovacijos;
- 4) Trumpos maisto tiekimo grandinės.

2019 m. veiksmų plane taip pat buvo numatytos konkrečios įgyvendinimo priemonės kiekvienai iš 9 Veiksmų programoje įtvirtintų veiklų bei siektini šių veiklų rodikliai.

Siekdama sudaryti sąlygas tinkamam Tinklo funkcionavimui ir Tinklo veiksmų programos įgyvendinimui, taip pat užtikrinti keitimąsi patirtimi ir gerąja praktika, ŽŪM 2016 m. kovo 25 d. pradėjo įgyvendinti pagal priemonės M20 „Techninė pagalba“ trečiąją veiklos sritį finansuojamą paramos projektą „Lietuvos kaimo tinklo veiksmų programos įgyvendinimas“. Projekto tikslai – pagerinti Programos įgyvendinimo kokybę, informuoti visuomenę ir galimus paramos gavėjus apie žemės ūkio, miškų ūkio ir kaimo plėtros politiką, aktyviau į šios politikos įgyvendinimą įtraukti kaimo plėtros dalyvius, skatinti jų bendradarbiavimą, teikti paramą EIP veiklos grupėms, viešinti jų veiklą, skatinti inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje, maisto gamyboje, kaimo vietovėse. Paramos projekto įgyvendinimui užtikrinti 2019 m. buvo organizuojami renginiai, seminarai, skirti informavimui apie Programos įgyvendinimą ir komunikacijos tarp kaimo plėtros dalyvių skatinimui, taip pat Tinklo veiklos užtikrinimui. Iš projekto lėšų buvo perkamos prekės tinkamam Tinklo veiksmų programos įgyvendinimui bei informavimui apie Programos įgyvendinimą ir jos gerąją patirtį. Taip pat buvo išigyjamos paslaugos mokymų organizavimui bei Tinklo internetinės svetainės priežiūrai. Projektui patvirtinta parama siekė 681 tūkst. Eur, o iki 2019 m. pab. buvo išmokėta daugiau nei 488 tūkst. Eur. Įgyvendinant projektą, buvo įgyvendintos Veiksmų programoje ir metiniuose veiksmų planuose numatytos veiklos ir priemonės (seminarai, apskritojo stalo diskusijos, kiti renginiai, VVG mokymai,

administruota interneto svetainė ir t.t.). 2019 m. taip pat buvo pradėti įgyvendinti 10 LKT narių projektų, kuriems išmokėta daugiau nei 104 tūkst. Eur parama. Iš viso šios veiklos srities įgyvendinimo lygis siekia 12,8 proc.

2019 m. buvo atliktas vertinimas²⁷, kuriame išanalizuota LKT struktūra ir veikla bei pateiktos rekomendacijos dėl LKT struktūros, veiklos kryptių ir jų įgyvendinimo instrumentų tobulinimo laikotarpiui po 2020 metų. Pagrindinė vertinime daroma išvada, kad dabartinė LKT tinklaveika yra nepakankamai intensyvi, o tai lemia LKT sekretoriato žmogiškųjų išteklių trūkumas, menkas tinklo narių, ypač bendruomenių įsitraukimas į tinklo veiklas bei silpnas tinklaveikos kaip veiksmingos politikos įgyvendinimo ir tobulinimo priemonės palaikymas sprendimų priėmėjų tarpe. Atlikta LKT metinių planų įgyvendinimo analizė rodo, kad planavimo etape į juos yra įtraukiamos visos LKT veiksmų programoje numatytos veiklos, tačiau eigoje yra įgyvendinamos ne visos. Intensyviausiai vykdoma komunikacijos veikla, gerųjų pavyzdžių sklaida ir VVG mokymai. Nauju programiniu laikotarpiu siūloma toliau tęsti komunikaciją per LKT svetainę www.kaimotinklas.lt, tačiau siekiant skatinti didesnę tikslinės auditorijos įsitraukimą naudinga būtų pradėti vykdyti komunikaciją ir per socialinius tinklus.

²⁷ ESTEP (2019). „Užduoties Nr. 10 „Rekomendacijos dėl Lietuvos kaimo tinklo ir jo sekretoriato veiklos tobulinimo“ ataskaita“. *Konsultavimo ir rekomendacijų parengimo paslaugos, skirtos administruoti Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai*.

3.2 VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI SIEKIANT UŽTIKRINTI PROGRAMOS VIEŠINIMĄ

2019 m. buvo tęsiama visuomenės informavimo apie Programą kampanija, kuomet NMA ir ŽŪM skelbė informaciją nacionalinėje, specializuotoje, regioninėje žiniasklaidoje, internete ir spaudoje. 2019 m. buvo publikuojami straipsniai, transliuojami radijo reportažai, vaizdo siužetai, siunčiami pranešimai spaudai, naujienlaiškiai bei imtasi kitų viešinio veiksmų.

Vienas iš pagrindinių paramą gaunančių ar dėl jos ketinančių kreiptis asmenų informacijos šaltinių – internetinė svetainė www.nma.lt – čia paskelbta apie 300 pranešimų. Kaip rodo 2019 m. gruodį atliktos svetainės lankytojų anoniminės apklausos duomenys, 87,8 proc. respondentų patenkinti skelbiamos informacijos kokybe. Dar vienas Programos informacijos šaltinis ŽŪM administruojama internetinė svetainė www.zum.lrv.lt. Šioje svetainėje skelbiama informacija apie Programą, šios priemonės, administravimą, stebėseną ir vertinimą. Svetainėje taip pat nukreipiama ir į kitus informacijos šaltinius apie Partnerystės sutartį ir ES fondų veiksmų programą, kuri artimai siejasi su Programa. 2019 m. buvo atnaujinama informacija apie Programos pakeitimus, aktualijas bei kitus einamojo laikotarpio įvykius.

Informacijos apie paramos teikimo sąlygas, pareiškėjams keliamus reikalavimus sklaida vyko ir kitose žiniasklaidos priemonėse: nacionaliniuose bei specializuotuose kaimo ir ūkininkavimo tematikos leidiniuose, naujienų portaluose, regioninėse radijo stotyse, regioniniuose televizijos kanaluose bei nacionalinėje televizijoje. ŽŪM per 2019 m. specializuotuose leidiniuose paskelbė 154 straipsnius, regioniniuose laikraščiuose – 314 straipsnių, vietiniuose laikraščiuose – 879 straipsnius. ŽŪM taip pat publikavo 58 naujienų straipsnius interneto portaluose bei nacionaliniame TV kanale ištransliavo 18 laidų. NMA per 2019 m. nacionalinėje spaudoje paskelbė 10 straipsnių, specializuotuose leidiniuose – 29 straipsnius, naujienų interneto portaluose – 25, specializuotuose portaluose – 26 straipsnius. Regioninėse radijo stotyse ištransliavo 56 radijo reportažus, regioniniuose TV kanaluose – 34 vaizdo siužetus, nacionaliniame TV kanale – 52 vaizdo siužetus. Be to, nacionalinėje spaudoje paskelbė 77, specializuotuose leidiniuose – 43 kvietimus teikti paramos paraiškas.

NMA bendradarbiaujant su Nacionaline M. Mažvydo biblioteka, surengė 4 tiesiogines transliacijos žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimo, investicijų į žemės ūkio valdas, trumpų tiekimo grandinių, verslo kaimo vietovėse, smulkiųjų ūkių bei kitomis temomis. Transliacijas buvo galima stebėti ne tik tiesiogiai internete, bet ir visose šalies bibliotekose.

2019 m. NMA svarbiausios paramos aktualijos aptarė apskritojo stalo diskusijose su socialiniais partneriais. Kaip ir kasmet, 2019 m. suorganizavo tradicinę konferenciją su deklaravimu susijusiems klausimams pristatyti, o pavasarį prieš prasidedant deklaravimui išleido 16 puslapių laikraštis apie 2019 m. tiesiogines išmokas ir paramos pagal Kaimo plėtros programą aktualijas. Laikraštis išleistas 128 tūkst. egz. tiražu ir išplatintas ūkininkams per savivaldybių žemės ūkio skyrius, seniūnijas.

2019 m. pavasarį ŽŪM ir NMA darbuotojai dalyvavo tarptautinėje žemės ūkio parodoje „Ką pasėsi...“, kurios metu teikė naudingą ir aktualią informaciją apie artėjantį žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimą bei galimybes pasinaudoti parama pagal KPP programą. Rugsėį ŽŪM ir NMA darbuotojai dalyvavo parodoje „Inno panorama 2019“, kurios metu lankytojai galėjo susipažinti su šiuolaikiško žemės ūkio naujovėmis. NMA parodoje taip pat pristatė nuotolinės patikros stebėsenos sistemą, kuria ateityje galės naudotis ne tik NMA specialistai, bet ir ūkininkai. Ji taupys ūkininkų laiką, mažins ūkininkavimo sąnaudas, spartins NMA pateiktų paraiškų vertinimo procesą, pagreitins paramos išmokėjimą ūkininkams.

Sėkmingai taikomos šiuolaikinės komunikacijos priemonės – „Facebook“ socialiniame tinkle ŽŪM ir NMA paskyrose nuolat skelbiama aktualiausia informacija apie paramą ir vykdomas veiklas. ŽŪM „Facebook“ puslapio sekėjų skaičius 2019 m. pabaigoje buvo 5 tūkst. sekėjų, NMA „Facebook“ sekėjų skaičius 2019 m. pabaigoje buvo daugiau kaip 13,5 tūkst. siužetai apie paramą skelbiami NMA ir ŽŪM paskyrose „Youtube“.

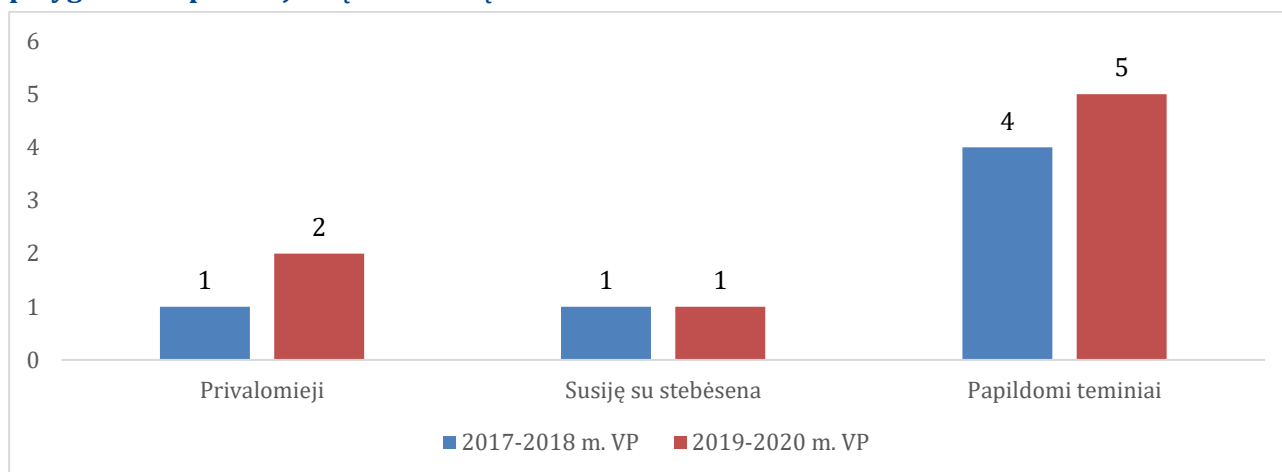
3.3 PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO 2014–2019(2020) M. VERTINIMO VEIKLŲ PLANO PERŽIŪRA

Programos įgyvendinimo vertinimai planuojami detaliuosiuose vertinimo planuose. Iki 2019 m. pabaigos buvo parengti du detalieji vertinimo planai: 2017–2018 m. ir 2019–2020 m. Detaliuosiuose vertinimo planuose nurodomi tęstiniai (vykdomi) vertinimai bei planuojami vertinimai ir tyrimai. Planuojami vertinimai ir tyrimai skirstomi į tris kategorijas: privalomuosius vertinimus, vertinimus ir tyrimus, susijusius su stebėseną, ir papildomus teminius vertinimus ir tyrimus.

2017–2018 m. vertinimo planas buvo patvirtintas 2016 m. lapkričio 25 d. Jame suplanuoti 6 vertinimai²⁸, atlikti – 4 vertinimai. Vieną vertinimą²⁹ nuspręsta atlikti vėliau (jis numatytas 2019–2020 m. vertinimo plane), o kito vertinimo³⁰ atsisakyta (planuojama susijusius klausimus įtraukti į kitą vertinimą).

2019–2020 m. detalusis vertinimo planas patvirtintas 2019 m. balandžio 25 d. Jame suplanuoti 9 vertinimai³¹, iš kurių 1 – pradėtas vykdyti, o kiti turi būti pradėti vykdyti 2020 m., o užbaigti – 2020–2022 m. (3 vertinimai turi būti užbaigti 2020 m., 4 – 2021 m. ir 1 – 2022 m.). Detaliųjų vertinimo planų palyginimas pateiktas paveiksle.

3 paveikslas. Programos detaliųjų vertinimo planų 2017–2018 m. ir 2019–2020 m. palyginimas: planuojamų vertinimų skaičius

Vertinant be privalomųjų vertinimų matyti, kad iš 2017–2018 m. vertinimo plane suplanuotų vertinimų buvo atlikti du vertinimai, susiję su aplinkosauginiais Programos įgyvendinimo aspektais, ir vienas vertinimas, susijęs su Lietuvos kaimo tinklo veikla:

- Tyrimo „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įtakos gamtinei aplinkai analizė ir aplinkosauginių rodiklių identifikavimas 2016–2018 metais“ tikslas – apskaičiuoti programos aplinkosauginius tikslo rodiklius ir išanalizuoti rezultatus bei įvertinti Programos poveikį aplinkai, naudojantis BŽŪP aplinkosaugos poveikio rodikliais: didelės gamtinės vertės

²⁸ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2017 ir 2014–2018 metais vertinimas apima vertinimą 2014–2017 m. ir 2014–2018 m., todėl skaičiuojamas kaip du vertinimai.

²⁹ Tyrimas „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos indėlis skatinant žinių sklaidą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“.

³⁰ Tyrimas „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos intervencijų poveikis paramos gavėjų sociodemografiniams rodikliams ir ūkių struktūrai“.

³¹ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos įgyvendinimo 2014–2019 ir 2014–2020 metais vertinimas apima vertinimą 2014–2019 m. ir 2014–2020 m.

ūkininkavimas (I.09); vandens kokybė (I.11); ariamosios žemės organinė dirvožemio medžiaga (I.12), dirvožemio erozija dėl vandens (I.13).

- *Tyrimo „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos indėlis mažinant neigiamą žemės ūkio poveikį klimato kaitai“* tikslas – apskaičiuoti Programos rezultato ir poveikio rodiklius, susijusius su klimato kaita ir atsinaujinančios energijos gamyba, ir išanalizuoti bei įvertinti Programos poveikį klimato kaitai (švelninimui ir prisitaikymui) ir atsinaujinančios energijos gamybai.
- *Kaimo tinklo veiklos 2014–2018 metais vertinimo* tikslas – pateikti rekomendacijas dėl LKT struktūros, veiklos kryptių ir jų įgyvendinimo instrumentų tobulinimo laikotarpiui po 2020 metų.

Šių tyrimų ir vertinimų rezultatus planuota panaudoti 2019 m. rengiant išplėstinę Programos įgyvendinimo 2014–2018 m. vertinimo ataskaitą ir atliekant *ex post* vertinimą. Tačiau ne visos ataskaitos buvo parengtos laiku, kad vertinimų rezultatus būtų galima panaudoti išplėstinės Programos įgyvendinimo 2014–2018 m. vertinimo ataskaitos rengimui. Trumpi terminai vertinimo paslaugoms suteikti³², vėlyva pirkimo procedūrų pradžia (atsižvelgiant į tai, kada turi būti prieinami vertinimo rezultatai), o taip pat nesuderinamumas tarp vertinimo biudžeto ir vertinimo apimties yra pagrindiniai veiksniai, ribojantys atliekamų vertinimų rezultatų kokybę ir panaudojamumą. Kalbant apie Programos vertinimo veiklą bendrai, tikslinga atlikti daugiau siauresnės apimties (vertinimo objekto ir klausimų skaičiaus prasme) teminių vertinimų. Šį poreikį iš dalies atliepia 2019–2020 m. vertinimo planas.

2019–2020 m. vertinimo plane dominuoja papildomi teminiai vertinimai, susiję su socialiniais ir ekonominiais (o ne aplinkosauginiais) Programos įgyvendinimo aspektais. Planuojama įvertinti, koku mastu Programa prisidėjo įgyvendinant tris iš šešių ES kaimo plėtros prioritetų³³, nustatyti, koku mastu Programa prisidėjo prie tvaraus ekologinio ūkininkavimo bei atlikti Programos lygio LEADER vertinimą, t. y. įvertinti vietos plėtros strategijų ir bendradarbiavimo projektų įgyvendinimo rezultatus, nustatyti, kaip ir koku mastu priemonė „LEADER programa“ prisidėjo prie socialinės įtraukties skatinimo, skurdo mažinimo ir ekonominės kaimo plėtros bei kitų BŽŪP prioritetų įgyvendinimo. Visgi, svarbu, kad vertinimo biudžetas ir vertinimo apimtis (klausimų skaičius ir detalumas, reikalavimai vertinimo metodikai) būtų suderinti. Prioriteto ar priemonės/ veiklos srities vertinimai yra panašios apimties (ir dėl to panašaus biudžeto) kaip ir Programos lygio vertinimais. Programos lygiu paprastai nagrinėjama daugiau klausimų, tačiau mažesniu gyliu, o prioriteto ar priemonės/ veiklos srities lygiu – mažiau klausimų nagrinėjama giliai ir detalai, taikant sudėtingesnius ir laikui imlesnius duomenų rinkimo ir analizės metodus (apklausos, kontrafaktinis poveikio vertinimas ir pan.).

Vertinant bendrai, 2019–2020 m. vertinimo plane suplanuoti teminiai vertinimai turėtų sudaryti galimybę giliau ir visapusiškiau įvertinti specifinius Programos įgyvendinimo rezultatus ir poveikį atskirų ES kaimo plėtros prioritetų ir (arba) Programos priemonių lygiu. Šių teminių tyrimų ir vertinimų rezultatus planuojama panaudoti rengiant Programos įgyvendinimo galutinę metinę ataskaitą, atliekant *ex post* vertinimą ir planuojant 2021–2027 m. programinio laikotarpio intervencijas.

Atlikti³⁴ ir (arba) suplanuoti vertinimai apima visus ES kaimo plėtros prioritetus, išskyrus 3-ąjį prioritetą „Skatinti maisto tiekimo grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“. Ateityje tikslinga numatyti bent vieną su

³² Kartais – vos 4 mėn.; tiek laiko dažnai nepakanka net duomenų prieinamumo analizei, kuri yra neatskiriama vertinimų, ypač susijusių su stebėsena ir poveikio vertinimu, dalis.

³³ 1-ąjį prioritetą „Skatinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“; 2-ąjį prioritetą „Visuose regionuose didinti visų žemės ūkio veiklų gyvybingumą ir konkurencingumą, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“;

6-ąjį prioritetą „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“.

³⁴ Atlikti vertinimai susiję su 4-tuoju ir 5-tuoju prioritetais.

šiuo prioritetu susijusių intervencijų vertinimą Programos priemonės ar veiklos srities lygiu. Su tuo susijusi ir bendresnė rekomendacija planuojamus teminius vertinimus susieti su konkrečiomis Programos priemonėmis ir (arba) veiklos sritimis, tokiu būdu sudarant galimybes visapusiškiau įvertinti tam tikrų intervencijų įgyvendinimą ir poveikį (pavyzdžiui, tų, kurioms skiriama daugiausiai lėšų; tų, kurių įgyvendinimo metu kyla didesnių sunkumų; tų, kurios yra naujos arba svarbios strategiškai). Gerais pavyzdžiais laikytini 2019–2020 m. vertinimo plane suplanuoti priemonės „LEADER programa“ ir Programos įtakos ekologiniam ūkininkavimui vertinimai, tačiau svarbu, kad būtų išlaikytas balansas tarp vertinimo biudžeto ir apimties. Programos priemonių ar veiklos sričių lygiu atliekami vertinimai turėtų būti orientuoti į mažesnių skaičių konkrečių klausimų, prioritetą teikiant grynojo poveikio vertinimui taikant tinkamus poveikio vertinimo metodus (pavyzdžiui, kontrafaktinį poveikio vertinimą). Ateityje tikslinga inicijuoti daugiau konkrečioms intervencijoms (pavyzdžiui, parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui) skirtų kontrafaktinių poveikio vertinimų (kartu sprendžiant mikro lygmens ŪADT duomenų prieinamumo ir susiejimo su NMA duomenimis klausimą). Atskirų Programos priemonių ar veiklos sričių lygiu atliekami teminiai vertinimai sudarytų galimybes vertinimų rezultatus plačiau naudoti ne tik atsiskaitymui, bet ir intervencijų turinio bei įgyvendinimo tobulinimui.

Planuojant su stebėseną susijusius vertinimus tikslinga numatyti vertinimų, kuriuose būtų analizuojamos galimos rodiklių reikšmių skaičiavimo alternatyvos, atsižvelgiant į rodiklių pobūdį ir duomenų prieinamumą. Tokie vertinimai ypač aktualūs programavimo metu, kadangi įvertinus duomenų prieinamumą ir galimas rodiklių reikšmių skaičiavimo alternatyvas galima nustatyti pradines rodiklių reikšmes ir parengti šalies kontekstui (turimiems duomenų šaltiniams, naudojamoms informacinėms sistemoms, paraiškų formoms ir pan.) adaptuotas rodiklių reikšmių skaičiavimo metodikas, tokiu būdu užtikrinant rodiklio reikšmių palyginamumą per visą programavimo laikotarpį ar kelis laikotarpius (kai stebėsenai naudojamas tas pats rodiklis).

4 IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Atlikus KPP 2014–2020 m. 2014–2019 metų įgyvendinimo pažangos analizę, pateikiamos šios pagrindinės išvados ir pasiūlymai dėl tolimesnio Programos ir atskirų priemonių įgyvendinimo bei jų pažangos stebėsenos ir vertinimo.

P/TS	Išvados	Rekomendacijos
-	Bendras Programos finansinis įgyvendinimas yra aukštas – išmokėta 59 proc. visų skirtų lėšų. Tačiau atskirtų tikslinių sričių ir priemonių finansinis įgyvendinimo lygis reikšmingai skiriasi. Laikyta, kad tikslinių sričių ir priemonių finansinis įgyvendinimo lygis yra aukštas, jeigu jis viršija bendrą KPP įgyvendinimo lygį, vidutinis – jeigu įgyvendinimo lygis svyruoja nuo 45 iki 59 proc., mažas – nuo 20 iki 44 proc. Jeigu lygis yra mažesnis nei 20 proc., pagrįstai laikytina, kad tikslinės srities ar priemonės įgyvendinimui kyla rizika.	-
1P	2014 – 2019 m. patvirtinta 35 mln. Eur lėšų, kurie sudaro 38 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta beveik 19 mln. Eur, o tai sudaro 21 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra mažas .	-
1A	Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekia 38 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – tik 16 proc. Kyla rizika, kad TS nebus įgyvendinta sėkmingai, nes įgyvendinimo lygis yra mažesnis nei 20 proc. Pagal M01 nuo 2019 m. keitėsi parodomųjų projektų ir informavimo veiklos tiesioginių ir netiesioginių išlaidų kompensavimo tvarka – nustatoma maksimali finansavimo suma netiesioginėms išlaidoms ir įvedamas lektorių darbo valandos įkainis. Šie pokyčiai turėtų paskatinti priemonės įgyvendinimą sulaukiant daugiau paraiškų dėl sumažėjusios administracinės naštos. 2019 m. pagal M02 konsultavimo paslaugų teikėjais buvo patvirtintos dvi įmonės – VšĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba ir UAB „ART21“, todėl ateityje konsultavimo paslaugos turėtų vykti sklandžiau. Vertinant 1A srities tikslo rodiklio pažangą iki 2019 m. pabaigos pasiekta tikslo rodiklio reikšmė buvo 0,45 proc. Lyginant su 2023 m. suplanuota reikšme, pasiekta 20,6 proc. suplanuoto tikslo.	2020 m. metinėje ataskaitoje įvertinti, ar 2019 m. atlikti TS pakeitimai ir didesnis įgyvendinimo tempas yra pakankamas, siekiant laiku įgyvendinti tikslinę sritį.
1B	Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekia 36 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – tik 16 proc. Kyla rizika, kad TS nebus įgyvendinta sėkmingai. Iki 2019 m. pabaigos įgyvendinant priemonę M16 buvo įgyvendinta 13 bendradarbiavimo veiksmų, kuriais paremta EIP veiklos grupių veikla bei įgyvendinta 12 kitų bendradarbiavimo veiksmų, iš kurių 11 projektų buvo įgyvendinti pagal 16.3 veiklos sritį „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir 1 pagal 16.4 veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“. Apibendrinus, iki 2019 m. pabaigos pasiekta 20 proc. 2023 m. tikslo. Tikslo įgyvendinimas yra didesnis nei finansinis priemonės	2020 m. metinėje ataskaitoje įvertinti, ar 2019 m. atlikti TS pakeitimai ir didesnis įgyvendinimo tempas yra pakankamas, siekiant laiku įgyvendinti tikslinę sritį. Jeigu atlikti įgyvendinimo taisyklių pokyčiai nėra pakankami, svarstyti galimybę perskirstyti dalį lėšų į sėkmingiau įgyvendinamas TS.

	<p>įgyvendinimas, tai vertintina teigiamai. 2019 m. buvo keičiamos M16 priemonės 16.3 ir 16.4 veiklos sričių įgyvendinimo taisyklės, siekiant supaprastinti sąlygas ir palengvinti paramos gavimą bei stebimas išaugęs teikiamų paraiškų skaičius pagal 16.3 ir 16.4 veiklos sritis.</p>	
1C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekia 41 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 25 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra mažas, bet ši TS įgyvendinama sėkmingiausiai tarp visų 1P TS. Iki 2019 m. pabaigos bendras mokymuose dalyvavusiųjų skaičius buvo 14 329, o tai sudaro tik 9,6 proc. 2023 m. numatyto tikslo. Lyginant su 2018 m. pažangos ataskaitos duomenimis, mokymų dalyvių skaičius išaugo dvigubai. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra didesnis nei tikslo rodiklio įgyvendinimo lygis, o tai rodo, kad tikslo rodiklis gali būti nepasiektas.</p>	<p>Svarstyti galimybę efektyvinti TS lėšų panaudojimą, siekiant padidinti mokymų dalyvių skaičių, lyginant su išmokėta paramos suma. Pagal dabartinius tempus išmokėjus visą TS skirtą paramą bus pasiekta tik apie 40 proc. tikslo. Alternatyva, padidinti TS skirtą finansavimą.</p>
2P	<p>2014 – 2019 m. patvirtinta 534 mln. Eur lėšų, kurie sudaro 83 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta beveik 403 mln. Eur, o tai sudaro 63 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas.</p>	-
2A	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekia 84,4 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 65,5 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas. Mažesnis pasiekimas pagal šią TS stebimi tik horizontaliose priemonėse (ypač M16). Vertinant 2A tikslo rodiklio pasiekimą iki 2019 m. pabaigos paramą gavusių valdų procentinė dalis sudarė 1,64 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, todėl 2014–2019 m. buvo pasiekta 64 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Išmokėtos paramos ir tikslo rodiklio pasiekimo santykis rodo, kad išmokėjus paramą bus pasiektas ir tikslo rodiklis.</p>	-
2B	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekia 6 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 52 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra aukštas.</p> <p>Vertinant tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimą, 2019 m. žemės ūkio valdų, gavusių jauniems ūkininkams skirtų investicijų, procentinė dalis sudarė 0,35 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų, o tai reiškia, jog 2014–2019 m. periodu buvo pasiekta 50 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės. Specifinių rodiklių analizė rodo, kad, geriausi pasiekimai stebimi daržininkystės ir uogininkystės ūkiuose (numatyta siektina reikšmė buvo visiškai įgyvendinta ir stipriai viršyta) Planuojant tikslus nebuvo tikėtasi tokio aktyvaus šių tipų ūkių susidomėjimo. Mažiausiu mastu rodiklis įgyvendintas paramą gavusių ūkių augalininkystės sektoriuje. Išmokėtos paramos ir tikslo rodiklio pasiekimo santykis rodo, kad išmokėjus paramą bus pasiektas ir tikslo rodiklis.</p>	-
2C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekia 49 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 30</p>	<p>Siūlytina padidinti siekiamo tikslo rodiklio reikšmę.</p>

	<p>proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra vidutinis. Lyginant su kitomis 2 prioriteto tikslinėmis sritimis, pažanga yra ženkliai mažesnė.</p> <p>Iki 2019 m. pabaigos buvo sukurtos 92 naujos darbo vietos ir tikslo rodiklio įgyvendinimo lygis siekė 77 proc. Nors tikslo rodiklis buvo padidintas nuo 100 iki 120 darbo vietų, įvertinus paramos išmokėjimo lygį, tikslo rodiklio pasiekimo lygis vis tiek išlieka per daug aukštas. Tai rodo, kad pasirinktas neambicingas tikslas.</p>	
3P	<p>2014 – 2019 m. patvirtinta 66,6 mln. Eur lėšų, kurie sudaro 40 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta 45,5 mln. Eur, o tai sudaro 27,5 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra žemas.</p>	-
3A	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekia 42 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 27,4 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra žemas. Didžiausia pažanga pasiekta įgyvendinant M04 priemonės veiklos sritį 4.2. M03 priemonės įgyvendinimas stringa dėl notifikavimo procedūrų bei tinkamų finansuoti išlaidų klausimo. Dėl susidariusios padėties sudėtinga prognozuoti priemonės įgyvendinimo mastą ir kyla pagrįsta rizika, kad priemonė nebus įgyvendinta. Dėl kilusių sunkumų mokėjimai pagal priemonę nuolat sustabdomi. Pagal M09 priemonę patvirtinta tik viena paraiška ir nėra atliktų jokių mokėjimų. Priemonė išlika nepopuliari, nes Lietuvoje ūkio subjektai nenoriai jungiasi ir kooperuojasi bendrai veiklai. Paramos sąlygos nėra labai patrauklios: parama yra proporcingai mažėjanti. Per 2019 m. buvo paremta 258 žemės ūkio valdų, dalyvaujančių kokybės sistemose, o tai sudarė 0,13 proc. visų Lietuvoje registruotų žemės ūkio valdų skaičiaus, todėl 2019 m. buvo pasiekta 45 proc. 3A tikslo rodiklio.</p>	<p>Apsvarstyti galimybę gerinti M09 priemonės finansavimo sąlygas, siekiant paskatinti priemonės įgyvendinimą.</p>
3B	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekia 29 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 28 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra žemas. 2019 m. į KPP įtraukta nauja M05 priemonė, kuri prisidės prie 3B tikslinės srities įgyvendinimo. Priemonės įgyvendinimas turėtų prasidėti 2020 m. 2014–2019 m. paramą draudimo įmokoms gavo 816 ūkio valdų, kurios sudarė 0,41 proc. visų žemės valdų ir buvo pasiekta 56,2 proc. tikslo rodiklio. Šios priemonės atveju tikslo rodiklis yra nekumuliatyvinis, o metinis, todėl toks jo pasiekimo lygis yra ribotas.</p>	-
4P	<p>2014 – 2019 m. patvirtinta 544 mln. Eur lėšų, kurie sudaro 76 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta 524,5 mln. Eur, o tai sudaro 74 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra aukštas. Pagal šį prioritetą iš 4 numatytų tikslo rodiklių, 2 (T8 ir T12) reikšmės jau pasiektos ir viršytos, o vieno rodiklio (T9) rodiklio įgyvendinimo lygis – 96 proc. Rizika kyla tik dėl T10 rodiklio „Žemės ūkio paskirties žemės ploto,</p>	<p>Apsvarstyti galimybę sumažinti T10 tikslo rodiklio reikšmę arba reikšmingai padidinti prie 4B tikslinės srities prisidedančių žemės plotų rėmimą.</p>

	<p>kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis“ pasiekimo. Iki 2019 m. pabaigos buvo pasiekta tik 15 proc. planuotos reikšmės. Prie T10 tikslo tiesiogiai prisideda tik 2 10.1 veiklos srities veiklos 10.1.7. „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ ir 10.1.9. „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“, o ne tiesiogiai 10.1.3. „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ ir 10.1.11. „Dirvožemio apsauga“, tačiau istoriškai jos nebuvo labai populiaros.</p>	
5P	<p>2014 – 2019 m. patvirtinta 59,2 mln. Eur lėšų, kurie sudaro 45 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta 36 mln. Eur, o tai sudaro 27 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra žemas.</p>	-
5C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekia 71 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – tik 4 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra mažiausias iš visų. Iš 3 šių tikslinę sritį įgyvendinančių priemonių, parama patvirtinta tik pagal M06 veiklą 6.4.2 „Parama biodujų gamybai iš atsinaujinančių energijos šaltinių“. Pagal 6.4.2 veiklą 2019 m. pradžioje paramos gavėjų prašymu buvo nutrauktos 8 paramos sutartys, todėl įgyvendinamas tik vienas projektas ir veiklos srities pažanga pagal produkto rodiklius tesiekia 10 proc. Tikėtina, kad Lietuvos kontekste parama veiklai būtų patrauklesnė, jei ja galėtų pasinaudoti didžiosios įmonės, tačiau Reglamente (1305/2013 19 str.) nustatyta, kad paramos gavėjais gali būti asmenys, atitinkantys labai mažų ir mažų įmonių statusą. Mažiems ūkio subjektams ši parama ekonomiškai neefektyvi. Paraiškų pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, prisidedančių prie 5C tikslinės srities, nebuvo pateikta. Šioje veiklos srityje remiamos investicijos į pirminės žemės ūkio produkcijos gamybos procese susidarančių atliekų panaudojimą biodujoms gaminti, įrengiant biodujų jėgaines, kuriose pagaminta šilumos ir elektros energija naudojama tik ūkio reikmėms tenkinti. Ūkiai vis dar nerodo intereso investuoti į biodujų gamybą ūkio reikmėms. Teikiama parama yra per maža reikalingoms investicijoms ir jų atsipirkimui, o, tuo tarpu teikiamos paraiškos investicijoms į žemės ūkio produktų gamybą ir apdorojimą (remiamos pagal tą pačią veiklos sritį) yra ekonomiškai patrauklesnės.</p>	<p>Numatyti priemonės, kurios didintų - M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ ir M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ prisidedančių prie 5C patrauklumą.</p>
5D	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtinta parama siekia 17 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 15 proc. Kyla rizika, kad TS nebus įgyvendinta sėkmingai. 2019 m. šios TS įgyvendinimas suaktyvėjo, nes patvirtinta ir išmokėta parama padidėjo 12 proc. p., tačiau dabartinei panaudojimo mastai yra per maži, siekiant sėkmingai įgyvendinti šią TS. 2019 m. pasiekta T18 tikslo rodiklio reikšmė – 2,21 proc. kuri nurodo, jog 2019 m. buvo paremta tokia žemės ploto dalis, kurioje mažinamas žemės ūkyje išmetamas ŠESD ir amoniako</p>	<p>Apsvarstyti galimybę padidinti TS aktualumą paramos gavėjams.</p>

	<p>kiekis. Lyginant 2023 m. suplanuotą rodiklio reikšmę su pasiekta, pastebėtina, kad 2019 m. buvo pasiekta 38 proc. suplanuotos rodiklio reikšmės.</p>	
5E	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekia 47 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 36 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra mažas, bet ši TS įgyvendinama sėkmingiausiai tarp visų 5P TS. Iki 2019 m. pabaigos paremtas 119 744,22 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išlaikymo, sudarė 2,4 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto. Pažymėtina, jog 2019 m. rodiklis viršija 2023 m. siektiną tikslo reikšmę. Šio rodiklio tikslas buvo pasiektas jau 2018 m. Tai rodo neambicingą tikslą, nes tikslo rodiklis pasiektas, o finansinė pažanga siekia tik 36 proc.</p>	<p>Siūlytina padidinti siekiamo tikslo rodiklio reikšmę.</p>
6P	<p>2014 – 2019 m. patvirtinta 212,7 mln. Eur lėšų, kurie sudaro 72 proc. nuo viso Programoje prioritetui numatyto finansavimo, o išmokėta 76,5 mln. Eur, o tai sudaro 36 proc. nuo visos prioritetui skirtos paramos. Finansinis prioriteto įgyvendinimo lygis yra žemas.</p>	
6A	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekia 32 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 9 proc. Kyla rizika, kad TS nebus įgyvendinta sėkmingai. 2019 m. įgyvendinamuose projektuose buvo sukurtos 273 darbo vietos, 220 darbo vietų daugiau nei 2018 m., tačiau tai sudaro tik 10,7 proc. siektino tikslo. 2019 m. pagal M06 priemonės 6.2 veiklą stebimas didesnis susidomėjimas (didesnis gaunamų paraiškų skaičius). Pagal šią veiklos buvo pagerintos finansavimo sąlygos, nes priėmus sprendimą dėl paramos skyrimo, 50 proc. paramos sumos asmuo gauna iš karto – avansu, o tai paskatino paramos panaudojimą. Kadangi pakeitimas buvo atliktas tik 2019 m. dar sunku tiksliai įvertinti paramos išmokėjimo tempus, tačiau iš vieno metų duomenų teigtina, kad jie išlieka per lėti.</p>	<p>2020 m. metinėje ataskaitoje įvertinti, ar 2019 m. atlikti TS pakeitimai ir didesnis įgyvendinimo tempas yra pakankamas, siekiant laiku įgyvendinti tikslinę sritį.</p>
6B	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina parama siekia 92 proc. visos tikslinei sričiai skirtos paramos, o išmokėta – 33 proc. Finansinis TS įgyvendinimo lygis yra mažas. M07 priemonė įgyvendinama gana sėkmingai, o šios priemonės asbestinių stogų dangos keitimo veiklos sritis, kaip jau įprasta, sulaukė didelio pareiškėjų susidomėjimo (sulaukta dvigubai daugiau paraiškų nei kvietimui buvo skirta lėšų). Nuo 2019 m. įvedus fiksuotus įkainius dar labiau sumažėjo administracinė našta tiek pareiškėjams, tiek NMA. M19 priemonė įgyvendinama gana nuosekliai, didesnė pažanga (įgyvendinimo greitis) buvo stebimas 2019 m. antrąjį pusmetį. Tai susiję su VPS tarpinio pažangos vertinimu. Pagal pirminius vertinimo duomenis, ne visoms VVG vienodai gerai sekėsi įgyvendinti VPS. Pagal pirmines VPS metines 2019 m. pažangos ataskaitas matoma, kad 4 iš 49 VVG nepavyko pasiekti minimalaus rezultato, kad be papildomų intervencijų (ekspertinių konsultacijų) būtų galima sklandžiai įgyvendinti VPS ir pasiekti užsibrėžtų tikslų</p>	-

	<p>bei rezultatų. 2 iš trijų šios srities tikslinių rodiklių jau pasiekti. Kyla rizika nepasiekti T23 „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“, kuris yra susietas su priemonės M19 „LEADER programa“ įgyvendinimu. Iki 2019 m. pabaigos dėl baigtų įgyvendinti vietos projektų buvo sukurtos 164 naujos darbo vietos. Pagal patvirtintose vietos plėtros strategijose numatytus tikslo rodiklius planuojama sukurti 960 naujų darbo vietų, todėl 2019 m. pasiekta tik 17 proc. tikslo.</p>	
6C	<p>Šiai tikslinei sričiai patvirtina ir išmokėta suma siekia 100 proc. 2019 m. buvo užbaigtas pagal 7.3 veiklos sritį vykdomas plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai gerinti skirtas projektas ir pasiektas bei 4 kartus viršytas tikslo rodiklis, todėl ši tikslinė sritis yra įgyvendinta.</p>	-
-	<p>Veiklos rezultatų plano įgyvendino rodikliai rodo, kad 2 ir 4 prioritetai įgyvendinami sėkmingai ir nekyla grėsmių, kad šių prioritetų tikslai nebus pasiekti. 3 ir 6 prioritetas įgyvendinamas vidutiniškai sėkmingai ir yra rizika, kad dalis šių prioritetų tikslų gali būti neįgyvendinti, o 5 prioriteto įgyvendinimas išlieka problematiškas ir yra pagrįsta rizika, kad 2 iš 3 šio prioriteto siekiamų rodiklių tikslų bus nepasiekti.</p>	-

SANTRUMPOS

2014–2020 m. KPP

	Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa, kai atliekamas palyginimas su Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programa
BVP	Bendras vidaus produktas
BŽŪP	Bendroji žemės ūkio politika
EIP	Europos inovacijų partnerystė
EJRŽF	Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas
ES	Europos Sąjunga
ESIF	Europos Sąjungos investiciniai fondai
Eur	Euras
EŽŪFKP	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai
Ha	Hektaras
IRT	Informacinės ir ryšių technologijos
IT	Informacinės technologijos
KPPI	Kaimo paukščių populiacijos indeksas
LAEI	Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas
LEADER	pranc. <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale</i> – veiksmų, skatinančių kaimo ekonomikos plėtrą, tarpusavio ryšys
LŽŪKT	Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba
NKP	Nacionalinė žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistema
NMA	Nacionalinė mokėjimo agentūra
Proc.	Procentas
Programa	Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa
SDV	Sąlyginis darbo vienetas
SGV	Sutartis galvijų vienetas
SIA	Supaprastintas išlaidų apmokėjimas
SP	Standartinė produkcijos vertė
SPAV	Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas
SSGG	Stiprybių, silpnybių, grėsmių ir galimybių analizė
STIS	Supaprastintų tiesioginių išmokų administravimo sistema
ŠESD	Šiltnamio efektą sukeliančios dujos
Tinklas	Lietuvos kaimo tinklas
TS	Tikslinė sritis
UAB	Uždaroji akcinė bendrovė
ŪADT	Ūkių apskaitos duomenų tinklas
Vnt.	Vienetas
VPS	Vietos plėtros strategija
VšĮ	Viešoji įstaiga
VVG	Vietos veiklos grupės
ŽŪIKVC	Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras
ŽŪM	Žemės ūkio ministerija
ŽŪMIS	Žemės ūkio ministerijos informacinė sistema

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

ES ir nacionaliniai teisės aktai ir dokumentai:

1. Įsakymas „Dėl žemės ūkio ministro 2015 m. kovo 13 d. įsakymo Nr. 3D-169 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.
2. Įsakymas „Dėl žemės ūkio ministro 2015 m. kovo 13 d. įsakymo Nr. 3D-166 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos „Meldinių nendrinukių buveinių išsaugojimas“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.
3. Įsakymas „Dėl žemės ūkio ministro 2017 m. birželio 7 d. įsakymo Nr. 3D-390 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ įgyvendinimo taisyklių, taikomų nuo 2017 metų, patvirtinimo“ pakeitimo“.
4. 2014 m. sausio 7 d. Europos Komisijos delegalizacijos reglamentas (ES) Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso
5. Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. priemonių įgyvendinimo taisyklės.

Interneto svetainės:

1. Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato interneto svetainė: https://ec.europa.eu/agriculture/index_en
2. BŽŪP konteksto rodiklių duomenų bazė: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/cap-indicators/context/2016/indicator-table_en.pdf
3. BŽŪP stebėsenos ir vertinimo rodiklių duomenų bazė: https://ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators_lt
4. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos interneto svetainė: www.zum.lt
5. Aplinkos ministerijos interneto svetainė: www.am.lt
6. Nacionalinės mokėjimo agentūros interneto svetainė: www.nma.lt
7. Lietuvos statistikos departamento interneto svetainė: www.stat.gov.lt
8. Lietuvos kaimo tinklo interneto svetainė: www.kaimotinklas.lt
9. Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro interneto svetainė: www.vic.lt
10. Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialo Agrocheminių tyrimų laboratorijos interneto svetainė: www.agrolab.lt ir kt.

Stebėsenos informacija:

1. Informacija apie Programos finansinį įgyvendinimą.
2. Stebėsenos rodiklių lentelės.
3. Programos Stebėsenos komiteto posėdžių protokolai.
4. Techninės pagalbos priemonės veiklos sričių įgyvendinimo ataskaitos ir kt.

Tyrimai, vertinimai, analizės:

1. Aplinkos apsaugos politikos centras, Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, 2014 m.
2. European Commission, Implementation of partnership principle and multi-level governance in 2014–2020 ESI Funds. Carried out by Sweco & Spatial Foresight & Nordregio, July 2016.
3. Institute for European Environmental Policy, Delivering environmental benefits through entry-level agri-environment schemes in the EU, 14 December 2011.

4. ESTEP (2019). „Užduoties Nr. 10 „Rekomendacijos dėl Lietuvos kaimo tinklo ir jo sekretoriato veiklos tobulinimo“ ataskaita“. Konsultavimo ir rekomendacijų parengimo paslaugos, skirtos administruoti Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai.
5. Tyrimas „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos indėlis skatinant žinių sklaidą ir inovacijas žemės ūkyje, miškininkystėje ir kaimo vietovėse“.
6. Tyrimas „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos intervencijų poveikis paramos gavėjų sociodemografiniams rodikliams ir ūkių struktūrai“.

Metodologiniai dokumentai:

1. European Evaluation Helpdeks for Rural Development, Assessment of RDP Results: How to Prepare for Reporting on Evaluation in 2017. Detalesnė informacija adresu: https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/guidelines-assessment-rdp-results-how-prepare-reporting-evaluation-2017_en
2. European Evaluation Helpdeks for Rural Development, Assessing RDP Achievements and Impacts in 2019. Detalesnė informacija adresu: https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/assessing-rdp-achievements-and-impacts-2019_en
3. European Evaluation Helpdeks for Rural Development, Evaluation of Innovation in Rural Development Programmes 2014-2020. Detalesnė informacija adresu: https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/evaluation-innovation-rural-development-programmes-2014-2020_en